

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Obliba postav u dětí mladšího školního věku, jejich rodičů a prarodičů
Popularity of the Characters among Children of Younger School Age, Their
parents and Grandparents

Adéla Vaňková

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D. (Krabsová)

Studijní program: Učitelství pro 1. stupeň základní školy (M0113A300005)

Studijní obor: 1.STZŠ (0113tA300005)

Odevzdáním této diplomové práce na téma Obliba postav u dětí mladšího školního věku, jejich rodičů a prarodičů potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, duben 2024

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Veronice Laufkové, Ph.D. za vedení této diplomové práce, cenné rady a odborný dohled. Děkuji také Ing. Jakobovi France za pomoc při gramatické a grafické kontrole práce.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá oblibou postav v literatuře pro děti, a to u tří generací – dětí, jejich rodičů a prarodičů. Hlavním cílem této diplomové práce je zjistit, jak se proměňovala oblíbenost postav u jednotlivých generací. Práce je rozdělena do tří hlavních částí. Teoretická část obsahuje několik hlavních celků. V prvním celku se autorka zabývá literaturou jako takovou, její historií, dělením a různými literárními žánry včetně různých pojetí postavy podle několika autorů, například Daniely Hodrové, Bohumila Fořta, Seymoura Chatmana nebo Aristotela. V druhé části představuje postavu, její charakteristiku, historii a ostatní druhy postav v literatuře. Poté se práce zaměřuje na literaturu pro děti, její vývoj, její historii a oblíbenost postav podle výzkumu Jiřího Trávnička, ve kterém jsou popsány jednotlivé čtenářské generace a fenomény s nimi spojené, které budou také součástí této práce.

V empirické části této práce je představen kvalitativní výzkum. Zvolenou metodou jsou osobní rozhovory se čtyřmi odlišnými rodinami. Všichni respondenti jsou rozděleni dle bydliště, věku, pohlaví a dosaženého vzdělání do několika kategorií, které byly následně porovnány napříč výzkumem. Na konci této části jsou popsány výsledky kvalitativního výzkumu – rozhovorů. Výsledky jsou také zpracované v grafech s příloženým komentářem.

V poslední části této práce jsou získané výsledky podrobeny analýze a následně porovnány s výzkumem Jiřího Trávnička. Výsledky jsou zpracované v grafech s příloženým komentářem a rozděleny do dvou užších kategorií, kterými jsou čtenářská infrastruktura jednotlivých rodin a oblíbenost postav v jednotlivých rodinách. Výzkum je následně srovnán s generacemi a vybranými fenomény podle Jiřího Trávnička, které jsou popsány především v knize *Česká čtenářská republika*. Dále jsou v práci porovnané oblíbené postavy čtenářů s typologiemi postav dle různých autorů.

Výsledkem výzkumu bylo, že stejně staří respondenti napříč rodinami nemají žádnou společnou literaturu, ale v jednotlivých rodinách se vztah k literatuře, literární žánry a oblíbené knihy přenáší z generace na generaci. Velmi také záleželo na čtenářské rodinné infrastruktuře.

KLÍČOVÁ SLOVA

literatura, postava, literární žánr, literatura pro děti, Jiří Trávníček, generace, fenomény,
charakteristika postavy, vývoj literatury, hlavní postava

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the popularity of characters in children's literature, among three generations – children, their parents and grandparents. The main goal of this diploma thesis is to find out how the popularity of the characters changed in individual generations. The work is divided into three main parts. The theoretical part contains several main units. In the first unit, the author deals with literature as such, its history, division and various literary genres, including different concepts of the character according to several authors, for example Daniela Hodrová, Bohumil Fořt, Chatman or Aristotle. In the second part, he presents the character, his characteristics, history and other types of characters in literature. The work then focuses on children's literature, its development, its history and the popularity of characters according to Jiří Trávníček's research, in which individual generations of readers and the phenomena associated with them are described, which will also be part of this work.

Qualitative research is presented in the empirical part of this work. The chosen method is personal interviews with four different families. All respondents are divided according to place of residence, age, gender and education into several categories, which were subsequently compared across the research. At the end of this section, the results of the qualitative research – interviews are described. The results are also processed in graphs with an attached comment.

In the last part of this work, the obtained results are subjected to analysis and then compared with the research of Jiří Trávníček. The results are processed in graphs with an attached comment and divided into two narrower categories, which are the reading infrastructure of individual families and the popularity of characters in individual families. The research is then compared with generations and selected phenomena according to Jiří Trávník, which are described mainly in the book *Czech Reader's Republic*.

The result of the research was that respondents of the same age across families do not have any literature in common, but in individual families the relationship to literature, literary genres and favorite books are passed down from generation to generation. It also mattered a lot where the respondents lived when they were young and what their parents' reading care was.

KEYWORDS

literature, character, literary genre, literature for children, Jiří Trávniček, generation, phenomena, character characteristics, development of literature, main character

Obsah

Úvod	11
------------	----

I. Teoretická část

1 Postava v literárních dílech.....	12
1.1 Historie a vznik postavy	12
1.2 Postava a její charakteristika	12
1.3 Různá pojetí literární postavy.....	15
1.4 Typologie postav	21
2 Charakteristika postavy v literatuře pro děti.....	24
3 Žánry literatury pro děti.....	25
3.1 Vývoj literatury pro děti	28
3.2 Česká literatura pro děti a mládež	29
4 Obliba postav napříč generacemi podle výzkumu Jiřího Trávnička	33
4.1 Generace čtenářů	34
4.1.1 Rozhlasová generace	34
4.1.2 Televizní generace	35
4.1.3 Počítačová generace	37
4.1.4 Internetová generace.....	37
4.2 Fenomény českého čtenářství.....	38

II. Empirická část

5 Metodologie a její popis	47
5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	47
5.2 Metody sběru dat	49
5.3 Popis výzkumného vzorku	50
5.4 Popis výzkumu	51

6	Výsledky výzkumu	52
6.1	Charakteristika výzkumného vzorku	52
6.2	Rozhovory	53
III. Analýza výzkumu, srovnání s výzkumem J. Trávníčka a s typologií postav dle vybraných autorů		
7	Analýza a grafické znázornění výsledků výzkumu	63
8	Porovnání vlastního šetření s výzkumem J. Trávníčka	74
9	Porovnání oblíbených postav čtenářů s typologií postav dle autorů	78
	Diskuse	80
	Seznam příloh	89

Úvod

Hlavní postava je jedním ze základních kamenů literárního díla a je velice důležité, jakým způsobem bude postava v díle vykreslena a jak bude působit na čtenáře, jelikož často formuje celý děj knihy.

Diplomová práce na téma Obliba postav u dětí mladšího školního věku, jejich rodičů a prarodičů se bude zabývat oblibou postav v literatuře pro děti, a to u tří generací – dětí, jejich rodičů a prarodičů. Hlavním cílem této diplomové práce bude zjistit, jak se proměňovala oblíbenost postav u jednotlivých generací. Práce bude rozdělena na tři hlavní části. Teoretická část bude obsahovat několik hlavních celků. V prvním celku se autorka bude zabývat literaturou jako takovou, její historií, dělením, různými literárními žánry a poukazovat na různá pojetí postavy podle několika autorů, například Daniely Hodrové, Bohumila Fořta, Seymoura Chatmana nebo Aristotela. V druhé části bude představena postava, její charakteristika, historie a ostatní druhy postav v literatuře. Poté se práce bude zaměřovat na literaturu pro děti, její vývoj, její historii a oblibu postav napříč generacemi podle výzkumu Jiřího Trávníčka, ve kterém jsou popsány jednotlivé čtenářské generace a fenomény s nimi spojené, které budou také součástí této práce.

V praktické části diplomové práce bude představen kvalitativní výzkum. Zvolenou metodou budou osobní rozhovory se čtyřmi odlišnými rodinami. Tito respondenti budou také rozdělení podle jejich lokace bydlení na rodiny z vesnice, malého, středního a velkého města. Dalším důležitým kritériem bude věk respondentů, pozice v rodině a také pohlaví. Na konci této části budou popsány výsledky kvalitativního výzkumu s autorčíným komentářem.

V poslední části této práce budou získané výsledky podrobeny analýze a následně porovnány s výzkumem Jiřího Trávníčka, který bude popsán v první části práce. Výsledky budou zpracované v grafech s přiloženým komentářem a následně porovnány s knihou Česká čtenářská republika.

I. Teoretická část

V teoretické části této práce se autorka převážně zaměří na literaturu pro děti jako takovou a poté na postavu, její charakteristiku, historii a vznik. V neposlední řadě na rozdělení postav do různých kategorií včetně jejich typologie. Na konci této kapitoly autorka představí oblíbené žánry, dělení žánrů a jejich proměny v průběhu historie.

1 Postava v literárních dílech

V této podkapitole bude popsána historie a vznik postavy, postava a její charakteristika, různá pojetí literární postavy a nakonec typologie postav dle různých autorů.

Postava v literatuře

Postava v literatuře může ztotožňovat člověka skutečného nebo smyšleného. Postava je také nositelem určitých vlastností, stavů vědomí, ale i například určitých činností či zvyků.

Postava je dle autorky Daniely Hodrové (2001) spojena s vyprávěním příběhu, žánrem, prostorem i časem, ve kterém se příběh odehrává.

1.1 Historie a vznik postavy

V této podkapitole bude popsán původ postavy v literatuře a historie vzniku pojmů protagonista a antagonista.

Postava v literatuře existovala vždy. Jak již bylo popsáno výše, ve většině případů se jedná o vypravěče příběhu, se kterým si má čtenář v průběhu četby vytvořit vztah. Ten může být kladný nebo také záporný. Postava se jinak nazývá protagonista.

Slovo prótagónistés je složeno z prótos – první, přední, a agónistés – bojovník, soutěžící. Toto slovo pochází z řečtiny. (Schenkl, 1897)

1.2 Postava a její charakteristika

Hlavní postava

Hlavní postava, často nazývána také jako protagonista se nachází ve všech druzích umění včetně filmového, muzického, herního, ale také i literárního žánru. Je důležité si uvědomit, že hlavní postava nemusí být vždy kladná, ale v novodobé historii se častěji stává, že protagonista je postava záporná, a to především ve filmovém průmyslu. (Blahník, 1939)

V literatuře bývá hlavní postava ve většině případů vypravěčem daného příběhu. Příběh poté klade velký důraz na tuto postavu a dává nám nahlédnout do jejího osobního života.

„Hlavní postava bývá důležitá i z hlediska děje, zásadně se podílí na jeho rozvoji. Hlavní postava často prochází proměnou, vývojem (změní například názor na nějakou věc, poučí se, popř. duševně i tělesně zraje).“ Postava, která vystupuje v opozici vůči protagonistovi, se nazývá antagonist. (Klumparová, 2021)

Charakteristika postavy

Slovník literární teorie (1984) definuje postavu takto: „V epice a dramatu všeobecně každý fiktivní subjekt, vystupující v literárním díle, jenž je v tematickém plánu díla realizován v motivech, které představují jeho vnější podobu a pojmenování jeho vlastností (charakteristika přímá), nebo prostřednictvím motivů, které zaznamenávají nebo předvádějí jednání postav v konkrétních situacích, její promluvy (pásmo postav), popř. motivace jednání (charakteristika nepřímá).“ Ve starším pojetí se užívalo pro klíčovou postavu literárního díla označení hrdina. (Vlašín, 1984)

Charakteristika hlavní postavy se dělí na vnější a vnitřní profilové vlastnosti. Zpravidla však popisuje duševní profil nějaké osoby. Vnější charakteristikou myslíme vzhled postavy od účesu, stylu oblečení až po make-up či vousy. Je důležité neopomenout také barevné kombinace, materiály nebo vzory, které má konkrétní postava v oblibě nebo je často používá. Vnitřní charakteristika bude mnohem detailnější a obsáhlejší. Popisuje chování dané postavy mezi svými blízkými a na veřejnosti. Dále se zaměřuje na kladné a záporné vlastnosti postavy a její chování při různých situacích. (cesky-jazyk.cz, 2024)

Charakteristiku dále dělíme na přímou a nepřímou. Nepřímá charakteristika vyvozuje závěry o postavě na základě jejího jednání v konkrétních situacích – čtenář si tento závěr učiní sám na základě vlastní představy. U přímé charakteristiky se popisují povahové rysy napřímo – čtenář není schopen přímou charakteristiku ovlivnit, tu určuje autor díla. (Studentmag.cz, 2022)

Další charakteristika postavy je na základě přímo (to, co je nám o postavě řečeno, obecná vlastnost takto získaných atributů postav je statečnost), nebo nepřímo prezentováno (jak postava koná). (Hrabal, 2021)

„Přímá definice se vztahuje k tomu, co je nám o postavě explicitně řečeno, nepřímá prezentace se vztahuje k tomu, jak postava koná.“ (Fořt, 2008, str. 64)

Postava může být definována kombinací různých řečových pásem postav a vypravěče. Záleží na tom, jak se postava vyjadřuje, co říká, jakým způsobem to říká a také na tom, jak moc je pro čtenáře důležité, co postava sděluje.

Nepřímá realizace je založena na různých způsobech vzájemně se prolínajících vyprávěcích realizací, které vytváří vrstvy nevyjádřených významů. Mezi konstituenty nepřímé prezentace patří vzhled, jednání, promluva, narativní vědomí a vlastní jména. Nejnověji Hrabal k charakteristice postavy dodává jméno, vzhled, prostředí, které postavu obklopuje. Dále pak jednání nebo události, jak postava mluví a jak o ní mluví další postavy. (Hrabal, 2021)

Charakteristika literární postavy je často zadávanou formou slohové práce již od základní školy.

Charakteristika postavy jako slohová práce

Jak již autorka v práci naznačila, charakteristika postavy se často využívá jako téma slohové práce, a to protože tento typ slohové práce dokáže prověřit žáka, jeho schopnost vnímat dění v literárním díle a vybrané postavy.

Autorka se při své praxi často setkává s tím, že žáci čtou knihy, ale nejsou schopni si zapamatovat, o čem čtou. Tento typ slohové práce dokáže tento problém částečně eliminovat.

Taková slohová práce by měla obsahovat těchto pět okruhů:

- Představení – představení popisované osoby
- Vzhled – popis vzhledu a stylu oblékání osoby
- Povahové vlastnosti – jak se daná osoba chová v určitých situacích
- Záliby – oblíbené aktivity
- Vztah – individuální vztah studenta k popisované osobě

Díky komplexnosti tohoto tématu nelze ve většině případů použít informace dostupné na internetu, a proto je tento typ slohové práce vhodný pro studenty všech věkových kategorií. (Studentmag.cz, 2022)

1.3 Různá pojetí literární postavy

V této podkapitole autorka popíše různá pojetí literárních postav.

Aristotelovo pojetí postavy

V této podkapitole autorka představí pojetí postavy dle Aristotela a jeho pohled na tvorbu literatury, ve kterém upřednostňoval děj před postavou, která byla ději vždy podřízena a podle kterého se formovala po celou dobu literárního díla.

Aristoteles se považuje za jednoho z největších učenců starověku. Jeho myšlenky a způsoby či vysvětlení nejrůznějších jevů byly vyvráceny až v 17. století, některé se však používají až dodnes. Aristoteles byl autorem také několika citátů, jeden z jeho nejznámějších je: *„Poznání sebe sama je počátkem vši moudrosti.“* Aristoteles se narodil v řeckém městě Stageira. Jeho otec i matka byli z lékařského prostředí, proto se mu již od mala dostávalo vědění a znalostí. Předpokládalo se, že Aristoteles půjde v otcových šlépějích, ale Aristotela více zajímaly věci, které se běžně děly v přírodě, například otázky jako proč ptáci létají, proč se vržený kámen nezastaví, když ho ruka pustí, proč svítí měsíc, proč se den mění v noc a další přírodní jevy, které již dnes umíme bez problému vysvětlit. Aristoteles proto začal navštěvovat Platonovu školu, kde se zabýval převážně filozofií, a po boku Platona zůstal několik desetiletí. Nakonec přebral některé jeho názory včetně geocentrismu. Aristoteles se také velmi proslavil tím, že byl učitelem Alexandra Velikého po celých čtrnáct let. Alexander Veliký o něm pak prohlásil: *„Vážím si Aristotela stejně jako svého otce, neboť jsem-li otci zavázán za život, pak Aristotelovi jsem vděčný za to, že mu dal cenu.“* (Králová, 2007)

Co se Aristelova odkazu literatuře týče, je obrovský. Obsahuje až čtyři sta knih a více než půl milionu řádků textu. Dnes však známe jen sto čtyřicet tři titulů. Aristoteles byl však především filozof, a proto se také zabýval rozbořením postav v literárních dílech. (Králová, 2007)

„Kdo napodobuje, napodobuje osoby jednající, a ty jsou ovšem buď řádné nebo špatné; neboť povaha se téměř vždy jeví jen u lidí takových: všichni lidé se totiž liší od sebe špatností nebo výborností povahy“ je jedno z rčení, které Aristoteles prohlásil během svého života a kterým se řídil vždy při psaní svých děl. Podobně si počínali malíři, kteří ve svých dílech zpodobovali lidi lepší, horší nebo obyčejné. (Aristoteles, 1993, str. 15)

Podle Aristotela (1993):

Postava, kromě toho že je v příběhu zdrojem jednání, má vždy nějakou povahu. Aristoteles na tomto základě vymezuje čtyři druhy charakteristiky povahy, o něž by měl básník usilovat:

Řádnost povahy

Tato charakteristika dělí postavu podle toho, jaký projevuje v díle úmysl. Může být kladná, záporná nebo neutrální.

Přiměřenost povahy

„Jest například povaha mužná, ale pro ženu není přiměřeno, aby byla mužatkou nebo aby strach budila“

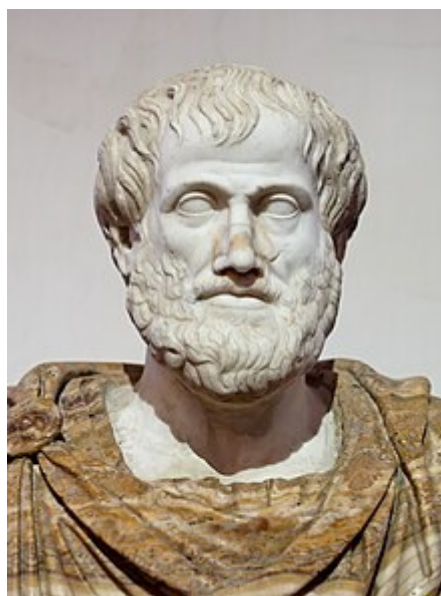
Označuje, aby postava byla vždy sama s sebou. V dnešní době je hranici tohoto prvku těžké stanovit s ohledem na aktuální vývoj geopolitického a kulturního uskupení společnosti.

Věrnost povahy

Věrnost povahy se uvádí jako věrnost její předloze, tzn. jakým způsobem se daná postava v literatuře podobá své předloze ve skutečném životě.

Důslednost povahy

Tato vlastnost povahy udává pořádek v tom, aby se postava podobala sama sobě jak na začátku, tak i na konci daného literárního díla.

Obrázek 1 - Lysippos: Aristotelés římská kopie,
(https://cs.wikipedia.org/wiki/Aristotel%C3%A9s#/media/Soubor:Aristotle_Altemps_Inv8575.jpg)

Formalistické a strukturalistické pojetí postavy

Toto pojetí postavy se v mnoha ohledech podobá pojetí postavy od Aristotela. Také v tomto pojetí se postava opírá o děj, kterému je podřazena. Také zde se tvrdí, že děj je postavě nadřazen, že postavy figurují v narativu spíše jako účastníci zobrazených dějů než jako plnohodnotní „lidé“. Z toho důvodu je dle formalistů a strukturalistů nesprávné považovat postavy za rovné lidem a nakládat tak s nimi. (Chatman, 2008)

Postava podle Seymoura Chatmana

Seymour Chatman je americký literární teoretik a filmolog, který momentálně působí jako profesor rétoriky na univerzitě v Berkeley (Kalifornie). Narodil se v roce 1928 a začátek svého života strávil jako lingvista. Od šedesátých let dvacátého století se zabývá převážně teorií literárního a filmového vyprávění. Díky napsaným dílům je považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů klasické naratologie. Kromě toho je Seymour Chatman uznávaným odborníkem na filmové dílo italského režiséra Michelangela Antonioniho. Tomu věnoval monografie *Michelangelo Antonioni, or, The Surface of the World* (Michelangelo Antonioni neboli Povrch světa, 1986) a *Michelangelo Antonioni: The Investigation* (Michelangelo Antonioni. Zkoumání, 2004). (Chatman, 2018)

Chatman zmiňuje zarážející skutečnost, že dosud nikdo nehájil potřebu rozhodnout, zda jsou postavy opravdu jen „lidé“ uvězněni mezi deskami knih či na divadelní scéně nebo filmovém plátně, přestože se tato domněnka mlčky mezi literárními teoretiky uznává. (Chatman, 2018)

Podle Chatmana by měla literární teorie o tomto vztahu alespoň uvažovat. Tato teorie také vnímá knižní postavy jako „živé“ lidi, kteří mají své vlastní vědomí. „Hamlet a Macbeth pochopitelně nejsou ‚živé bytosti,‘ píše Chatman, to však v žádném případě neznamená, že jako vytvořená napodobení existují pouze ve slovech na vytištěné stránce. Na čistě jazykové úrovni je jejich existence samozřejmě relativně plochá.“ (Chatman, 2008)

Postava podle Bohumila Fořta

Bohumil Fořt je český literární vědec a také vysokoškolský profesor, který se narodil v roce 1973. Věnuje se především oblastem, mezi které patří teorie literatury, literárněvědný strukturalismus, sémantika fikčních světů, teorie vyprávění, česká literatura 20. století, sémantika a sémiotika. (databazeknih.cz, 2024)

V průběhu svého života napsal několik knih, například: Úvod do sémantiky fikčních světů (rv. 2005), Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání (rv. 2009). Nejdůležitější knihou, ze které autorka čerpala při psaní této diplomové práce, je Teorie vyprávění v kontextu Pražské školy, kterou napsal v roce 2008. (databazeknih.cz, 2024)

Podle Bohumila Fořta označujeme „jako narativní gramatiky zpravidla přístupy inspirované lingvistickými systémy a kriticky analyzující jednotlivé narativní entity a jejich konstelace, aby pojmenovaly základní pravidla, podle nichž se tyto konstelace formují a vyvíjejí“ (Fořt, 2008, str. 20)

V tomto konceptu je postava chápána jako klíčová z důvodu toho, že je zásadním zdrojem dějového napětí a vytváří příběh. Na rozdíl od předchozích chápání postav je zde postava klíčovým faktorem, kolem kterého se literární příběh točí. (Fořt, 2008)

Podle Bohumila Fořta jsou literární postavy v teoretickém zkoumání často přehlížené a není jim věnováno tolik pozornosti jako ostatním literárním kategoriím v daném díle. (Fořt, 2008)

Postava podle Daniely Hodrové

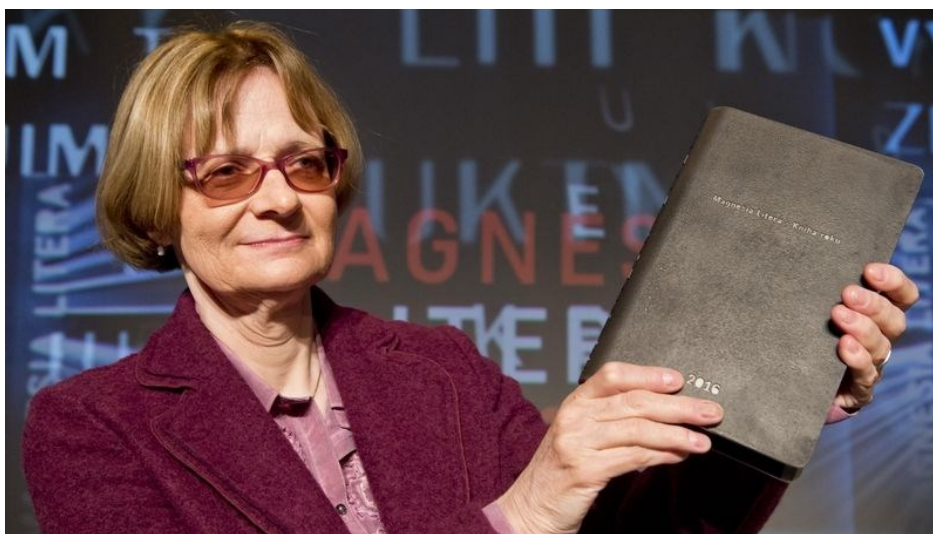
Daniela Hodrová je česká literární teoretička, básnířka, prozaička, překladatelka. Držitelka Státní ceny za literaturu, kterou dostala v roce 2011, dále pak ceny Franze Kafky z roku 2012 a v neposlední řadě ocenění Magnesie Litera za knihu roku z roku 2016. Narodila se 5. 7. 1946 v Praze. Vystudovala několik jazyků včetně ruštiny a francouzštiny a dlouhou dobu pracovala jako vedoucí oddělení literatury Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Její dílo se pohybuje mezi beletrií a literárněvědným esejem, píše pro náročné čtenáře. Každý její román rozšiřuje a zpřesňuje její bádání z děl předešlých. (CzechLit, 2019)

Klára Kolářová (2009) z redakce Reflex prohlásila: „*Byla by škoda bát se Daniely Hodrové. S jejími prózami se čtenář vnoří do příjemného stojatého bezčasí. Pro spisovatelku je mnohem důležitější zachycení pocitů postav než se podřídít přísnému odtikávání hodin. Nejen v tom pak může připomínat anglickou autorku Virginii Woolfovou, pro niž byla inspirací jiná halasná evropská metropole, Londýn.*“

Dle Daniely Hodrové můžeme postavu dělit na postavu – definici a postavu – hypotézu. Postavu – definici chápeme jako postavu, která má předem jasně stanovenou konstrukci. Postava v příběhu absolvovala vývoj, který byl konstrukcí v rámci určitého žánru či žánrového typu. Tato postava byla většinou součástí realistického románu. Postava, která nehovořila, byla mnohotvárná, fragmentární, plynula s příběhem a také byla teprve pomalu tvořící se v textu – tak můžeme označovat postavu – hypotézu. Tuto postavu s sebou přinesla nelineární kompozice. „Jestliže postavu – definici v její vyhraněné podobě můžeme charakterizovat jako beze zbytku vysvětlitelnou, explicitní, plně v textu determinovanou, pak postavu – hypotézu charakterizujeme jako vysvětlitelnou jen částečně, ne zcela explicitní, neúplně determinovanou.“ (Hodrová, 2001, str. 547)

Postava – definice nemá žádné tajemství, je zcela charakterizována, můžeme předpokládat její chování, nemá žádný nezjevený vnitřek. Skrz vypravěče skrytého nebo vševědoucího známe nitro postavy. Její subjektivita je značně redukována.

Postava – hypotéza – není zcela charakterizována, nemůžeme předvídat její chování – je překvapivé, neočekávané, někdy v rozporu s psychologickými předpoklady. Čtenář nezná její vnitřní svět. Postava se může osamostatnit a určovat vlastní vývoj. (Kůrková, 2021)

Obrázek 2 - Daniela Hodrová, 2016, odkaz: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-daniela-hodrova-v-podstate-jsem-intuitivni-autor-347356>

Postava podle Josefa Peterky

Podle důležitosti postavy v příběhu rozděluje Peterka postavy na hlavní a vedlejší (epizodní), z hlediska etické funkce na kladné, záporné nebo neutrální. Kladná postava ostatní postavy ve fikčním světě morálně převyšuje, převažuje u ní dobro. Záporná postava představuje zlo, morálně je ostatním postavám podřízená. (Peterka, 2006)

Sumarizace pojetí postav

Aristoteles stanovil základní dělení postav a jejich charakteristiku již ve starověku a základy tohoto dělení si osvojilo mnoho dalších literárních expertů, kteří čerpali z jeho myšlenek. Aristotelovo a formalistické a strukturální pojetí se velice podobají. Hlavní složkou příběhu je děj a postava bývá jemu podřízena. Seymour Chatman poté zmiňuje, že je důležité se zamyslet, jestli je postava člověk uzavřený ve světě knih či filmů, nebo je to neživá bytost. Chatman tvrdí, že by se tato teorie měla brát při dělení postav v potaz.

Opačný názor má Bohumil Fořt, který sice využívá jedno ze základních dělení dle Aristotela a své postavy také dělí na kladnou, zápornou a neutrální, ale na rozdíl od Aristotela považuje postavu za klíčový komponent, okolo kterého se literární příběh utváří. Podle něj jsou postavy často přehlíženy a není jim na rozdíl od děje věnováno tolik pozornosti. Stejně dělení využívá i Josef Peterka, který také dělí postavy z hlediska etické funkce na kladné,

záporné a neutrální. K tomuto dělení přidává také dělení podle důležitosti postav v textu na hlavní a vedlejší.

Daniela Hodrová má kompletně odlišný přístup k dělení postav. Dle ní dělíme postavy z hlediska množství informací, které se o postavě můžeme z díla dozvědět, nebo naopak domyslet, jako čtenáři.

Všichni tito teoretici uznávají Aristotelův základ, avšak jejich pojetí bývá odlišné. Největším sporem mezi teoretiky je, jestli je postava nadřazena ději nebo děj postavě.

1.4 Typologie postav

Tato podkapitola obsahuje dělení postav podle několika odborníků.

Jedno z hlavních dělení postavy je na postavy kladné a postavy záporné, hlavní a vedlejší, mužské a ženské postavy.

Typologie postav podle Edwarda Morgana Forstera

Jedno ze základních dělení postav je podle Forstera, který dělí postavy na dva typy. Postavu plochou a postavu plastickou. Forster si je sám vědom nedokonalostí v tomto vymezení, které může svádět ke schematičnosti. Tvrdí, že na některá díla nelze tuto typologii aplikovat.

- **Postava plochá** – definována pouze podle jedné vlastnosti. Chování této postavy se výrazně nemění, je plochá a statická po celou dobu díla. Je pro čtenáře snadno předvídatelná, protože neprochází v průběhu díla skoro žádným vývojem. Dle Forstera slouží tyto postavy pouze k dokreslení atmosféry literárního díla.
- **Postava plastická** – tento typ postavy je charakterizován delším popisem. Typickými rysy této postavy jsou dynamičnost a nestálost. Plastická postava v průběhu děje mění své chování a charakteristiku. Postupně se vyvíjí a čtenář není snadno schopen předvídat její chování. (Forster, 1971)

Typologie postav podle Daniely Hodrové

Daniela Hodrová ve své knize rozděluje postavu na postavu definici a postavu hypotézu. U postavy hypotézy může postava v průběhu knihy nabývat různých významů, a to nejen pro čtenáře, ale také pro ostatní postavy v díle. Otevřenost postavy je součástí strategie autora. Postava hypotéza se jeví jako otevřená struktura, kterou se snaží autor postupně

uzavřít. Postava je charakterizována pouze částečně. Některé z postav vstupují do díla až jako postavy hotové. To, jakým způsobem se postava chová, nemůže nikdo předpokládat. Čtenář nezná její vnitřní svět ani chování. Chování postavy se často dostává do rozporu s psychologickými i tradičně literárními předpoklady. Jména postav nemusejí být v těsném vztahu k postavě. Popis osob zevnějšku bývá často redukován nebo schematizován. Postava není spjata se skrytým vypravěčem vševědoucím, takže podstata vyplývá z postoje vypravěče k postavám, ať už zveřejněným či skrytým. Oděv postavy má charakter převleku. Čtenář může dotvářet či interpretovat postavy. U postavy hypotézy dochází ke zrušení opozice pásma vypravěče a pásma postavy (nevlastní přímá řeč, polopřímá řeč, smíšená řeč, nehovorná řeč). Postavy-hypotézy bývají s prostorem spjaty mnohem volněji. (Hodrová, 2001)

K postavě definici patří postavy, které jsou bohaté svou individuální charakteristikou, mají pevné kontury svého typu, ale uvnitř jsou prázdné. Postavy nemají žádné tajemství, jejich nitro je zveřejněno prostřednictvím vševědouceho či skrytého vypravěče. U této postavy můžeme předvídat její chování. Jsou přesným obrazem sociálního či lidského typu. U tohoto typu postavy se vyskytují jména alegorická, mluvící, neutrální, obyčejná, každodenní, volně přiléhající k postavám či téměř bez vztahu k postavám. Za pomoci popisu postavy zevnějšku jsme často uváděni do děje. Oděv postavy je jasně daný sociálním postavením. Čtenář se nepodílí na postavě, jelikož je předem daná. Pro tuto postavu je charakteristická klasická promluva. Střídá se promluva vypravěče a postav. Postavy-definice se obvykle pohybují v pevně vymezeném prostoru, jsou spjaty s reálným nebo schematizovaným místem. Pokud postava definice dostane od autora individuálnost, stává se z ní postava hypotéza. (Hodrová, 2001)

Postavy podle Bohumila Hrabala

Bohumil Hrabal, který je jedním z nejvýznamnějších českých spisovatelů působil ve druhé polovině 20. století. Hrabal ve své tvorbě vymyslel takzvané pábitelé. Nejedná se tedy o typické dělení postav jako u ostatních zmíněných autorů. (databazeknih.cz, 2024)

Pábitelé jsou speciálním typem vypravěče, který není ve svém životě nijak zajímavý. Jediné, co umí dobře, je vyprávět příběhy. Důležité je, že pábitelé umí zaujmout stylem vyprávění, i když jejich příběh nemusí být příliš dobrý. (Schmidtová, 2020)

V druhé polovině 20. století vyšla také celá kniha Pábitelé, která slouží jako kompletní přehled Hrabalovy povídkové tvorby z let 1957-1964. V posledním vydání této knihy, která vyšla až po Hrabalově smrti je více než deset různých povídek vyprávěných pábiteli, těmito speciálními vypravěči, což je také důvod, proč je tato knihy velmi populární mezi Hrabalovými čtenáři. (megaknihy.cz, 2024)

Typologie postav podle Františka Všetického

Obrázek 3 - Dělení postav dle Františka Všetického, Adéla Vaňková, 2024, zdroj: (Všetická, 1997)

Na rozdíl od Hodrové nebo Forstera, kteří postavy dělí na dva typy, je Všetická typologie velice obsáhlá. Jeho dělení postav nevypovídá pouze o míře vykreslení postavy v textu, ale také o jejím postavení v díle, záměrech nebo činnostech, které vykonává. (Všetická, 1997)

Dle Františka Všetíčky postava jako taková nepatří obvykle mezi kompoziční záležitosti, v některých případech se však kompoziční záležitostí stává a v nemalých případech ovlivňuje kompoziční výstavbu díla. Je zde několik postav, které často plní kompoziční funkci, například *deus-ex-machina*, postava mytizovaná, mysteriózní, metuzalémská nebo osudová. (Všetická, 1997)

Všetickovo dělení je pravděpodobně inspirováno z Proppova funkčního pojetí postav v Morfologii pohádky (např. postava hrdiny, škůdce, dárce či pomocníka). (Propp 1999)

Sumarizace dělení postav

Každý literární spisovatel má odlišnou typologii svých postav a ve většině případů se dělení neshodují. Hodrová s Forsterem dělí postavy na dva typy, ale každé dělení je jiné. Zmiňovaný Všeticka má svou typologii velmi detailní a dělí postavy na více než dvacet typů, které dále rozvíjí a popisuje ve svých dílech. Posledním zmiňovaným autorem je Bohumil Hrabal, který ve své typologii postav využívá takzvané pábitelé, speciální vypravěče, kteří mají velmi typický vyprávěcí jazyk a projev.

2 Charakteristika postavy v literatuře pro děti

V této podkapitole bude popsána postava a její charakteristika.

Literatura pro děti

Literatura pro děti a mládež zahrnuje několik literárních žánrů včetně prózy, poezie i dramatu. Tyto knihy jsou přímo určené pro děti a mladistvé. Některé literární texty jsou přejímány z literatury pro dospělé a upraveny tak, aby jim rozuměli i mladší čtenáři. Většinou se jedná o literaturu určenou skupině od tří do šestnácti let. (ctyrad.cz, 2024)

Jednotlivým věkovým kategoriím, spadajícím do tohoto odvětví literatury je pak uzpůsoben obsah. Použité vyprávěcí prostředky i žánr. Hlavním cílem literatury pro děti je probouzet ve čtenářích zdravý vztah k jazyku, četbě, knihám a čtení jako takovému. Dalším cílem je

probouzet ve čtenářích bujnou fantazií a některé mravní a estetické hodnoty. (ctyrad.cz, 2024)

Velmi důležitou součástí dětské literatury jsou ilustrace a grafické zpracování díla. Díky nim je čtenář schopen lépe vnímat, jelikož dítě v předškolním věku neumí číst a text je mu předčítán někým jiným. Díky tomu je ilustrátor dětských knih často považován za stejně významného jako autor knihy samotný. (Francová, 2019)

Hranice mezi dětskou literaturou a literaturou pro mládež je velmi tenká a často se tyto dva žánry překrývají. Některé knižní série často začínají jako knihy pro děti a postupem času se přeměňují na čtivo pro dospívající generaci. Díky tomuto fenoménu může čtenář dospívat zároveň s hlavním hrdinou knihy, jak původní čtenářská skupina stárne. (Library of Congress, 2013)

Literatura pro děti se často využívá ve školní výuce, kde slouží jako základní stavební kámen mnoha oblastí vzdělání a pomáhá nejen studentům v pochopení dané učební látky, ale také jako nástroj pro učitele, kteří mohou dětskou literaturu využívat ve svých výkladech jako ukázky a cvičení. Často se využívá ve výuce cizích jazyků převážně na 1. stupni ZŠ. (Rumlová, 2021)

3 Žánry literatury pro děti

Existuje spousta literárních žánrů pro děti, proto autorka pro tuto práci vybrala ty nejdůležitější a nejznámější žánry, které budou popsány v této podkapitole.

Jedno z prvních dělení literatury naznačil ve svých dílech již Aristoteles, například v díle Poetika se zabývá dělením dramatu, zejména tragédie a komedie, a také dělením poezie. (Aristoteles, 2008)

Pro potřeby této diplomové práce lze rozdělit literaturu dle jejího obsahu, a to na lyriku, epiku a drama. Toto dělení se ustálilo v Německu na konci 18. století a je spojováno s Johannem Wolfgangem von Goethe, který byl nejen dramatik, prozaik, autor slavných románů, básník, filozof, ale také teoretik literatury. V průběhu historie se pak objevilo ještě několik pokusů o vymezení či charakterizaci těchto literárních druhů. (Staiger, 2008)

Nejdůležitější žánry literatury pro děti jsou tyto:

Pohádky

Pohádka, někdy označovaná jako báchorka, je původně folklórní žánr, který je závislý na ústní lidové slovesnosti a vyprávění. Ve většině případů se v pohádkách objevují nadpřirozené bytosti a jevy, avšak původní příběh je vázán na reálný svět. Příběh je vždy vyprávěn tak, jako by se stal, a čtenáři obvykle nevěří, že je skutečný.

„Pohádka je tedy svérázným ztvárněním skutečnosti a lidských názorů a ideálů; život generací v ní našel výraz ve svých nejrozmanitějších projevech individuálních a společenských. Pohádka zachytila jejich etické a estetické nazírání, společenské vztahy, zvyky a pověry; kontaminovala, modifikovala a přehodnocovala motivy z různých prostředí a epoch, přetvořila realitu do zobecňujících obrazů a hyperbolizovaných rozměrů. Dala slovo i prostému člověku, vstoupila do tradice lidového vypravěčství.“ (Vařejková, 1998)

Povídky

Povídka se často zaměřuje za novelu, jelikož oboje je epický žánr kratšího nebo středního rozsahu, avšak na rozdíl od povídky se novela vždy zaměřuje na jednoduchý a poutavý nápaditý příběh.

Povídky patří mezi fikci a téměř vždy jsou prozaické, nikoliv veršované. Je to žánr kratší než román a na rozdíl od něj zachycuje pouze jeden aspekt života či jeden vybraný moment, nikoliv lidský život jako celek. Na druhou stranu je delší než anekdota či jiné žánry drobné epiky. K hlavním rysům povídky lze kromě menšího rozsahu počítat také soustředění na jedinou dějovou linii a skutečnost, že se postava nijak zásadně nemění. (Mocná, 2004)

Romány

Román je jedním ze základních literárních žánrů, se kterými se nejčastěji setkáváme ve všesměrné literatuře, a to včetně té dětské.

„Jedná se o rozsáhlý epický (vyprávěcí) literární žánr, řazený mezi fikci a ve své moderní podobě téměř vždy prozaický, jen málokdy veršovaný.“ (Janáčková, 2004)

Román vznikl již ve středověku a je velmi populární dodnes. Nejstarší dochovanou knihou, která obsahuje znaky románu, je román O věrné lásce Chairea a Kallirhoj, který napsal starořecký spisovatel Charitón. (Pavel, 2015)

Leporelo

Leporelo je harmonikově skládaná kniha, zpravidla bohatě ilustrovaná, s minimem textu a nízkým počtem stran. Jednotlivé strany jsou navzájem slepeny či sešity za boční okraj, takže celou knihu lze složit do balíčku nebo rozložit do dlouhého pruhu.

Jako leporela bývají nejčastěji vytvářeny knihy pro děti, ale za leporelo můžeme považovat například i některé druhy map.

Název leporelo je odvozen od postavy Leporella v operě Don Giovanni Wolfganga Amadea Mozarta. Leporello byl sluha dona Giovanniho, který sepisoval podrobný seznam milenek svého pána. (Universum, 2000)

Poezie pro děti

Pro poezii pro děti jsou charakteristické výrazové umělecké prostředky, jimiž jsou metrum, rytmus, rým a symbolika (obraznost), stejně jako pro poezii pro dospělé, ale s tím rozdílem, že obsahuje „jednodušší“ příběhy a z pravidla bývá často více ilustrovaná. Tento typ literárního díla používá jako základní stavební prvek verš. (databazeknih.cz, 2023)

V české poezii pro děti jsou dvě zlatá období, kdy se v této oblasti vytvářely nové směry. Jedním z nich byla 2. polovina 19. století, kdy začala vznikat klasická díla poezie určená dětem, například od J. V. Sládka. Druhým takovým obdobím byla 40. léta 20. století, kdy působí důležití poeci, jako jsou Nezval či Halas, a nejznámějším autorem české poezie pro děti byl František Hrubín, který je považován za otce tvorby moderních českých básní (Mocná, 2004).

V současnosti obraz tohoto typu poezie ovlivňují převážně osobnosti, které se tomuto žánru věnují již desetiletí. Například Josef Brukner, který je po Františku Hrubínovi naším největším básníkem pro děti z 2. poloviny 20. století. (Provazník, 2012)

Komiksy

Komiks patří k velmi populárním literárním žánrům již skoro sto let, avšak někteří odborníci ho do literatury nezařazují. Neobsahuje textový příběh, avšak v komiksech je příběh zobrazen pomocí ilustrací a jednoduchých znaků. Někdy je označován jako „deváté umění“.

Většina dětí má tento typ příběhů velmi ráda, a to z toho důvodu, že se jedná o kresby, které doplňují jejich představivost. Ve většině případů jsou dětské komiksy psány tak, že čtenář nemusí umět číst, aby příběh pochopil. (časopis Crew, 2002)

3.1 Vývoj literatury pro děti

Historie tohoto žánru se datuje již od středověku, kde základ pro dětskou literaturu tvořila lidová tvorba a ústní příběhy. Většinou se jednalo o klasické mýty a pověsti, které byly upraveny pro děti a ve většině případů měly přinést nějaké poselství nebo poučení. Pohádka o Červené karkulce = nikdy nechod' sama do lesa, nevěř cizím lidem. (Shavit, 2009)

Do knižní podoby byly tyto příběhy přeneseny až v patnáctém století. Za průkopníka literatury pro děti se považuje Jan Amos Komenský, o kterém bude autorka psát v další podkapitole.

Za první dětskou literaturu se považují ilustrované slabikáře a učební texty, zpěvníky, mravoličné příběhy, biblické příběhy a v neposlední řadě již zmiňované texty s morálním ponaučením. Ve většině těchto příběhů je dítě označováno, jako malý dospělý, a to z toho důvodu, že koncept dětství vznikl až v osmnáctém století. Díky tomu mohou dnešního čtenáře čtení těchto knih překvapit a může dojít až k nepochopení. (Wögerbauer, 2015)

Moderní dětská literatura vznikla až koncem osmnáctého století a až od té doby také lze hovořit o dětské literatuře v moderním smyslu, kdy autor nevysvětluje dítěti, jak být rádným člověkem a dospělým jedincem, ale naopak oslovuje to dětské v něm (na tento jev, absenci kategorie dětství v předmoderní éře, upozornil v 60. letech 20. století francouzský historik Philippe Ariès).

Za přelomové dílo, které se bere za průkopníka a zakladatele dětské literatury, se považuje dílo od autora Johna Locka, *An Essay Concerning Human Understanding*, které vzniklo v roce 1690.

3.2 Česká literatura pro děti a mládež

V českých zemích se literatura pro děti přihlásila o slovo s velkým zpožděním. Větší rozkvět přišel až v časech národního obrození. Do té doby byly dostupné pouze naučné texty, příběhy nebo Bible, neboť literatura určená přímo pro děti se ani psát nemohla s ohledem na celkové vnímání dětství jako jedné z etap dospívání jedince. Postupem času se začaly objevovat pohádky se základem folklóru a dětská literatura se začala rozvíjet. Jako jeden z výjimečných počinů můžeme vnímat první obrazovou učebnici Orbis Pictus od J. A. Komenského. (Vlčková, 2021)

Jan Ámos Komenský

Jan Ámos Komenský přispěl do literatury svými díly, která byla zaměřena především na jazyk jako vědní obor. Přípravoval jazykové učebnice a soustředil se na výuku jazyků. Posouval nejen literaturu, ale celé školství kupředu. Zreformoval jak české školství, tak i školství v zahraničí. Díky tomu je důležité zmínit život této osobnosti české i zahraniční literatury v této diplomové práci.

Byl přezdíván také jako učitel národů. Narodil se 28. března 1592. Roku 1604 přichází o oba rodiče a rok poté nastupuje na strážnickou bratrskou školu. O čtyři roky později nastupuje na bratrskou školu v Přerově. Komenský si uvědomoval stav školství, které nebylo na dobré úrovni, a proto začal usilovat o jeho zlepšení. „Náruživě sbíral zprávy o tom, jaké nové objevy která věda přináší a jak se lidé blíží k rozluštění záhad, které skrývá příroda. Studoval Aristotela. Seznámil se se vším, co podávala tehdejší fyzika. Nespokojil se však s tím, že vynikl v disputacích; považoval způsob vyučování za zdlouhavý a nesouvislý. Se zájmem sáhl po spisu německého reformátora Wolfganga Ratkeho, který přicházel s požadavkem všeobecného vzdělání, a to v mateřském jazyce.“ (Kožík, 1970)

V roce 1611 odchází studovat vysokou školu do Herbornu a poté univerzitu s Heidelbergu.

Během stavovského povstání žil Jan Amos Komenský ve Fulneku, kde se stal rektorem bratrského sboru a učitelem místní školy. Vytvořil si zde vztah ke katolické straně. Během života se musel několikrát skrývat. Dostal se až do Polského Lešna, kde bylo útočiště Jednoty. (Zoubek, 1892)

Vytvořil ukotvenou pedagogickou soustavu v českých zemích, zabýval se didaktikou, vytvořil metodiku výuky jazyků, psal učebnice, zabýval se všeobecnou teorií výchovy. Jeho velká a nejznámější jazyková díla jsou Brána jazyků otevřená a Svět v obrazech. (Zoubek, 1892)

Díla zaměřená na lingvistiku a bohemistiku

- Moudrost starých Čechů – sbírka starých pořekadel a přísloví poezii české – snaha obrodit poezii znovuzavedením časoměrného verše, který sám Komenský užíval v překladech žalmů.
- Poklad jazyka českého – podrobný slovník všech českých slov, vysvětlena gramatika. Chtěla zachytit také nespisovná slova, nářečí a přejatá slova. Materiál sbíral celý život. Slovník se nedochoval, shořel v Lešně.
- Gramatica latina – latinská učebnice latiny
- Orbis pictus (Svět v obrazech) – původně obrázková učebnice latiny, později i jiných jazyků

Orbis Pictus

„Za první intencionální dílo literatury pro děti a mládež ve světovém kontextu se považuje ilustrovaná encyklopedie Orbis sensualium pictus J. A. Komenského (1685 v Norimberku, 1685 v Levoči vyjma latinské, německé i české mutace); bylo vedle biblických textů nejrozšířenější knihou pro děti do konce 17. a 18. století.“ (Mocná, Peterka, 2004, s. 362)

Kniha, ve které Komenský uplatnil zásadu „škola hrou“. Jeho cílem bylo, aby žáci neuměli učivo pouze mechanicky odříkat, ale aby rozuměli tomu, co se skutečně učí. Součástí knihy bylo velké množství ilustrací, které pomáhaly žákům lépe a snadněji pochopit učivo. Jednalo se o učebnici základů společenských věd, kam patřily biologie, teologie a nauka o člověku. (databazeknih.cz, 2024)

V Lešně začal vyučovat na vyšší bratrské škole a soustředil se na přípravu učebnic a metodologické jazykovědné studie. Komenskému je později svěřen úřad rektora gymnázia a stává se biskupem a zároveň sekretářem Jednoty bratrské. (Zoubek, 1892)

Poté se přesunul do Londýna, kde našel zalíbení v pansofii (vševědě). „Zimu z r. 1641 na 1642 Komenský strávil kromě rozmluv a porad s přáteli skládáním památného spisu *Via lucis*, z něhož překládáme laskavému čtenáři plán Komenského akademie stručně. Především složeny měly býti tři knihy pansofické:

- Pansofie obecná, souborná knihy vševědná, výsledek a konec všeho bádání křesťanského, dle zvláštní metafysiky srovnaný;
- Panhistorie, kniha obsahující prostý přehled všech věcí viditelných k poznání překládaných;
- Pandogmatic, výroky nejslavnější, zvláště sbírka výměrů o věcech v panhistorii obsažených.“ (Zoubek, 1892)

Zemřel 15. listopadu 1670. Byl pohřben 22. listopadu v Naardenu, v Nizozemsku. (Zoubek, 1892)

Literatura pro děti a mládež

V knize *Encyklopedie literárních žánrů* od autorů Dagmar Mocné a Josefa Peterky je charakterizována literatura pro děti a mládež jako literatura, adresovaná přímo dětem a mládeži, v širším pojetí též jiné literární texty, které přijímají jako svou četbu. Opakem je literatura pro dospělé. Předpoklady pro literaturu pro děti a mládež se utvářely od 2. poloviny 18. století. Velký vliv na to měla Marie Terezie a rouseauovsko-romantické objevování svébytné hodnoty dětského světa. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Od 19. století se stanovují stěžejní žánry literatury pro děti a mládež jako je historický a dobrodružný román, próza pro dívky, vědecká fantastika, kam patří knihy od J. Verna, autorská pohádka od H. CH. Andersena, který je zmiňován právě v televizní a internetové generaci, které budou rozepsány dále v této práci a příběhová próza s dětským hrdinou. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Od konce 19. a začátku 20. století prožívá literatura pro děti a mládež rozmach a konjunkturu a stává se jednou z nejvýnosnějších oblastí literárního podnikání. Hlavními trendy je pohádková próza, epika blízká mytických světů a příběhová próza. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Po 2. světové válce přichází poptávka masmédií a vznikají rozhlasové a televizní adaptace. Komerčně neúspěšnější románová série všech dob Harry Potter a kámen mudrců J. K. Rowlingové je provázen masovou reklamou a zájmem u všech generací. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Velký potenciál pro neintencionální dětskou četbu vytvářeli také některé texty z děl klasického národního fondu. Od B. Němcové dílo Babička, Divá Bára a Pan učitel, od K. J. Erbena dílo Kytice, od K. H. Borovského Král Lávra. Je nezbytné zmínit také zakladatelskou a trvalou autorskou pohádku Broučci od J. Karafiáta. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Významné je také meziválečné období, kdy dochodí k propojení literatury pro děti a mládež s literaturou pro dospělé V první polovině 20. století se stala umělecká část literatury pro děti a mládež plnohodnotnou součástí národní literatury. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Od druhé poloviny 20. století přibývá podíl překladové literatury, anglická literatura je ovlivněna filmovými adaptacemi a přibývají také díla autorů německy mluvících zemí. (Mocná, Peterka a kol., 2004)

Josef Lada a jeho ilustrace

Nejnámějším ilustrátorem dětské poezie byl Josef Lada, který pro děti ilustroval knihy jako Kocour Mikeš, O chytré kmotře lišce nebo například knihu Bubáci a hastrmani. Typickým poznávacím znamením Josefa Lada je zobrazení tzv. „ladovské zimy“. (JosefLada.cz, 2023)

Obrázek 4 – Josef Lada „Ladovská zima“, (odkaz: <https://www.rodina21.cz/pokrm-y-pro-dusi/ladovy-zimni-obrazky/>)

V současné době je literatura pro děti v České republice velice rozšířena a často je čtou také dospělí. Jediným úskalím je velmi široká nabídka, kvůli které je velmi obtížné se v tomto žánru orientovat a vybrat si čtivo správně. (Vlčková, 2021)

4 Obliba postav napříč generacemi podle výzkumu Jiřího Trávnička

V této podkapitole se autorka zaměří na výzkum Jiřího Trávnička, který se zabýval oblíbeností postav. Cílem výzkumu Jiřího Trávnička bylo zmapovat současnou českou čtenářskou kulturu, přesněji čtenářskou kulturu současné české populace. (Trávniček, 2017)

Trávniček rozdělil výzkum do tří řezů. První řez nazval jako řez generační, kde nás seznámil se čtyřmi generacemi – rozhlasovou, televizní, počítačovou a internetovou. Druhý řez jsou fenomény. V tomto řezu jsou důležité podstatné a opakující se čtenářské znaky u všech čtyř generací. Třetím průřezem jsou životopisy. Tento průřez ovlivňují životní případy, které jsou konkrétní pro danou generaci. Pokud bychom se podívali na rozdělení generací z hlediska životního cyklu, nejmladší generace by byla od 15 do 24 let. Jedná se o jedince, kteří ukončují povinné školní vzdělávání až jedince, kteří ukončují vysokoškolské vzdělání. Druhá generace se vyznačuje budováním životních drah, zajišťování sebe, ale také rodinného zázemí. Generace 45 až 64 je období budování zázemí, ekonomického útlumu, starost o děti a vnoučata. Generace 65+ opouští ekonomické aktivity, navrací se k volnočasovým aktivitám. (Trávniček, 2017, str. 39–40)

Dalším rozdělením je hledisko mediální. Dle toho postupoval autor při svém výzkumu. Generace 15–24 let je internetová, 25–44 let je generace počítačová, 45–64 let je generace televizní a 65 let a více je generace rozhlasová. Josef Alan ve svém díle *Kontinuita a diskontinuita: Případ české společnosti* zmiňuje: „V současné společnosti vedle sebe žijí čtyři přirozené generace, jejichž životní příběhy jsou součástí zkušenostní výbavy celé společnosti.“

Celý výzkum (rozhovory) probíhal v anonymitě v letech 2009–2015, celkem bylo do výzkumu zapojeno 138 narátorů ze 76 míst v České republice. Nejstarší narátor se narodil v roce 1908, nejmladší narátorka v roce 1999. Zastoupeny byly všechny kraje v České

republice. Stejně jako já budu ve svém výzkumu popisovat oblíbenost postav v rodině, Trávníček také nahrával narátory, kteří byli v blízkém příbuzenském vztahu. Každá generace je ovlivněna historicko-politickým zázemím, ekonomicko-společenským zázemím, vzděláním a kulturou, médií. (Trávníček, 2017)

Obrázek 5 – Jiří Trávníček, 2017, odkaz:
https://www.kniznice.cz/media/k2/items/cache/f7f8c4727a011019fe43a7eaa92bf9a5_XL.jpg

4.1 Generace čtenářů

V této podkapitole autorka popíše jednotlivé čtenářské generace, které popisuje Trávníček ve své knize.

4.1.1 Rozhlasová generace

Největším milníkem rozhlasové generace je válka. V rozhlasové generaci měly knihy pouze jednoho konkurenta, a tím byl rozhlas. U nejmladších z této generace asistovala také televize. Velká část z nich si vzpomíná na hlas Jana Masaryka a Prokopa Drtiny. Ze zahraničního rozhlasu to byl Hlas Ameriky nebo Svobodná Evropa. Zasáhl je také přednes Lišky Bystroušky od Karla Högera, čtení Poláčkova románu *Bylo nás pět*. Mnozí lidé četli Lidové noviny, které jsou dodnes vydávány. Jde o generaci „knihomilnou“. Ačkoliv lidé knihy příliš nekupují, kompenzují si to návštěvou knihoven. Půjčují si nejen knihy, ale také

časopisy. Ženy čtou spíše beletrii klasickou a oddechovou, muži literaturu faktu. V dnešní době se snažíme u dětí vzbudit zájem o knihy a čtení. U rozhlasové generace byla kniha vzácností. Knihy měli schované a půjčovali si je mezi sebou. Zacházelo se s nimi s posvátnou úctou. Často do knížek vlepovali, jak se k ní chovat. Tyto zásady stanovil Josef Sulík v knize Dobrý čtenář z roku 1939, například: „Myje si ruce před čtením i po něm, každou knihu před čtením si zabalí.“ V dnešní době je to odlišné. Knihu bereme jako samozřejmost. Dřív bylo čtení „marnivá činnost“. Obzvlášť nepatřičné bylo, když četly dívky. Často se děti setkávaly s knihami až ve škole. V novinách vycházely romány na pokračování, například Karolína Světlá nebo Božena Němcová – V zámku a podzámčí. Po vzniku Evropského literárního klubu v roce 1935 se v domácích knihovnách objevují další knihy.

V časopise Mladý hlasatel najdeme Rychlé šípy a Hochy od bobří řeky od Jaroslava Foglara. Foglar tvořil čtenářskou kariéru u dalších generací. Dále tu máme časopisy Punt'a a Srdíčko a knihu Hýta a Batul. Alois Jirásek se stal neodmyslitelnou součástí dětské četby. Vedle něho se nacházel Kája Mařík, verneovky, mayovky. Četla se také Božena Němcová a Karel Jaromír Erben. Kniha Broučci od Jana Karafiáta je součástí všech generací, tato generace ji však bere s větším dojetím.

„Žádná generace nebude mít své čtenářské portfolio tak „vlastenecké“. Zcela zde chybí zkušenost s literárním modernismem, zejména prozaickým (James Joyce, Marcel Proust, Virginia Woolfová, Hermann Broch), ne však s cizími autory. Dobře zastoupeni jsou zejména novodobější realističtí autoři jako Lion Feuchtwanger, John Steinbeck, Erich Maria Remarque, Michail Šoloch a později Joseph Heller.“ (Trávníček, 2017, str. 86)

Rozhlasová generace nerozumí současné literární produkci. Neztotožňují se s názory v knihách, nenašli se v nich. Většina generace odmítá tvorbu Michaela Viewegha. Je tam na ně příliš vulgárností a sexu. Tato generace neměla snadný přístup ke knihám. Společnost čtení příliš nepřála. Jejich četba byla více uvědomělá a vlastenečtější. Četbu berou vážně a mají k ní úctu. Se současnou literaturou se míjejí. (Trávníček, 2017)

4.1.2 Televizní generace

Lidem z televizní generace je nyní 45–64 let. Jsou to rodiče, převážně prarodiče. Televizní generace je utvářena moderní hudbou. Většina z nich zažila nástup Beatles a Rolling Stones.

Druhým velkým médiem byl film. I nejstarší lidé v této generaci vyrůstali v době, kdy televize začala být hlavním médiem. Při četbě novin zajímala muže poslední stránka, která se týkala sportu, ženy část s inzeráty a společenská rubrika. Televizní generace si nové knihy příliš nekupuje, jelikož mají své knihovny vybavené. Více chodí do knihoven. Mladší generace (45–54 let) čte méně než část starší, jelikož důchodový věk čtení zesiluje. Před tím, než nastoupily děti do školy, se čtou pohádky od Boženy Němcové, Karla Jaromíra Erbena či Hanse Christiana Andersena, Hrubínův Špalíček, Lada dětem, Sekorův Ferda Mravenec, Krtek od Zdeňka Milera. Vychází knihy Františka Běhouna, Františka Flose, Richarda Halliburtona, E. T. Setona, Jula Verna. Knihy odvahy a dobrodružství neboli KODovky či knížky s proužkem byly postaveny na dobrodružné literatuře od Ericha Kastnera, Jacka Londona, Roberta Louise Stevenson a či Eduarda Štorcha. Z časopisů zažili vznik ABC a Čtyřlístku. Nejedná se pouze o generaci KODovek a Krta, ale také o generaci Honzíkovy cesty. Neméně důležitá je také knihy Malý Bobeš. Narátoři mají různé názory na povinnou četbu. I tato generace je ovlivněna Foglarem i přesto, že nebyl vydáván a byl vyřazen z knihoven. V šedesátých letech stále převládá větší zájem o knihy než o televizi. V sedmdesátých a osmdesátých letech se čte mnoho autorů soukromě – Josef Škvorecký, Milan Kundera či Ladislav Mňačko. V devadesátých letech lidé utíkají na Západ. Vznikají knižní čtvrtky. Velká změna po roce 1989. Velké množství knih, které lidé ihned kupovali. Vydává se úplně všechno a není v tom žádný přehled. Chybí knižní čtvrtky. Knihy se vyrábí rychle. Uvolnil se přístup k dříve zakázaným autorům a knihám. Pracovní doba se protáhla až na 14 hodin denně. Ubývalo tedy času na čtení. Zvyšuje se nabídka médií jak v rozhlase, tak v televizi. Dochází také k velkému zdražení knih. Je zde mnoho průniků s generací rozhlasovou. I tato generace odsuzuje tvorbu spisovatele Michala Viewegha. Z české literatury hodnotí kladně romány Vlastimila Vondrušky či knihy Jiřího Hájíčka. Pohltili je světoví autoři – Dan Brown, Stieg Larsson, Jo Nesbø, Jonas Jonasson, Khaled Hosseini. Jen málo z nich propadlo digitální sféře. Využívají e-mail, ale pouze zřídka. Internet využívají jejich děti a tato generace to vnímá spíše negativně. Dle nich internet zatěžuje. Tato generace vyrostla v systému dvojí pravdy – doma a ve škole –, což mělo vliv i na jejich čtení. Knihy čerpají z knihoven rodičů. (Trávníček, 2017)

4.1.3 Počítačová generace

Počítačová generace je nejpočetnější. Lidem je 25 až 44 let. Patří tam lidé, kteří se narodili na konci starého režimu. Nová doba po roce 1989 jim umožnila životní rozlet. Starší z této generace jsou digitální přistěhovalci, ti mladší digitální domorodci. Televizi zažili v době, kdy přibývaly nové programy a prodlužovala se délka vysílacího času. Rozhlas poslouchají méně. Knihy si spíše kupují než půjčují. Celkově čtení upadá a do popředí se dostává poslech auditivních médií (CD/DVD a mp3). Tráví také mnoho času na internetu. Jedna z narátorek si vzpomíná na Malého Bobše. Nejvíce tato generace zmiňuje Honzíkovu cestu a O letadélku Káněti od Bohumila Říhy, Děti z Bullerbynu od Astrid Lindgrenové a Neználka od Nikolaje Nikolajeviče Nosova. Z časopisů Čtyřlístek a Ohníček, ten byl později vystřídán za časopis ABC. I v této generaci se čtou KODovky, mayovky, verneovky, Kája Mařík, Jaroslav Foglar a Karafiátovi Broučci. V „nové“ době se charakteristickými jmény pedagogicko-čtenářského obratu stali Milan Kundera, Josef Škvorecký a Václav Havel. Nejmladších z této generace se týkala vlna Harryho Pottera společně s generací internetovou. Další významní autoři této generace jsou J. R. R. Tolkien, Terry Prachett a Andrzej Sapkowski. U dívek vládl časopis Bravo, starší část vyrůstala na knihách Stanislava Rudolfa a mladší s Lenkou Lanczovou. Michal Viewegh je v této generaci také často zmiňovaný. Někdo hodnotí jeho tvorbu pozitivně, někdo negativně. Velké zastoupení mají u této generace české spisovatelky: Tereza Boučková, Petra Hůlová, Tereza Nesvadbová, Irena Obermannová, Petra Soukupová, Jana Šrámková a Kateřina Tučková, hlavně tedy u žen. Jde o generaci na přelomu staré a nové doby. Otevřel se jim knižní trh, nabídka titulů a jejich dostupnost. Je nejvíce vtažena do digitálního světa. Poznávají nové spisovatele. (Trávníček, 2017)

4.1.4 Internetová generace

Internetová generace je méně početná. U ostatních generací je rozpětí okolo 20 let. U internetové generace je věkový rozdíl pouze okolo 10 let. Momentálně jim je 15 až 24 let. Jde o generaci on-line. Jejich životy jsou ovlivněny sociálními sítěmi – YouTube, počítačové hry, Facebook. Můžeme je přezdívat „digitálními domorodci“. Tisk, rozhlas i televizi odsunula tato generace na vedlejší kolej. Vše, co potřebují, nachází ve svých mobilech. Knihy nenakupují, nemají k tomu příliš financí, do knihovny chodí spíše za účelem vzdělání. Když byli malí, předčítaly se jim pohádkové klasiky od Erbena, Němcové, bratří Grimmů,

později také Andersen. Dále si vzpomínají na Krtka, Maxipsa Fíka, Povídaní o pejskovi a kočičce. Když už začínají číst, často zmiňují Děti z Bullerbynu či Honzíkovu cestu. Jejich rodiče jim často podsouvají knížky, které četli oni, když byli ve stejném věku, jako jsou oni teď – verneovky, mayovky, Rychlé šípy od Jaroslava Foglara. Dívky čtou knihy od Ivony Březinové a Lenky Lanczové, některé z dívek čtou také knihu My děti ze stanice ZOO. Tato generace byla „zválcována“ J. K. Rowlingovou a její knihou Harry Potter, která má 7 dílů. Mají oblíbenou databázi Databazeknih.cz, kde najdou informace o knihách, informace o autorech, žebříčky, diskuse, blogy. Jejich čtenářská kultura není tak špatná, přestože si to jejich rodiče a prarodiče myslí. Vítězí u nich klasická kniha nad čtečkou či počítačem. Tuto generaci můžeme nazvat jako generaci Harryho Pottera. (Trávníček, 2017)

4.2 Fenomény českého čtenářství

V této podkapitole autorka popíše jednotlivé fenomény českého čtenářství. Zmíní zde významné knihy, autory, postavy a události a typické znaky jednotlivých období českých čtenářských dějin. Autorka zde zařadila tuto kapitolu z důvodu následného porovnání empirické části této diplomové práce s výzkumem Jiřího Trávníčka. Jednotlivé fenomény jsou seřazeny dle umístění v knize *Česká čtenářská republika*.

Babička

Prochází všemi generacemi. Je jedním z pilířů českého čtenářství. Stále se objevuje jako položka povinné nebo doporučené četby. Pro generaci rozhlasovou je kniha velmi osobní. Vznikalo tam velmi osobní pouto. Pro mnohé je kniha Babička první dospěláckou četbou. Lidem je v Babičce přiblížena smrt. U ostatních tří generací obliba Babičky klesá. Lidé se k ní často vrací, když jsou starší. (Trávníček, 2017)

Básničky

Už odmala se setkáváme s poezií – básničkami, říkadly, rozpočítadly. Nejpozitivnější vztah k básničkám má generace rozhlasová. Pro internetovou generaci je poezie vzdálená. Jména básníků, která byla zmiňována: Karel Havlíček Borovský, Otokar Březina, Vladimír Holan, Karel Hynek Mácha, Jan Neruda, Alexandr Sergejevič Puškin, Bohuslav Reynek. Jaroslav Seifert, Jan Skácel, Jiří Žáček. (Trávníček, 2017)

Betty

Kniha *Vejde a já* od spisovatelky Betty MacDonaldové je jednoduchý a humorný příběh ženy, která se přistěhovala z města na vesnici a se svým manželem zřídí slepičí farmu. Nechybí smysl pro ironii ani sarkasmus. Kniha je velmi oblíbená převážně v ženském prostředí. Kniha se často stává zrcadlem českých čtenářek. (Trávníček, 2017)

Je nutné také zmínit monografii o Betty MacDonaldové *Betty a my* od Jiřího Trávníčka, který v knize zaznamenává americké osudy této spisovatelky a jejího díla v kulturních i společenských souvislostech a poté hledá české paralely, kódy a předpoklady. Dále v knize lze najít názory českých čtenářek. V knize je shrnující pohled na daný fenomén v širokém kontextu (čtenářské) kultury. (hostbrno.cz, 2018)

Bible

Kniha knih. Nejstarší část naší četby. Základ křesťanské víry. Přítomnost ve všech čtyřech generacích. Především katolíci čtou Bibli při bohoslužbách. V Bibli si lidé často hledají pomoc a radu. (Trávníček, 2017)

Broučci

Broučci patří k jedné z nejvíce vydávaných českých knih. Jan Karafiát zůstal až do roku 1912 v utajení. Je několik autorů, kteří jsou spojeni s touto knihou, např. Ondřej Sekora či Jiří Trnka. Mluví o ní všechny čtyři generace, postupně se Broučci vytrácí, ale rozhodně se neztrácí. Je to kniha na pomezí předčítání a vlastního čtení. Velký zážitek zanechávají v lidech ilustrace z této knihy. Často si na ně vzpomenou dřív než na text knihy. V knize byla porušena jedna žánrová konvence – autor se dětem odvážil vyprávět o smrti svých hrdinů. (Trávníček, 2017)

Čtvrtky

Knižní čtvrtky v době socialismu. Hlavním cílem bylo ulovit atraktivní knihu. Důvod vzniku bylo to, aby jedni knihkupci tím, že novinky mohou prodávat dříve, nebyli zvýhodněni na úkor druhých. Fronty se stály především na knihy od Vladimíra Párala, Bohumila Hrabala, Oty Pavla či Jaroslava Seiferta. S knižními čtvrtky se také pojí obliba čtenářských klubů. Knižní čtvrtky zanikají po nástupu ekonomické liberalizace. (Trávníček, 2017)

Čtyřlístek

Nejde zde jen o časopis, ale také o fenomén komiksu. Tvůrcem Čtyřlístku je Jaroslav Němeček. Čtyřlístek zasáhl i generace, které se s ním nepotkaly jako dětští čtenáři. Jde o komiks, ze kterého vznikaly seriály. V komiksu vystupují čtyři hlavní postavy – Pind’a, Myšpulín, Fifinka a Bobík, kteří žijí v místě Třeskopsky. Společně se Čtyřlístkem existují ještě dětské časopisy Sluníčko a Mateřídouška. (Trávníček, 2017)

Detektivka

Detektivky se četly a čtou mocně. Mezi nejčtenější autory patří Arthur Conan Doyle, Agatha Christie či Dick Francis. I přesto neměla detektivka příliš velké zastání. Detektivka je literárně úzké schéma. Dost záleží na tom, v jakém období našeho života se s detektivkou potkáme. (Trávníček, 2017)

Domácí knihovna

V České republice nemají pouze dvě procenta lidí doma žádnou knihu. Knihovny začínají budovat rodiče, počet knih roste s věkem, vzděláním a ekonomickým standardem. Domácí knihovny hrají opravdu velkou roli, a to nejen v rámci čtenářské kultury. (Trávníček, 2017)

Egypt’an Sinuhet

Historický román, který líčí osudy staroegyptského lékaře ze čtrnáctého století před Kristem. Celý příběh je napsán v ich formě (homodiegetickým vypravěčem). Mnoho lidí je udiveno, že zrovna tento román je v České republice tolik oblíbený. Zasahuje všechny generace, kromě té nejmladší. Postavení toho románu je opravdu výjimečné. Příběh je propojován s poznáním. Jsou tu i jiní autoři, například Henryk Sienkiewicz nebo Ludmila Vaňková. (Trávníček, 2017)

Film a kniha

Film je první velký nepřítel knihy v oblasti vizuální kultury. Právě tento rozpor je hlavním tématem debat o čtenářství. Knihovny ovlivňuje to, jaký film se zrovna dle nějaké knihy natočil = vzorec mediální spolupráce. S nástupem filmu děti ztrácí představivost. Nemusí si daný obraz představovat, jelikož ho vidí před sebou. Kniha s filmem často prohrává.

Hlavním důvod je, že kniha je příliš pomalá. Někdy se stává, že po zhlédnutí filmové verze si chceme knihu přečíst. (Trávníček, 2017)

Foglarovky

Zastupují převážně chlapeckou četbu. Ovlivnily všechny generace. Jaroslav Foglar patří mezi nejčtenější autory. Foglarovky patří do určité řady, do které patří i Kája Mařík. Nejvíce tam lidi uchvátí to, že kluci uskuteční svůj sen a zažívají různá dobrodružství v krásné krajině. Zesilovačem byl skaut, který byl během komunismu zrušen a nahrazen pionýrem. Nejvíce se četl Foglar v pubertě, poté jeho kouzlo mizí. Knihy mají poslání výchovné a představují také určitou soudržnost všech generací. (Trávníček, 2017)

Obrázek 6 – Jaroslav Foglar, 1990, odkaz: https://1gr.cz/fotky/idnes/19/013/r7/JB78dc08_fo00397923.jpeg

Javořická

Vlasta Javořická je spisovatelka přezdívaná jako vesnická, lidová a ženská. Čím jsou čtenáři starší, tím častěji ji zmiňují. Píše z úhlu náboženského a křesťanského především o vesnici jako světě, kde je ještě možnost se obrodit. Patřila mezi zakázané autory v době socialismu. Nejznámější knihy Vlasty Javořické jsou Májová bouře, Námluvy a Stříbrný otazník. (Trávníček, 2017)

Jirásek

Alois Jirásek je jedním z nejčtenějších autorů první republiky. V oblibě ho má spíše starší generace. Často se četl jen z důvodu, že byl povinný. Jeho Staré pověsti české se stávají jednou z mála knih, kterou byli lidé schopni číst. Často se jeho knížky dědí z generace na generaci. Další díla od Aloise Jirásky jsou například Psohlavci či F. L. Věk. Aloise Jirásky můžeme nazvat jako mrtvého klasika, který čeká na své vzkříšení. (Trávníček, 2017)

Místa

Čtení považujeme za činnost soukromou. V dnešní době se tato činnost proměňuje také na činnost veřejnou. Lidé čtou v dopravních prostředcích, v práci, ve škole, v čekárnách, v kavárnách atd. Většinou nevdají ani zapnutá televize či rozhlas. V dopravních prostředcích čtou převážně ti mladší. Číst v posteli někomu vyhovuje, druhému ne. Časté bývá čtení jako uspávací rituál. Senioři mají knihu jako „lék“, kterým bojují proti nespavosti. Každý si poji čtení s odlišným místem. (Trávníček, 2017)

Muži versus ženy

Univerzální čtenář neexistuje. Ženy v českém prostředí čtou mnohem víc než muži. Muži čtou více literaturu faktu. Ženy navštěvují knihovny více a také dočítají knihy až do konce. (Trávníček, 2017)

Návraty

Návraty souvisejí s věkem. Lidé se ke knihám vrací až ve zralém věku, protože chuť seznamovat se s novým zákonitě klesá. Některé knihy přímo nabádají k tomu, aby byly čteny opakovaně. Často se však stává, že lidé nenarazí na knihu, ke které by se chtěli vrátit. Pokud čtou lidé knihu víckrát, stává se, že až napodruhé či napotřetí si všimají dalších věcí. Lidé se vrací ke Švejkovi od Haška a Pýše a předsudku od Jane Austenové. (Trávníček, 2017)

Nedočteno

Ochota knihu dočíst přichází s věkem. Nejdůležitější je, aby kniha čtenáře zaujala. Kniha dostává určitý čas na to, aby nás „chytla“. Dvě pětiny čtenářů knihu dočítají i přesto, že se jim příliš nelíbí. S velkým počtem knih se z nás stávají méně litoštiví nedočítači. (Trávníček, 2017)

Odpadlictví

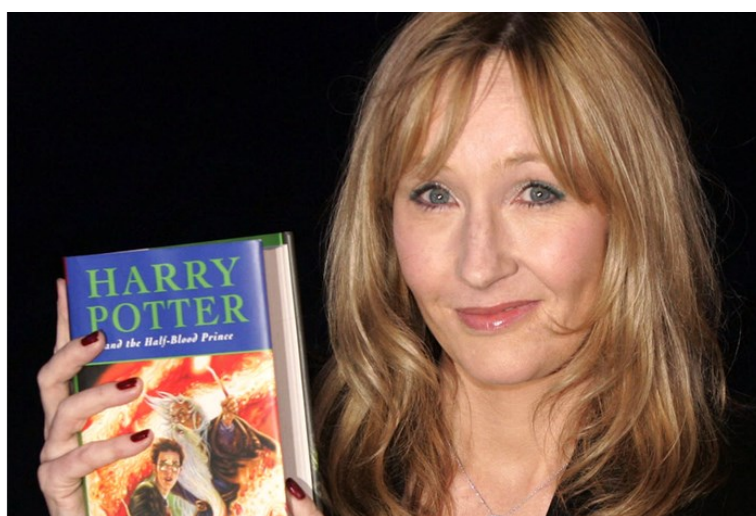
Do čtení v průběhu života vstupujeme a zase odcházíme. Nejméně čtou lidé ve středním věku, kteří mají plno starostí s rodinou, prací, nedospělými dětmi a bydlením. Návrat ke čtení přichází po pětadesátém roce. Lidé z nejstarší generace přestávají číst také z důvodu zdravotních potíží, například s očima. Objevují se také zóny postupného odpadání knih: kniha – časopis – televize. Teda: silné čtení – slabé čtení – nečtení. (Trávníček, 2017)

Pomáhající četba

Čtení knih lidem pomáhá vyrovnat se například se ztrátou blízkého člověka. Občas kniha slouží také jako pojítko mezi dvěma lidmi. Knihu můžeme využít také jako rádce či souznění. Nejvíce rad nám poskytuje Bible, ale nejen ta. (Trávníček, 2017)

Potterománie

Sedmidílný cyklus od J. K. Rowlingové o dobrodružství čaroděje Harryho Pottera a jeho přátel je celosvětový jev, který zasáhl nejednu generaci. Nejvíce však dvě nejmladší generace. Důvodem je fakt, že nejmladší generace byla stejná věku hlavní postavy knihy. Knihy jsou přeloženy do sedmnácti jazyků. Šlo o masovou záležitost. Většina lidí se shodne na tom, že lepší než film jsou knížky, kde je vše popsáno do detailu. Ve filmech určité scény chybí. Harry Potter má význam genderový, generační, žánrový i časový. (Trávníček, 2017)

Obrázek 7 – J. K. Rowlingová a kniha HP, 2005, odkaz:
<https://i.insider.com/5978b6df197cf7fd1f8b48a4?width=1000&format=jpeg&auto=webp>

Povinná četba

Čtení je socio-kulturně a historicky vzato povinné. Povinnou četbu často odmítáme, protože nám ji někdo nutí a je nám předkládána ve špatném věku. Další její nevýhodou je, že přichází ze strany školy, která nemá vysoké místo v žebříčku autorit. Často se povinná četba stává blokem pro další čtenářský život. Pozitivní vztah ke čtenářským deníkům můžeme najít pouze u nejstarší generace. (Trávníček, 2017)

Provinilá četba

Neboli provinilé potěšení. Mluvíme tu o ne úplně hodnotné (brakové) literatuře, která přitahovala lidi více než literatura hodnotná. Bojují mezi sebou dvě koncepce. První – než číst špatnou knihu, to raději žádnou. Druhá – číst hlavně nějakou knihu. Důležité je, aby kniha měla pro člověka hodnověrností důvod. (Trávníček, 2017)

Předčítání

Předčítání stimuluje míru a kvalitu čtení. Dětem by se nemělo číst pouze ve věku pregramotném či raně gramotném, ale až do věku přibližně 13 let, kdy mizí mentální bariéra a kdy se samostatné čtení stává stejně pohodlným, jako když se dětem předčítá. Nejméně se předčítalo nejstarší generaci. Důvodem bylo málo knih a hodně práce. Často se také stávalo, že rodiče dětem nepředčítali, ale vymýšleli pohádky. U starších generací četla častěji maminka, jelikož otec více pracoval a obstarával vnější rodinný kruh. Předčítání je často spojeno s večerem, dobou před spaním. Předčítání rodiny spojuje. Bereme ho jako rodinný rituál, chvíle soudržnosti, klidu, sdílení. (Trávníček, 2017)

Přesycenost

Po roce 1989 přichází záplava knih, nabídka ubíjí poptávku. Nejstarší generace zažívá dvojí „moc knih“, tedy časy, kdy je pro ně kniha mocná a čas, kdy se vydává a kupuje mnoho knih. Knižní trh je přehlacený průměrnou literaturou. Nakladatelství nemají čas na to připravovat knihy v klidu a promyšleně. (Trávníček, 2017)

Region

Čtení je často ve spojení s určitým místem – postel, dopravní prostředek, pohovka. Dalším aspektem je zeměpisné konkrétní místo. Jde tu o vztah mezi tím, co čteme, a kde se kniha

odehrává. Po přečtení knihy se stává, že se chceme podívat na místo, o kterém kniha vyprávěla. Region může být čtenářským motivátorem i zesilovačem. (Trávníček, 2017)

Remarque

Tento autor je oblíben u všech generací, a to i přesto, že byl součástí povinné četby. K jeho nejčtenějším dílům patří *Tři kamarádi* a *Na západní frontě klid*. Nejlepší čas pro čtení jeho knih je kolem 15 let. Naše mysl očekává v tu dobu něco jiného než to, co četla předchozí léta. Chceme číst víc reálné knihy než smyšlené příběhy. *Remarque* přes své knihy seznamuje s historií. (Trávníček, 2017)

Švejk

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války od Jaroslava Haška jsou čteny převážně muži, ale není to pravidlem. „Haškov román byl nevyčerpatelným pramenem moudrosti pro přežití.“ Četba této knihy je tedy hlavně průvodcovská a pomocná. Mnoho lidí se k němu v průběhu života vrací. (Trávníček, 2017)

Tipaři

Čtení není pouze procesem sebepoznávání, ale také sdílení. Tipaři jsou vázání na prostředí, kterým procházíme. Nejprve jsou to rodiče, poté učitelé, knihovníci, kněz, skautská vedoucí. Všichni, kteří naši četbu nějakým způsobem ovlivňují. Lidé se čtenářsky formují také ve vztazích, manželstvích. Jeden ovlivňuje četbou druhého. Někdy určuje směr četby muž, někdy žena. Nejvíce se však čtenářsky ovlivňují přátelé podobného věku. Knihy si mohou vzájemně půjčovat a doporučovat. Pokud máš svého tipaře, je o tebe postaráno. (Trávníček, 2017)

Tištěná versus elektronická

Knihy prošly v průběhu let několika změnami. Od psané a tištěné podoby až po elektronickou podobu. Dále bychom měli zmínit kopírku. V elektronické podobě čte knihu pouze několik procent lidí, ať už se jedná o čtečku, telefon, notebook či počítač. Čím jsou lidé mladší, tím spíše sahají po elektronické knize. O něco více čtou elektronické texty muži. Lidé si při koupi knihy musí knihu často osahat a přivonět si, knihu berou jako artefakt. Mnoho lidí využívá internet hlavně užitkově. Nahrazuje jim noviny. Najdou tam články,

diskuse, trasy atd. Někteří lidé si zase ztěžují na bolest očí z počítače či notebooku. Místo toho využívají čtečky. (Trávníček, 2017)

Učitelé

Učitel může kladně i záporně ovlivnit náš čtenářský život. Často učitel předkládal knihu dětem jako první a také byl jejím prvním předčítačem. Učitel v minulosti také knihy půjčoval. S učiteli a povinnou četbou mají lidé spojené také negativní vzpomínky. V posledních letech mladší generace zkouší doporučenou četbu obcházet. Opsat či stáhnout z internetu či zhlédnout film. Učitelé jsou rádi, že žáci přečtou alespoň nějakou knihu. Učitelé jsou důležitými mediátory, inspirátory a průvodci naší četby. (Trávníček, 2017)

Veřejné knihovna

Česká republika má jednu z nejhustších sítí veřejných knihoven na světě. V roce 1919 bylo obcím nařizováno založení knihoven kvůli vzdělanosti všech vrstev národa. Knihovny navštěvují spíše ženy s vyšším vzděláním. Knihovna slouží jako dodavatel knih, které doma nemáme. Knihovna také pomáhá lidem, pokud nemají dostatek financí k nakupování knih. Důležitým člověkem v knihovně jsou knihovnice/knihovníci, kteří vždy ochotně pomáhají s výběrem knih. Knihovna měla v minulosti několik rolí, kterými prošla od první republiky po současnost. (Trávníček, 2017)

Zákazy

Někdy může fungovat zákaz jako doporučení. Lidé četli tajně knihy z knihoven rodičů. Je dobré děti motivovat, vést je pozitivně. Druhá opačná možnost – vést děti za pomoci zákazů nebo je také mohou nechat rodiče napospas. (Trávníček, 2017)

II. Empirická část

V empirické části této diplomové práce autorka popíše empirický výzkum čtyř rodin, ve kterém zjišťovala vztah jednotlivých členů rodiny ke čtení knih a také oblíbenost hlavních hrdinů z dětství.

Nejprve se v této části představí metodologie výzkumu a její popis, následně jednotlivé výsledky výzkumu včetně grafického zpracování a v neposlední řadě také diskuse.

5 Metodologie a její popis

V této podkapitole bude představena zvolená metodologie k výzkumu a následně její popis. Dále se kapitola zaměří na cíl výzkumu a jednotlivé výzkumné otázky. V jednotlivých podkapitolách se práce podívá také na metody sběru dat, popis zkoumaného vzorku a celkový popis výzkumu.

5.1 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

V této podkapitole autorka popíše cíl výzkumu a také rozebere jednotlivě zvolené otázky, které budou součástí cílených rozhovorů.

Cílem provedeného výzkumu bylo vybrat a popsat čtyři předem vybrané rodiny, které byly rozděleny podle lokace trvalého bydliště na rodinu vesnickou, z malého města, středního města a velkoměsta. U rodin bylo zjištěno, jaká je jejich čtenářská infrastruktura, oblíbené postavy a preference postav napříč generacemi.

Ve vztahu k cíli byly stanoveny dvě hlavní výzkumné otázky. Těmi jsou:

- Jaká je rodinná čtenářská infrastruktura vybraných rodin zapojených do výzkumu?
- Jaké jsou v rodinách oblíbené postavy (u dětí, rodičů a prarodičů)?

Od výzkumných otázek se odvíjely tazatelské otázky:

A: Tazatelské otázky pro dospělé

K této výzkumné otázce č. 1 (**Jaká je rodinná čtenářská infrastruktura vybraných rodin zapojených do výzkumu?**) směřovaly následující tazatelské otázky pro dospělé:

- Čtete knihy, a pokud ano, jak často?
- Jaký knižní žánr je Váš oblíbený? (Jaký typ knížek máte nejraději?)

- Jaký je Váš oblíbený autor?
- Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)
- Jak nejčastěji pořizujete knihy? (nákup, půjčení) (Raději si knihu půjčíte, nebo koupíte?)
- Jak často chodíte do knihovny? V jaké formě knížky kupujete? (kniha, audiokniha, čtečka)
- Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?
- Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?
- Dostáváte nebo dáváte knihy jako dárek?

K výzkumné otázce č. 2 (**Jaké jsou v rodinách oblíbené postavy (u dětí, rodičů a prarodičů?)**) směřovaly na dospělé tyto tazatelské otázky:

- Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?
- Jaká je Vaše oblíbená postava teď?
- Dokázali byste vyjmenovat tři hlavní postavy z dětské literatury?
- Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

B: Tazatelské otázky pro děti

K výzkumné otázce č. 1 (**Jaká je rodinná čtenářská infrastruktura vybraných rodin zapojených do výzkumu?**) směřovaly následující tazatelské otázky pro děti:

- Čteš knihy, a pokud ano, jak často?
- Jaký typ knížek máš nejraději?
- Jaký je tvůj oblíbený spisovatel?
- Kde nejraději čteš?
- Raději si knihu půjčíš nebo koupíš?
- Jak často chodíte do knihovny? Posloucháš někdy audioknihy?
- Čtou ti rodiče?
- Máš knihovnu v dětském pokojíčku?
- Dostáváš knihy jako dárek?

K výzkumné otázce č. 2 (**Jaké jsou v rodinách oblíbené postavy (u dětí, rodičů a prarodičů)?**) směřovaly následující tazatelské otázky pro děti:

- Jaká byla tvá oblíbená postava, když jsi byl/byla malý/malá?
- Jaká je tvá oblíbená postava teď?
- Dokázal/a bys vyjmenovat tři hlavní postavy z knížek?
- Jaká postava je vaše nejméně oblíbená?

5.2 Metody sběru dat

V této podkapitole bude popsána vybraná metoda sběru dat a také následné kódování použité při zpracování dat. Autorka se rozhodovala mezi dvěma metodami výzkumu – dotazníkem a rozhovorem. Po dlouhé úvaze byl zvolen kvalitativní typ výzkumu, rozhovor, jelikož je vhodnější pro tento typ diplomové práce a následné srovnání s výzkumem J. Trávníčka.

Jednotlivé nahrávky rozhovorů byly pořízeny pomocí chytrého telefonu a následně přepsány do textu. Přepsaný text byl podroben systematické analýze a následné interpretaci. Otevřené kódování textu umožnilo autorce odhalit jinak skryté vztahy, pravidelnosti a témata. Mezi jednotlivé kódy patřila v případě tohoto výzkumu především slovní spojení, která označovala jednotlivé části dotazníku. Nejdříve byla provedena analýza textu a ke každému textu bylo sepsáno otevřené kódování jednotlivých odpovědí na otázky. Následně bylo provedeno na jednotlivých kategoriích axiální kódování a kategorie, které byly podobné, byly sloučeny, pokud to bylo možné. V poslední řadě autorka provedla selektivní kódování a stanovila hlavní kategorie kódování, kterými byly například „četba v dětství, místo pro čtení, vztah k postavě nebo domácí knihovna“.

Rozhovor

Rozhovorem rozumíme výzkumnou a diagnostickou techniku, která spočívá v dotazování. Ferjenčík (2000) píše, že se jedná o „*zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat (str. 171)*“.

Při rozhovoru je daný výzkumník aktivní a svou přítomností a chováním ovlivňuje to, co mu korespondent sdělí a také kolik mu toho sdělí. Metoda rozhovoru vyplývá z toho, že dotazovaný se snaží předat svou zkušenost tazateli.

Miroslav Disman (1969) rozděluje dva základní typy rozhovorů z hlediska jejich formální či neformální struktury na standardizovaný a nestandardizovaný.

U standardizovaného rozhovoru jsou předem dány neměnné otázky, jejich jasná formulace a přesné řazení otázek při rozhovoru.

U nestandardizovaného rozhovoru zaznamenáváme širší souvislosti mezi zkoumanými fenomény.

Za zvláštní typ považuje Disman polostandardizovaný rozhovor, u kterého jsou části rozhovoru standardizované a jiné naopak nestandardizované (Disman a kol., 1969).

U této diplomové práce autorka zvolila standardizovaný rozhovor. Jednotlivé rozhovory probíhaly od listopadu 2023 až po únor 2024. Každá rodina byla dotazována v jiný den a postupně kompletně všichni zúčastnění, vždy od nejmladšího po nejstaršího. Všechny rozhovory probíhaly osobní formou face-to-face s respondentem a autorkou přímo. Časové rozmezí rozhovorů bylo od 10 do 20 minut.

5.3 Popis výzkumného vzorku

Níže autorka popíše vybraný vzorek respondentů, jak k němu došlo a proč si vybrala zrovna tyto rodiny.

Pro tuto práci byly vybrány čtyři rodiny a jejich generační zástupci. Každá rodina obsahuje stejný počet respondentů stejných věkových kategorií, kterými jsou: dítě mladšího školního věku, rodič a prarodič. Celkem bylo vybráno 12 respondentů ze čtyř různých rodin, z nichž je polovina mužského a druhá polovina ženského pohlaví. Rodiny byly vybírány podle geografického umístění a jejich vztahu k četbě.

Dítě mladšího školního věku

Mezi děti mladšího školního věku se řadí všechny osoby, které se vzdělávají na prvním stupni základní školy. Věková kategorie 6 až 10 let. Tito respondenti nespádají do žádné popsané generace dle J. Trávníčka, jsou příliš mladí, ale pro účely této diplomové práce zařadíme tyto respondenty do autorkou pojmenované „nejmladší generace“. Mezi respondenty byli vybráni dva kluci a dvě slečny.

Rodič

Rodiče dětí, kterým je v době výzkumu 25 až 55 let, jsou momentálně lidi spadající dle knihy J. Trávníčka do dvou generací. Díky velkému věkovému rozdílu v této kategorii spadají rodiče do počítačové a televizní generace. Mezi respondenty jsou tři muži a jedna žena.

Prarodič

V kategorii prarodiče se nám střetávají dvě kategorie dle knihy J. Trávníčka, a to generace rozhlasová, více jak 65 let, a generace televizní, která je od 45 let do 64 let. Mezi respondenty jsou dvě ženy a dva muži spadající do této generace.

Všichni tito respondenti pochází ze čtyř rodin, které můžeme rozdělit dle jejich trvalého bydliště na rodinu z vesnice, malého města, ze středního města a z velkoměsta. Tyto skupiny budou popsány přímo u jednotlivých rozhovorů později v této diplomové práci.

5.4 Popis výzkumu

Kvalitativní výzkum byl proveden formou rozhovoru s korespondenty všech čtyř rodin. Rozhovory proběhly prezenční formou.

Všichni respondenti byli vyslýcháni jednotlivě a postupně face-to-face formou. Jednotlivé rozhovory si autorka nahrávala na diktafon, aby byl výsledný přepis co nejpřesnější. Rozhovory byly vždy uskutečněny v domácím prostředí dané rodiny a pro co nejautentičtější výsledky jednotliví respondenti neznali otázky předem. Každý jednotlivý rozhovor trval od 10 do 20 minut.

Rozhovory se skládaly z otázek, které byly představeny v dřívější kapitole této práce. Pouze pro dětské respondenty byly otázky lehce modifikovány pro lepší srozumitelnost mladší generaci.

6 Výsledky výzkumu

V této podkapitole autorka popíše jednotlivé zkoumané vzorky a následně uvede konkrétní přepisy rozhovorů včetně grafického znázornění výsledků výzkumu.

6.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Rodina z malé obce

Za rodinu z vesnice je považován vzorek, jehož respondenti bydlí v jedné z vesnic na severu Čech v Libereckém kraji, v blízkosti České Lípy – v Holanech. Jedná se o středně velkou rodinu, jejíž členové se považují za dobré čtenáře. Respondenty jsou slečna mladšího školního věku, která momentálně chodí do 4. ročníku malotřídní školy, otec s výučním listem z oboru mechanik strojů a zařízení a starší žena, která je vyučenou prodavačkou.

Rodina z malého města

Rodina z malého města pochází z Královéhradeckého kraje, ze západní části okresu Trutnov, od města Vrchlabí přezdíváno jako brána do Krkonoš. Jedná se o málo početnou rodinu. Mezi respondenty z této rodiny jsou chlapec ve věku 6 let navštěvující 1. ročník malé školy s individuálním a respektujícím přístupem ve vesnici nedaleko Vrchlabí. Dále pak muž, který dosáhl středního vzdělání s maturitou v oboru cestovního ruchu a starší žena, dosáhla středoškolského vzdělání v oboru obchodník.

Rodina ze středního města

Rodina ze středního města pochází ze severu Čech, konkrétně z České Lípy v Libereckém kraji. Respondent mladšího školního věku nemá skoro žádný vztah ke knihám. Jeho vztah ke knihám začal být formován až po nástupu na základní školu v roce 2023. Muž, který získal výučný list v oboru zámečnick, a starší muž, který je vyučený též v oboru zámečnick. Rodina je považována spíše za nečtenářskou.

Rodina z velkoměsta

Rodina z velkoměsta pochází z hlavního města České republiky – Prahy. Respondentka mladšího školního věku chodí na základní školu do 4. třídy a je velmi dobře čtenářsky

vybavena. Její maminka dosáhla vysokoškolského vzdělání, nyní pracuje v účetnictví a je také velmi dobře čtenářsky vybavena. Nejstarší respondent z této rodiny je muž, který vystudoval pedagogickou střední školu a nyní pracuje jako analytik v jedné pražské firmě.

6.2 Rozhovory

V této části diplomové práce autorka sepíše přepisy jednotlivých rozhovorů uskutečněných v rámci empirické části diplomové práce. Celkem se uskutečnilo 12 rozhovorů s různými typy respondentů.

A) Rodina z malé obce

Prvním zkoumaným vzorkem byla vesnická rodina. Slečna ze základní školy (9 let), otec její otec (údržbář, 47 let) a seniorka (76 let).

Jiřina (76 let, vyučená prodavačka, důchodce)

Jiřina čte knížky pravidelně každý den dle toho, jak má čas. Intenzita čtení se mění s ročním obdobím. Korespondentka čte více v zimě, kdy nemá tolik práce okolo domu. Její nejoblíbenějšími žánry jsou detektivky a akční knihy. Momentálně má jednu oblíbenou autorku, a tou je Táňa Keleová-Vasilková. „*Nejčastěji čtu tzv. v pozici ležícího střelce.*“ To znamená, že čte nejčastěji v posteli nebo na gauči v ležící poloze. Jiřina má čtení spojené s relaxováním. Knižky si nejčastěji půjčuje v knihovně, do které chodí pravidelně jednou za pět týdnů. Sama si dlouho knihu nekoupila. Často má korespondentka schované knihy, které dostala či koupila a ještě je nestihla přečíst. Audio knihy vůbec neposlouchá, preferuje knihy v papírové formě. Když byla malá, rodiče jí nejspíš předčítali, ale už si to příliš nepamatuje, jelikož je to opravdu dlouho. Knihovnu měli doma vždy, i její rodiče, to si dobře pamatuje. Knihy dostává jako dárek velmi často. Ona sama knihy nedaruje, protože ve svém okolí nemá nikoho, komu by udělala kniha radost jako jí.

Z dětství si vzpomíná hlavně na knihy Květuška a její zahrádka, kterou dostala kdysi od své babičky, a Broučci od Jana Karafiáta, které museli číst všichni povinně. Poté když byla starší, četla hodně májovky a verneovky, například Patnáctiletého kapitána. Většinu hlavních postav si tedy spojuje s těmito knihami. Když byla v pubertě, četla také Boženu Němcovou, Jana Nerudu, Karla Čapka a další národní autory. Korespondentka vzpomíná, že dříve nebylo příliš knih a museli se číst hlavně čeští autoři. Když byla ještě starší, četla také

knihy z „červené knihovny“. Nakonec si Jiřina vzpomněla také na časopisy, které četli, když byli malí – Mateřídoušku a Ohníček. Jiřina nemá momentálně žádnou oblíbenou postavu. Když si měla vzpomenout na tři hlavní postavy z dětské literatury, jmenovala Dášeňku od K. Čapka, Babičku od Němcové a doktora Kazisvěta z Povídek malostranských. V dětství neměla žádnou oblíbenou postavu.

Miroslav (47 let, vyučený mechanik strojů a zařízení, údržbář)

Miroslav příliš nečte. Když si musí něco přečíst, jde spíše o věci technického rázu. Většinou něco autech či rybaření, protože je to jeho zájem a v tu chvíli si to potřebuje přečíst. Sám od sebe si žádnou knihu nepřečetl už dlouho. Nemá žádného oblíbeného autora. Korespondent zmiňuje, že u knih, které potřebuje číst, není autor tolik důležitý. Nejčastěji si potřebné informace čte doma u televize nebo v dílně. Knihy si vůbec nepůjčuje. Vše, co chce, si najde na internetu. Na otázku, zda mu rodiče četli, když byl malý, odpověděl: „*Když jsme byli hodně malí, tak ano. Často nám rodiče četli. Po nástupu do první třídy jsem byl nucen číst sám, což mě moc nebavilo. Četbu nám později nahrazovaly Večerníčky, po kterých jsme museli chodit spát.*“ Miroslav má momentálně knihovnu doma, a když byl malý, měli všichni členové rodiny společnou knihovnu v obývacím pokoji. Miroslav si nevzpomíná, že by dostal knihu jako dárek, ani ji nikomu nedává.

Na oblíbenou postavu si Miroslav příliš nevzpomíná. Měl rád Krakonoše z Krkonošských pohádek a Jen počkej zajíci, ale to nespadá do literatury, ale už zmiňovaných večerníčků. Nakonec si Miroslav vzpomněl na Honzika z Honzíkovy cesty a Maxipsa Fíka. Jako jeho nejoblíbenější postavu opět zmiňuje Honzika z Honzíkovy cesty, protože jinak četl Miroslav opravdu málo. Vzpomněl si na tři hlavní postavy z dětské literatury. A to byly Honzík, babička a děda z Honzíkovy cesty, Pejsek a kočička a Bílý Bim, který však nevystupuje v knize. Jeho nejméně oblíbenou postavou byli draci, protože se jich bál.

Lenka (9 let, žákyně malotřídní školy)

Lenka čte přibližně jednu knihu za měsíc. Hodně čte ve škole před tím, než začne vyučování, přibližně třikrát týdně. Myslí si, že ještě nenačetla příliš knih, ale má ráda knížky, kde vystupují zvířata, nebo nějaké dobrodružné knihy. Nemá žádného oblíbeného autora. Nejčastěji čte knížky v ranní družině nebo doma v pokoji ve své posteli. Knížky si příliš

nekupuje, ani nechodí do místní knihovny. Knihy si půjčuje ve škole, kde mají knihovnu přímo v jejich třídě. Po zapůjčení knihy dělají na knihu referát, který prezentují před celou třídou. Když byla Lenka malá, máma jí předčítala vždy před spaním. Vzpomíná si na Rumcajse a Manku od Václava Čtvrťka. Přímo ve svém pokoji nemá knihovnu. Má ji ve vedlejším pokoji, v bratrově pokoji. Ale tam si příliš knih ke čtení nepůjčuje, jelikož tam jsou knihy puzzlové a naučné. Preferuje knihovnu ve škole. Každý rok dostává knihy od učitelů na konci školního roku. V červnu dostala knihu Emily Vichrná, ale stále ji nedočetla, protože ji příliš nebaví.

„Když jsem byla malá, měla jsem oblíbeného Rumcajse, ale úplně nejradši jsem měla Kouzelnou zahradu, tu jsem milovala. Ta byla vtipná a tam jsem měla strašně ráda toho vzteklého kocoura.“ Lenky oblíbené postavy jsou zvířata nebo hrdinové v dané knížce. Její nejoblíbenější postavy jsou Sára, Šalamoun a kocour z Kouzelné zahrady a Hřib dubový z knihy Pohádky na houby. Její nejméně oblíbenou postavou je Sářin bratr z Kouzelné zahrady, protože zabil Šalamouna. To Lenku našťvalo, protože ten bratr měl ještě kamaráda a ten byl velice zlomyslný.

Shrnutí – Rodina z vesnice

Tuto rodinu považujeme spíše za méně čtenářskou. Čtení se v této rodině věnuje především nejstarší členka, která však lásku ke knihám nepředala mladším generacím. Mužský respondent z této rodiny nečte vůbec a nejmladší čte velmi zřídka. Ani jeden z respondentů nemá žádnou oblíbenou knižní postavu. Nejstarší dotazovaná z této rodiny prohlásila, že ani v dětství žádnou neměla: *„To vůbec netuším, asi žádnou nemám.“* U Miroslava se nám potvrzuje, že patří do televizní generace, jelikož u něho v dětství převládá televize místo knihy.

B) Rodina z malého města

Za rodinu z malého města se počítá vzorek respondentů z Vrchlabí, kteří se skládají z chlapce (6 let), který dochází do základní školy, muže (29 let), který pracuje jako provozní restaurace a starší ženy (49 let), která pracuje jako sekretářka.

Markéta, (49 let, sekretářka)

Markéta čte knížky každý den. Její nejvíce oblíbené žánry jsou psychothrillery a detektivní romány. Má několik oblíbených autorů. Mezi ně patří Karin Slaughter či Shari Lapena a také ji velice baví knihy od Stefana Ahnhema. Markéta čte knihy nejraději v posteli, většinou večer před spaním. Knihy si výhradně kupuje. Markéta taky jako jediná z respondentů zmínila, že poslouchá audioknihy: „Často poslouchám také audioknihy, kterými doplňuji svou knižní zásobu. Mám například i knihy, které mám duplicitně, a když nemám čas číst papírovou verzi, poslouchám další kapitoly v audioknize.“ V knihovně si žádné knihy nepůjčuje. Když byla malá, maminka jí nechtěla předčítat knihy, ale Markéta ji vždy donutila. Doma má opravdu velkou knihovnu. Když byla malá, měla knihovnu i ve svém dětském pokoji. Často dostává knihy jako dárek, ráda lidi knihou obdarovává. Svým blízkým lidem dává seznam vytožených knížek, aby se nestalo, že dostane dvě stejné knihy.

Markéty nejvíce oblíbená postava z dětství je Všeználek z knihy Neználek od Nikolaje Nosova. Nejvíce se jí líbil jeho klobouček, který si dokonce vyráběli. Její nejoblíbenější postava je nyní detektivka Erika Fosterová z detektivní knihy od Roberta Brynzy. Markéta si vzpomněla na mnoho hlavních postav z dětské literatury, jelikož jich zná opravdu hodně. Například: Manka, Rumcajs a Cipísek, Babička, Racochejl a Kát'a a Škubánek. Její nejméně oblíbená postava je Cibule z knížky O statečném Cibulkovi.

Petr (29 let, provozní restaurace)

Petr čte knížky maximálně dvakrát do týdne, jelikož na čtení nemá tolik času kvůli zaměstnání. Mezi jeho nejoblíbenější žánry patří fantasy a knihy o fotbale. Jeho oblíbeným autorem je Christopher Paolini, jelikož má nejraději knižní sérii Odkaz dračích jezdců, kterou napsal právě on. Petr má doma svůj koutek, kde má relaxační křeslo, tam si vždy sedne a čte. Knihy si vůbec nepůjčuje, pouze kupuje. Dříve však navštěvoval knihovnu jednou za měsíc. Když byl malý, rodiče mu četli pravidelně každý den před spaním. Doma má malou knihovnu, a když byl malý, měl knihovnu i ve svém dětském pokoji. Kniha ho jako dárek vždy potěší, ale musí to být žánr, který ho baví.

Jeho nejoblíbenější postavou je Harry Potter. „Když jsem tyto knihy začal číst, vůbec jsem nevěděl o nějakých filmech nebo že je tak slavný ve světě. Nejdříve mi ho četla maminka a pak už jsem se zbytkem knih vyrůstal.“ Nyní je jeho nejoblíbenější postava Eragon z knižní série Odkaz dračích jezdců. Petr si vzpomněl převážně na hlavní postavy z Harryho Pottera

– Hermionu a Rona. Jeho největším oblíbencem je Draco Malfoy. V dětství měl hodně rád Rákosníčka. Nikdy neměl rád Brouka Pytlíka z knížky Ferda Mravenec od Ondřeje Sekory, nelíbilo se mu, jak se v knížce choval.

Marek (6 let, žák základní školy)

Mára knížky nečte, ale jeho rodiče mu čtou každý den. Nejvíce ho baví příběhy o zvířátkách, čarodějnicích a čertech. Nemá žádného oblíbeného autora. Jeho tatínek a babička mu čtou před spaním v posteli. Knihy nejčastěji dostává od své babičky. Do knihovny nechodí. Rodiče mu předčítají každý den před spaním a Marek už se těší, až si bude umět knížku přečíst sám. Doma má knihovnu, kde má jeho tatínek hodně knížek. I on sám má knihovnu v dětském pokoji, kde zatím nemá moc knih. K narozeninám dostává knížky od babičky a rodičů. Knihu dostal také na Vánoce.

Když byl Marek menší, měl hodně rád Racochejla a Kát'u a Škubánka. Momentálně je jeho nejoblíbenější postava Požárník Sam z knihy Příhody požárníka Sama. Marek si vzpomněl na tři dětské hrdiny z dětské literatury – Pejsek, Kočička, Rákosníček. Nemá žádnou neoblíbenou postavu.

Shrnutí – Rodina z malého města

Tuto rodinu autorka považuje za definici čtenářské rodiny. Láska ke knihám se projevuje u každé jednotlivé generace. Knihy se dědí od nejstarších členů po nejmladší. Zajímavostí je, že každý respondent má rád jiný knižní žánr. Například Markéta tvrdí: „*Nejvíce mám v oblibě psychothrillery a detektivní romány.*“, kdežto Petr, její syn prohlásil: „*Nejvíce mě baví fantasy a knihy o fotbale. Fantasy čtu hodně.*“.

C) Rodina ze středního města

Za rodinu ze středního města se považuje rodina pocházející z České Lípy. Chlapec, který je žákem lokální základní školy (7 let), jeho otec (seřizovač v místní fabrice, 50 let), děda senior (74 let).

Petr st. (74 let, vyučený zámečnick, důchodce)

Když byl Petr malý kluk, četl knihy hodně, v současné době už knížky tolik nečte. Raději než knihu si přečte časopisy, jako je Epoque nebo jiné naučné časopisy. Epoque dostává každých čtrnáct dní a čte ji každý den. Když byl malý, měl radši kratší povídky, které zvládl

přečíst na jeden zátať. Nikdy neměl rád nechat dlouhé knihy rozečtené. Nejraději má naučné časopisy, válečné historické knihy nebo dějepisné knihy. V dětství měl nejoblíbenější knihu O letadélku Káněti, tu přečetl nejméně pětkrát, měl ji opravdu rád, Petr pochází ze tří bratrů, jeho nejstarší bratr začal nosit domů rodokapsy. Vypadalo to jako noviny, ale byly tam krátké příběhy, hlavně kovbojky. Díky nim začali bratři číst. Četli také májovky a verneovky, takže dalším jejich oblíbeným žánrem byly dobrodružné knihy. Petr nepreferuje žádného autora. Při otázce na nejoblíbenější místo na čtení Petr zmiňuje: „*No, budete se divit, ale toaleta. To byl samozřejmě vtip. No asi v křesle, u televize.*“ Knihy respondent vůbec nekupuje, do knihovny také nechodí. Jeho oblíbené časopisy mu chodí automaticky, jelikož předplatné dostane vždy k Vánocům. Petr vzpomíná, že ani jako malý kluk do knihovny nechodil. Jeho rodiče mu v dětství nepředčítali, protože byli často v práci. Místo rodičů mu často předčítala jeho babička, protože ho defacto vychovávala. Když měl Petr vlastní děti, tak četla jim i pravnoučatům. V dětském pokoji měl Petr v dětství malou knihovnu. Jeho babička měla v domě obrovskou knihovnu. Jeho starší bratr často navštěvoval babičky dospěláckou knihovnu, jelikož byl vášnivý čtenář. Nyní má Petr doma malou knihovnu, spoustu knih má schovaných v krabicích na půdě, protože už se nikam nevejdou. Petr vede pravidlo, že knihy se nikdy nevyhazují, ať jsou jakékoliv. „*Spoustu knih máme schovaných na půdě v krabicích, jelikož se nám nikam nevejdou. Já vždycky říkám, že knihy se nevyhazují, ať jsou jakékoliv.*“ Jako dárek knihy nedostává ani nedává, pravidelně dostává předplatné časopisu Epoque.

Jeho oblíbenými postavami z dětství jsou děti z knížky O letadélku Káněti, ale nevzpomněl si na jejich jména. Petr si také vzpomněl na knihu Babička, ale tu nikdy nečetl. Nikdo by ho nedonutil přečíst tuto knihu. Raději si nechal dát ve škole pětku, než by si ji přečetl. Už odmala tuto knihu neměl rád, protože byla v době, kdy vyrůstal všemi velmi nucena jako povinná četba. Momentálně nemá žádnou oblíbenou postavu, jelikož nečte žádnou knihu. Na žádnou hlavní postavu z literatury pro děti si nevzpomněl, protože je to už více jako šedesát let. Nevzpomněl si ani na žádnou nejméně oblíbenou postavu z dětství.

Petr (50 let, vyučený zámečník, seřizovač)

Petr knihy příliš nečte, maximálně jednou za půl roku, když potřebuje. Většinou sáhne po knize na letní dovolené, nebo když jede na hory. Když už si Petr přečte knihu, jde spíše

o vzdělávací knihy, například o zahradnictví, nebo cestopisy. Nemá žádného oblíbeného autora. Nejčastěji čte před spaním a na dovolené. Knihy kupuje, do knihovny vůbec nechodí. Preferuje klasickou knihu nebo časopis. Když byl malý, rodiče mu vůbec nepředčítali, ale jeho prababička ano. Doma má knihovnu a když byl malý, také měli doma knihovnu, jak v dětském, tak obývacím pokoji. Petr občas dostává knihy jako dárek a též je daruje, převážně své manželce, která hodně čte.

Jeho oblíbená kniha z dětství: „*Ano, mám oblíbenou knihu, a to O letadélku Káněti, kde byla hlavní postava Vojta a měla ségru Anežku, tak ty dva.*“ Nyní nemá žádnou oblíbenou postavu. V knihách, které čte, většinou nevystupují hlavní postavy. Z literatury pro děti si vzpomněl na tyto hlavní postavy: Krtek, Rákosníček, babička od Boženy Němcové. Všechny tyto knihy Petr přečetl, když byl mladší. Také četl povinnou četbu, kterou si nepamatuje. Když byl starší, četl Lovce mamutů a verneovky. Jako nejméně oblíbenou postavu z dětství uvedl Šemíka ze Starých pověstí českých, protože hned umřel.

Tomáš (7 let, žák základní školy)

Tomáš čte knihy ve škole. Nyní je to slabikář. Nejraději má knihy o zvířátkách. Jeho nejoblíbenější autor je Vladimír Jiránek, protože napsal knihu Bob a Bobek. Nejčastěji čte s maminkou v posteli před spaním. Knížky mu kupuje jeho maminka, ale až bude starší, bude s ním maminka chodit také do knihovny. Jeho maminka mu pravidelně čte. Doma má knihovnu v obývacím pokoji, v jeho pokoji jsou pouze knížky do školy. Knihy dostává jako dárek. Naposledy dostal k Vánocům knihu Bob a Bobek a také Krtek.

Jeho nejoblíbenější postavy jsou Bob a Bobek a Krtek. Vzpomněl si na několik hlavních postav z literatury pro děti – Bob a Bobek, Krtek, tam byli také Myšička a Zajíček. Jeho nejméně oblíbené postavy jsou čarodějnice.

Shrnutí – Rodina ze středního města

Tato rodina je méně čtenářská a nejmladší člen nemá zatím možnost číst knihy sám, jelikož je teprve v první třídě ZŠ. V této rodině je oblíbené kniha O letadélku Káněti, která se dědí z generace na generaci. Potvrdili to dva ze tří členů této rodiny. Petr ml. dokonce vyjmenoval hlavní postavy, které pokládá za své oblíbené: „*Ano, mám oblíbenou knihu, a to O letadélku Káněti, kde byla hlavní postava Vojta, která měla ségru Anežku, tak ty dva.*“

D) Rodina z velkého města

Poslední zkoumaný vzorek respondentů byl z největšího a hlavního města České republiky, z Prahy. Tato rodina se skládá ze žákyně, která navštěvuje čtvrtou třídu běžné základní školy, matky, která dosáhla vysokoškolského vzdělání a nyní pracuje jako účetní, a dědy se středoškolským vzděláním v oboru pedagogiky, který nyní pracuje jako analytik.

Milan (63 let, analytik)

Milan čte knihy. „*V průběhu času se to proměňovalo, knížky čtu moc rád. Pokud mohu, jsem schopen přečíst za týden jednu knihu. Byly doby, kdy jsem četl opravdu každý den, během posledních pěti se se to trochu zhoršilo. V posledním měsíci jsem přečetl minimálně dvě knihy.*“ Nemá výhradně nějaký oblíbený žánr, ale zajímají ho spíše naučné knihy (vědecké). Momentálně nemá žádného oblíbeného autora. Jeho nejoblíbenější místo na čtení je křeslo v obývacím pokoji. Knihy pouze kupuje, do knihovny vůbec nechodí. Preferuje klasickou knihu. Audioknihy neposlouchá. Milan si nemohl vzpomenout, zda mu rodiče předčítali, nakonec se přiklonil k tomu, že spíš ne. Milan má doma knihovnu. I v dětství měl ve svém pokoji knihovnu. Knihy dostává občas jako dárek a stejně tak je občas daruje.

Jako mladší četl hodně knihy od Foglara, proto jsou jeho oblíbené postavy právě z nich. Poté četl pohádky a povídky od Patočky. Momentálně nemá žádnou oblíbenou postavu. Z literatury pro děti si vzpomněl na postavy z Rychlých šípů – Mirka Dušina, Jarka Metelku, Rychlonožku, Červenáčka a Jindru Hojera a také na Rychlonohého Džara, poté také postavy z Patočkových knih, na jména si nevzpomněl. Nemá žádnou neoblíbenou postavu.

Pavla (37 let, účetní)

Pavla čte pravidelně každý den. Nejraději má thrillery a potom historické romány s příběhem, kde se dozvídá nové historické události spojené s nějakým příběhem. Má mnoho oblíbených autorů, ale špatně se jí vzpomínalo na jména. Velmi ráda má Nesbøa, kterého doporučila i své dceři, když zjistila, že píše i literaturu pro děti. Nyní Pavla čte knihu od Ruty Sepetysové, která píše právě romány z dřívější doby. Od této autorky má Pavla přečteno mnoho knih. Tato autorka píše o dějinách, které nejsou příliš známé. Pavlu toto

baví, dozvídá se informace, které by normálně nevěděla. Na otázku, jaké je Pavlino nejoblíbenější místo na čtení, Pavla odpověděla: „*Ze všeho nejraději čtu v posteli nebo na pohovce. Ale já také čtu každý den v tramvaji, když jedu do práce, už je to takový můj rituál. Čtu vlastně, kdykoliv, mám trochu volného času.*“ Knihy převážně nakupuje a půjčuje ostatním. Do knihovny příliš nechodí, protože tam pro ni není příliš na výběr z knih, které čte, na rozdíl od její dcery, která navštěvuje knihovnu pravidelně. Pavla do knihovny zavítá maximálně jednou měsíčně. Preferuje obyčejnou, papírovou knihu. Pavla si vůbec nepamatuje, že by jí rodiče v dětství četli. Ona předčítá svým dětem každý den, momentálně to také přenechává své dceři. Doma má knihovnu, která nevypadá úplně jako knihovna, ale skříň, kde má všechny knihy. Její děti mají v dětském pokoji malou knihovničku. Když byla malá, měla i ona knihovnu v dětském pokoji. Knihy dostává jako dárek, udělají jí vždy obrovskou radost. Knihy jako dárek dává jen těm, u kterých ví, že jim udělá radost.

Pavla si nemohla vzpomenout na to, jaké knihy četla jako dítě. Na druhém stupni si pamatuje, že četla dívčí romány, na prvním stupni Honzíkovu cestu a Alenčinu čítanku, ale oblíbenou postavu neměla. Pavla četla úplně jinak, než čte momentálně její dcera. Ve škole nedělali žádné čtenářské deníky. Oblíbenou postavou je Harry Halla. Detektiv z knih od Nesbø, který je věčně opilý a zfetovaný. U dalších knih je to vždy jiný hrdina, ke kterému nemá Pavla žádný vztah. Pavla zmínila také Harryho Pottera, kterého nikdy předtím nečetla, až když byla její dcera malá, začala ji ho předčítat a oblíbila si ho. Teď už ho čte její dcera sama. Jako hlavní postavy z literatury Pavla jmenovala Harry Pottera, Lisu z knihy Děti z Bullerbynu a ještě Honzíka z Honzíkovy cesty. Když byla malá, neměla ráda Modrovouse z pohádky bratří Grimmů.

Adéla (9 let, žákyně základní školy)

Adéla čte knihy pravidelně každý den minimálně půl hodiny. Čtení ji opravdu hodně baví. Nejvíce ji baví, když je kniha napínavá, ale zároveň vtipná. Má ráda dobrodružné knihy. Jejím oblíbeným autorem je Jo Nesbø. Četla od něj knihu Doktor Proktor a prdící prášek. Poté zmiňuje ještě J. K. Rowlingovou. Nejraději si čte v posteli, když má čas, čte si knížky i přes den nebo když si potřebuje odpočinout. Pravidelně si čte každý den alespoň půl hodiny před spaním. Na to, jak Adéla pořizuje knihy a zda chodí do knihovny, odpověděla: „*Někdy mi je koupí maminka, někdy si je pořídím sama za našetřené kapesné. Chodíme také jednou*

měsíčně do knihovny. Tam si vždycky vyberu knížku, která mě bude bavit. Kouknu se, jestli tu knihu stihnu přečíst, než ji budu muset vrátit, a zkontroluji, jestli jsou písmenka dostatečně velká, aby mi to šlo dobře.“ Když byla malá, maminka jí předčítala, vzpomíná si na Šípkovou Růženku. Teď už jí maminka nečte, ale ona společně s maminkou čtou malému bráškovvi. V pokoji má skříň, kam si dává všechny své knihy. Má jich tolik, že už se jí tam nevejdou. Knihy dostává často jako dárek a udělají jí velkou radost. Už teď se těší, až jí dá maminka další díl Doktora Proktora, a taky na další díl Harryho Pottera.

Když byla Adéla menší, měla ráda Lotku z Luisy a Lotky, kterou četli s paní učitelkou ve škole. Teď má oblíbenou postavu Bulíka. To je malý kluk, který se potkal s Doktorem Proktorem a zkouší prdící prášek. Taká četla o druhé světové válce Spočítej hvězdy, a tam byla Annemarie, která pomáhala utéct své kamarádce do Švédska, protože byla židovka. Annemarii má Adéla hodně ráda. Mezi hlavní postavy z literatury pro děti Adéla zařadila Harryho Pottera, Severuse Snapea, Ellenku, to je kamarádka z knihy Spočítej hvězdy, Zuzku z knížky Pejsek, který se ztratil, a a také Karlíka z Továrny na čokoládu. Mezi její nejméně oblíbené postavy patří Pan Trán z Doktora Proktora, který kradl lidem vynálezy, z Harryho Pottera nemá ráda paní učitelka McGonagallovou a ministra kouzel Popletu a z Karlíka na čokoládu nemá ráda Augusta Gdouleho.

Shrnutí – Rodina z velkého města

Láska ke čtenářství je děděna z generace na generaci. Nejmladší členka rodiny Adéla při rozhovoru řekla: „Ano, čtu knížky. Každý den minimálně půl hodiny. Čtení mě opravdu baví.“ A tuto zálibu sdílí se svou matku, od které ji přebrala. Matka s dcerou mají velmi podobné typy knih a stejné autory. Čím je dcera starší, tím více se její skladba četby podobá matce. Nejstarší člen rodiny má odlišnou oblibu žánrů, ale to je v tomto případě způsobeno nejspíše jinými zájmy a pohlavím.

III. Analýza výzkumu, srovnání s výzkumem Jiřího Trávnička a s typologií postav dle vybraných autorů

Ve třetí části diplomové práce bude autorka srovnávat svůj vlastní empirický výzkum, který provedla jako součást této diplomové práce, s výzkumem Jiřího Trávnička, který byl popsán v knize *Česká čtenářská republika* z roku 2017. Velká část této knihy je také zmiňována v teoretické části této diplomové práce v kapitole Obliba postav podle výzkumu Jiřího Trávnička.

V první části bude provedena analýza výzkumu a grafické znázornění výsledků a ve druhé části bude následovat srovnání s výzkumem Jiřího Trávnička. Nakonec budou porovnány oblíbené postavy čtenářů s typologií postav dle vybraných autorů.

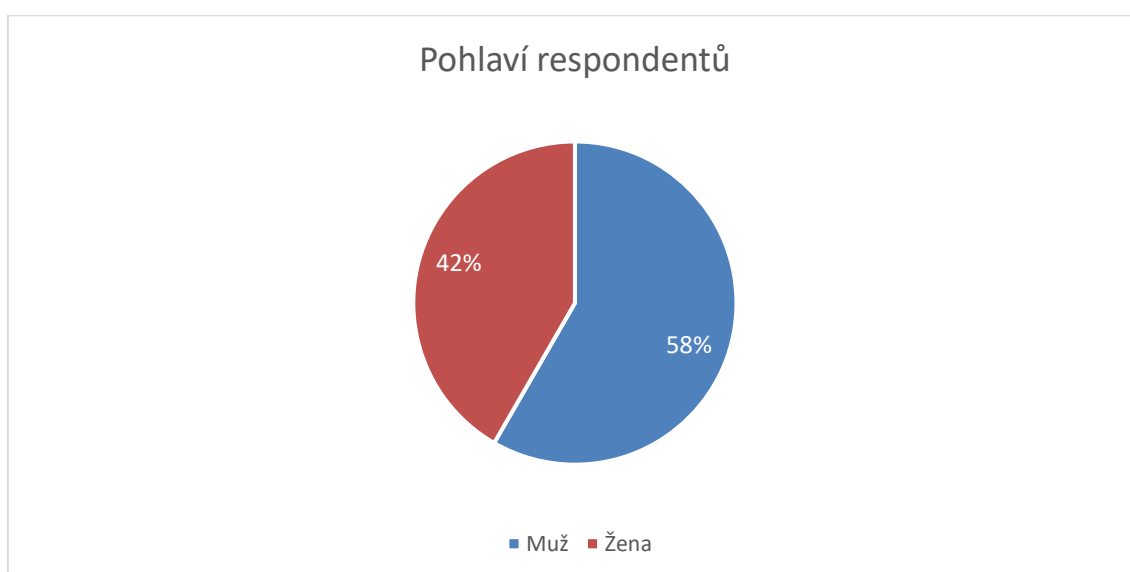
7 Analýza a grafické znázornění výsledků výzkumu

V této podkapitole autorka popíše jednotlivé výsledky výzkumu k této diplomové práci, rozdělení respondentů do jednotlivých kategorií a také ukázky jednotlivých odpovědí.

V první části této podkapitoly je zobrazeno grafické znázornění struktury respondentů rozdělené podle pohlaví, věku a dosaženého vzdělání.

Ve druhé části poté grafické znázornění jednotlivých otázek a doplnění krátkých poznatků zjištěných z výzkumu.

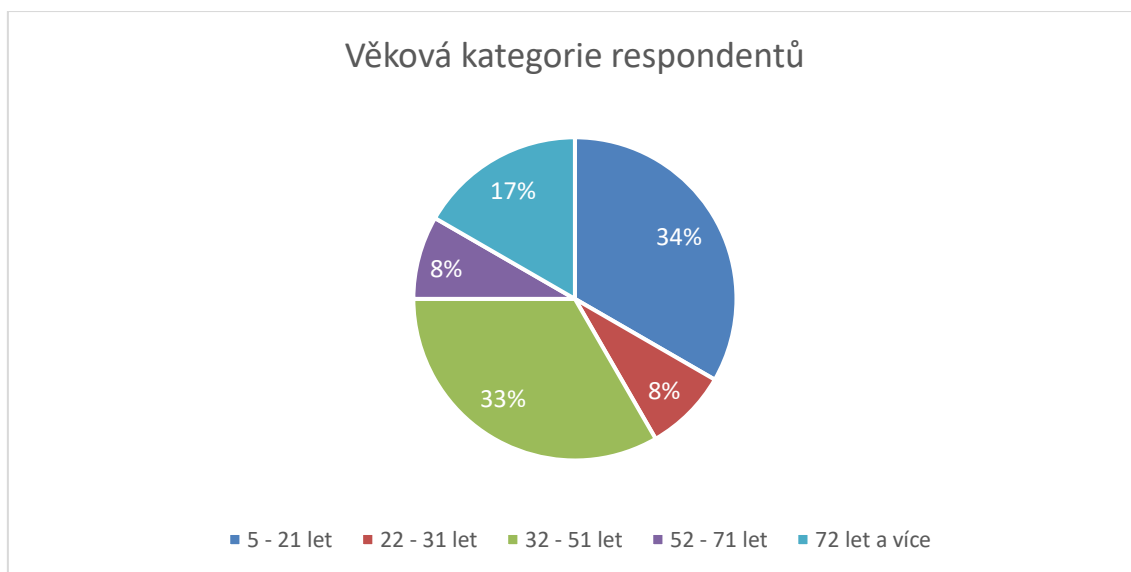
A) Rozdělení respondentů

Graf 1 - Graf „Pohlaví respondentů“, Adéla Vaňková, 2024

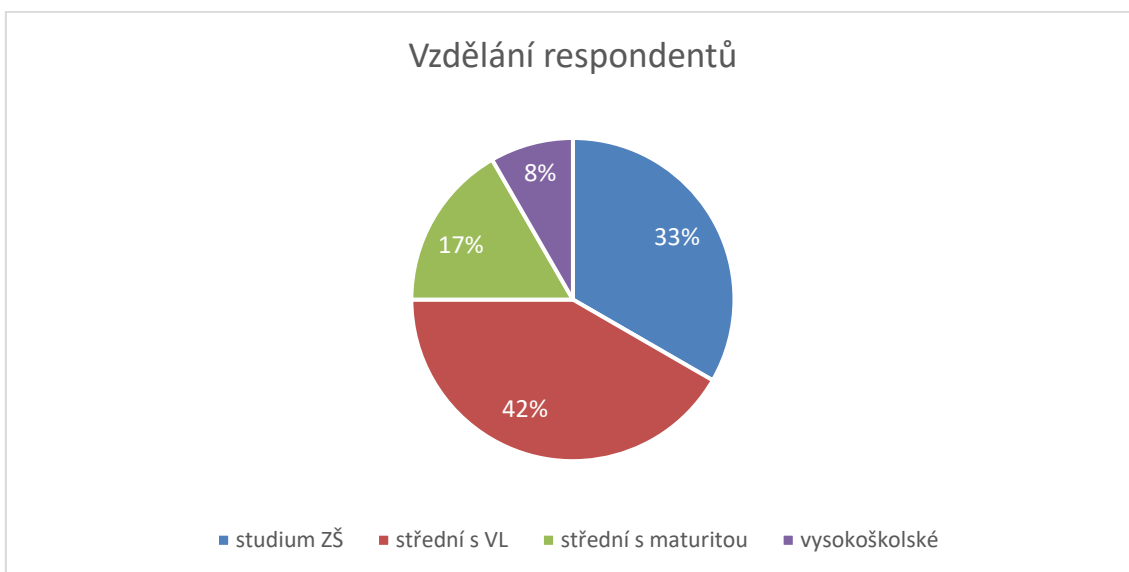

Většina dotazovaných byla mužského pohlaví, celkem 7 osob. Dalších 5 osob byly ženy. Autorka se snažila vyvrátit hypotézu, že ženy více čtou. Z analýzy výzkumného vzorku a výsledků výzkumu vyplynulo, že tato hypotéza je pravdivá a ženy skutečně více čtou obsáhlé knihy, kdežto u mužů z tohoto mého malého vzorku se zjistilo, že se soustředí na krátké povídky, technické texty nebo časopisy. I přestože v této práci toto tvrzení platí, tak zjištění nemůžeme zobecňovat na celou populaci díky velmi malému počtu respondentů.

Graf 2 - Graf „Věková kategorie respondentů“, Adéla Vaňková, 2024

Věkové kategorie respondentů byly stanoveny tak, aby byl výzkum relevantní z pohledu generačního srovnání dle výzkumu J. Trávníčka. Prarodič – rodič – dítě. U jedné rodiny z malého města došlo k posunutí věkové generace z důvodu mladšího věku prarodiče a rodiče.

Graf 3 - Graf „Vzdělání respondentů“, Adéla Vaňková, 2024

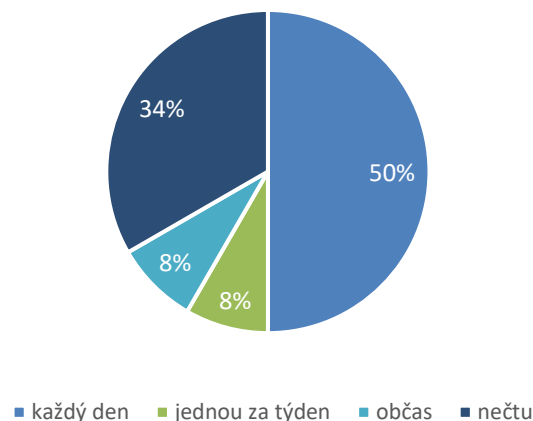
U otázky vzdělání je v případě tohoto výzkumu patrné, že vyšší stupeň vzdělání nemusí mít vliv na to, jestli je daná rodina čtenářská a má lepší vztah ke knihám. Avšak u rodiny z velkého města, která je z respondentů nejvzdělanější, je kladný vztah ke knihám předáván z generace na generaci daleko lépe než v méně vzdělaných rodinách. Toto tvrzení platí jen pro tuto diplomovou práci a u většího výzkumného vzorku může být hypotéza vyvrácena.

B) Grafické znázornění výzkumu

Jaká je rodinná čtenářská infrastruktura vybraných rodin zapojených do výzkumu?

V této podkategorii otázek pomocí grafů dojde k interpretaci čtenářské infrastruktury zvolených respondentů pro tento výzkum.

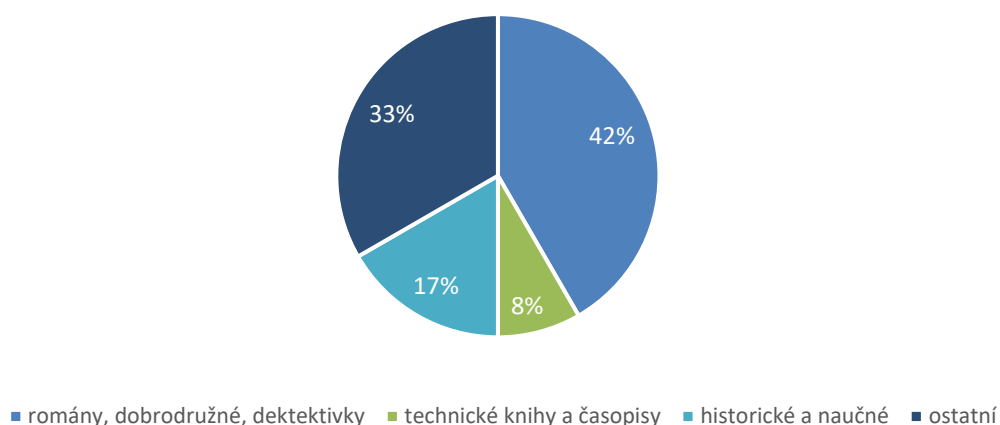
Čtete knihy, pokud ano, jak často?

Graf 4 - otázka č. 1 Čtete knihy, pokud ano, jak často?, Adéla Vaňková, 2024

V této otázce většina respondentů odpověděla tak, že čtou každý den. Celkem 6 respondentů z celkového počtu 12 otevře knihu alespoň jednou denně. Celkem třetina respondentů nečte vůbec nebo jen velmi málo, především kvůli tomu, že jsou v produktivním věku a volný čas věnují jiným aktivitám.

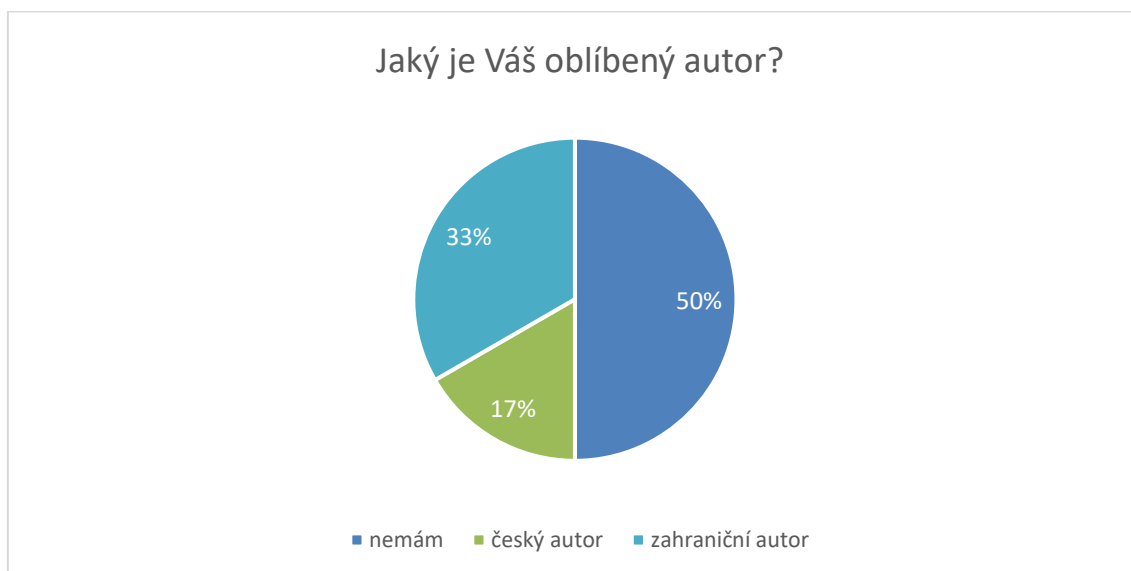
Jaký je Váš oblíbený žánr?

Graf 5 - otázka č. 2 Jaký je Váš oblíbený autor?, Adéla Vaňková, 2024

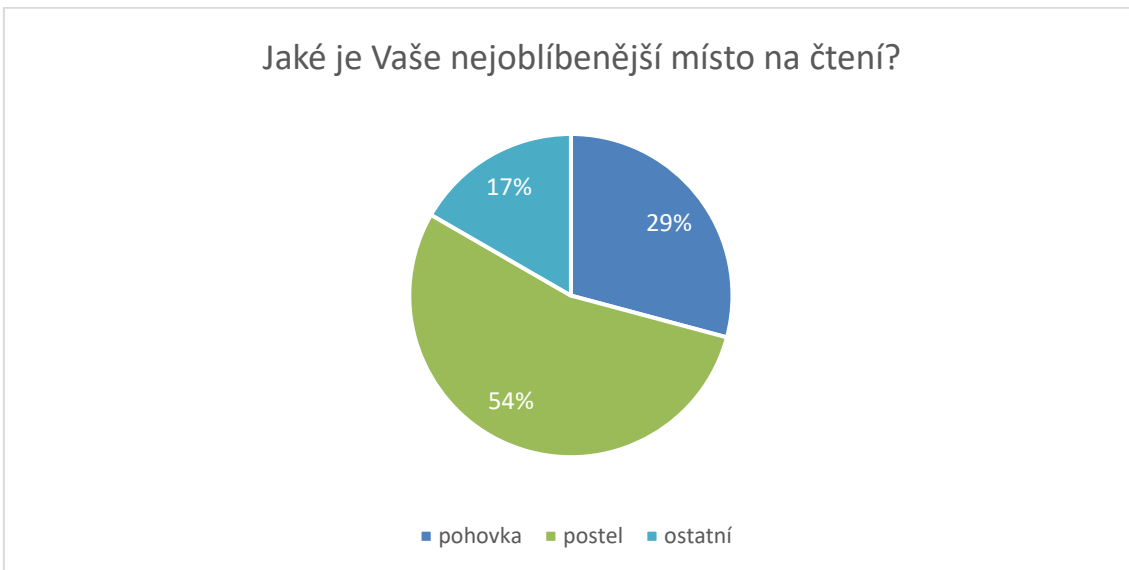
V otázce, která se týkala nejoblíbenějšího čtenářského žánru, byla autorka jednotlivé zmiňované žánry nucena rozdělit do těchto kategorií: romány, dobrodružné a detektivní knihy, technické knihy a časopisy, historické a naučné knihy a ostatní, mezi které spadají

například zvířecí povídky nebo sci-fi a fantasy. Nejvíce čtenářů, celkem 42 %, čte knihy z kategorie romány, dobrodružné a detektivky. Druhou nejrozsáhlejší kategorií byla právě skupina ostatní, do které spadá odpověď třetiny respondentů. Dva respondenti také čtou velmi často časopisy nebo knihy technického rázu, zejména muži.

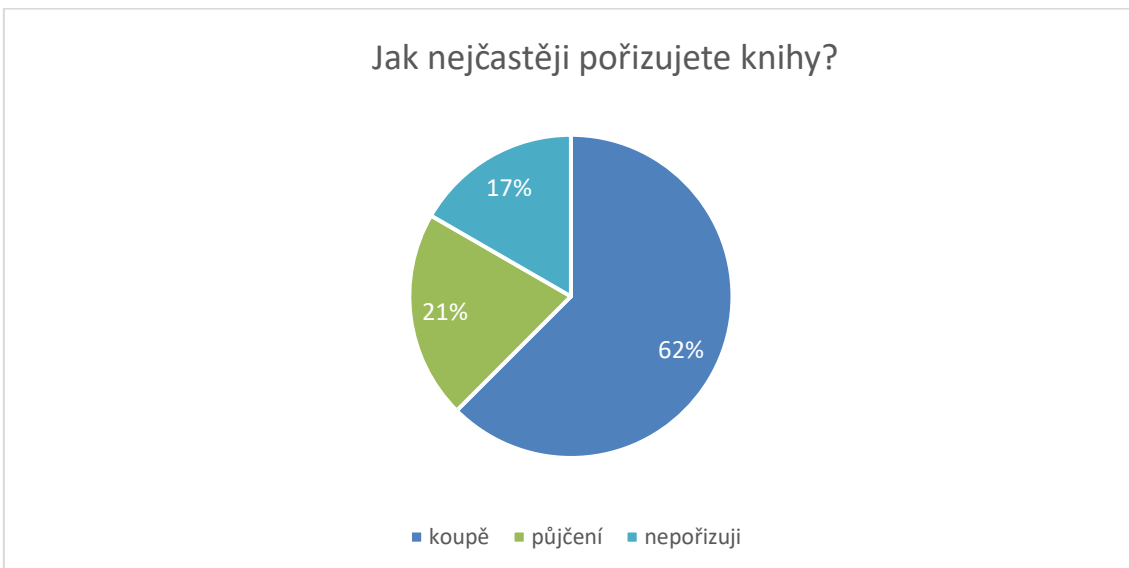
Graf 6 - otázka č. 3 Jaký je Váš oblíbený autor?, Adéla Vaňková, 2024

Většina dotazovaného vzorku potvrdila, že nemá žádného oblíbeného autora, nebo že si nepamatuje jména autorů knih, které čte. Celkem často také respondenti odpovídali, že autor pro ně není důležitý na rozdíl od obsahu knihy, kterou čtou. Je zajímavé sledovat, že větší počet dotazovaných má oblíbené zahraniční autory více než ty tuzemské.

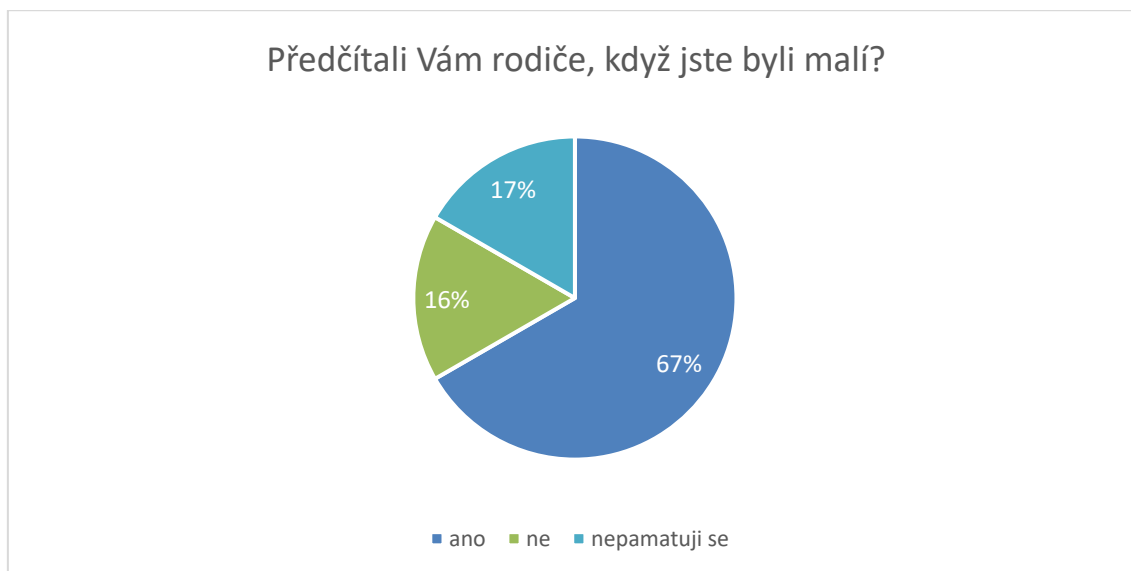
Graf 7 - otázka č. 4 Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení?, Adéla Vaňková, 2024

Ve čtvrté otázce „Jaké je vaše nejoblíbenější místo na čtení?“ musela autorka u několika odpovědí rozdělit bodové hodnocení na polovinu, jelikož respondenti odpovídali na zadanou otázku více možnostmi. Více než polovina dotazovaných odpověděla, že v posteli nebo v ložnici. Často se také zmiňoval čas před spaním. Skoro třetina respondentů pak využívá ke čtení obývací pokoj, včetně křesla nebo pohovky. Někteří pak často čtou na velmi nevšedních místech, jako jsou veřejná doprava nebo toaleta.

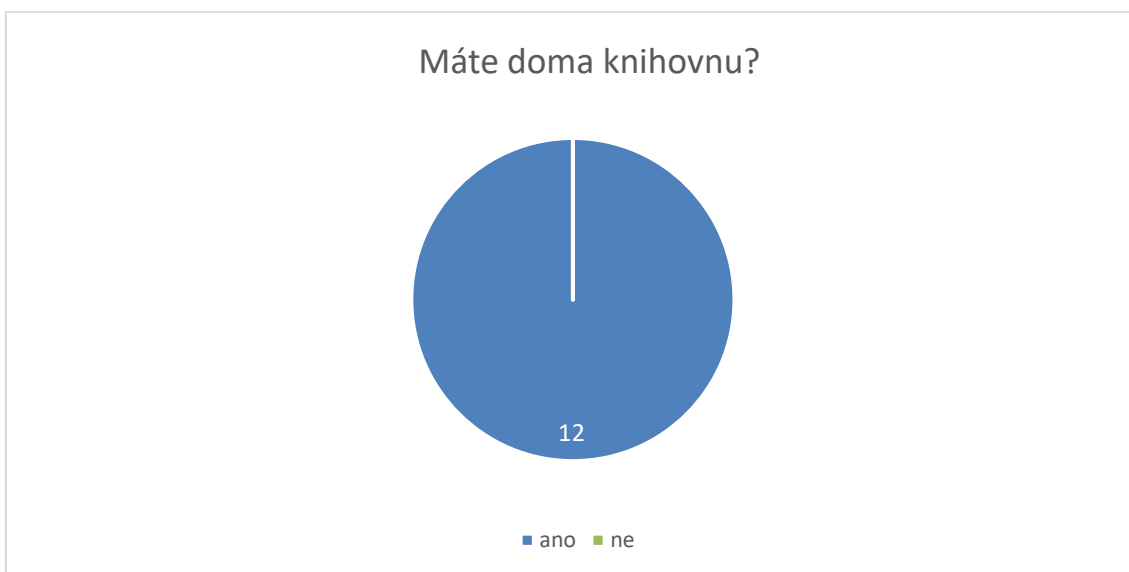
Graf 8 - otázka č. 5 Jak nejčastěji pořizujete knihy?, Adéla Vaňková, 2024

Dle grafu číslo 5 je vidět, že větší část dotazovaných knihu především kupuje, na rozdíl od půjčení v knihovně. Respondenti, kteří odpověděli, že knihy nepožíejí, je buď dostávají, nebo získávají například pomocí darovaného předplatného.

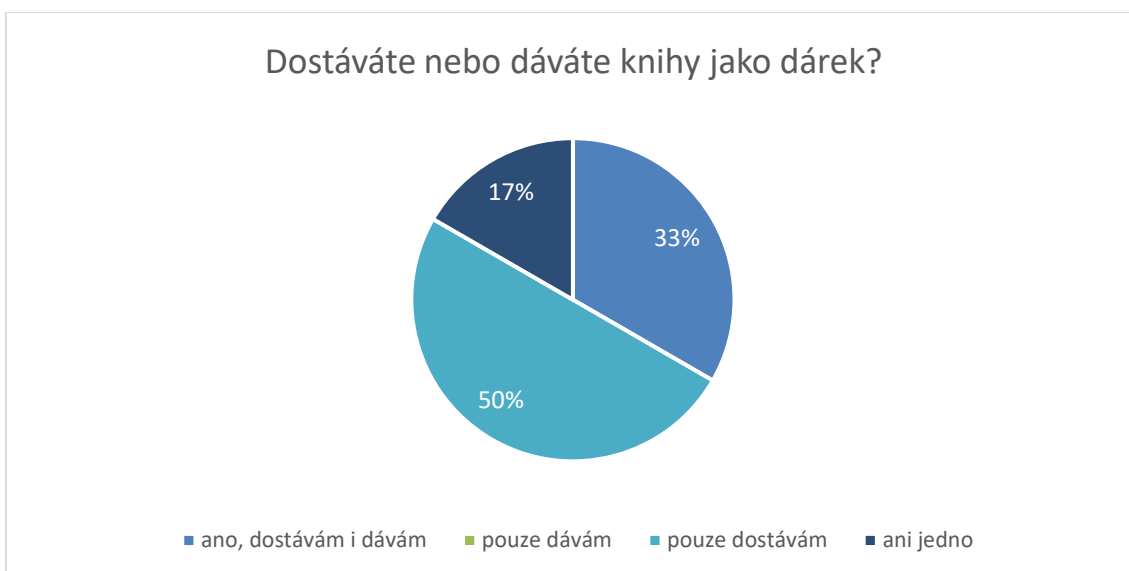
Graf 9 - otázka č. 6 Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí?, Adéla Vaňková, 2024

Tato otázka měla velice důležitý vliv na následující vývoj čtenářského života respondentů. Z výzkumu vyplynulo, že pokud bylo respondentům v dětství předčítáno, většinou získali pozitivní vztah ke čtení i v průběhu dospívání a následného dospělého života. Často také tuto činnost převzali pro výchovu svých vlastních dětí. Dvě třetiny respondentů v této otázce odpověděli, že jim rodiče v dětství předčítali velmi často. Celkem dva dotazovaní potvrdili, že jim nebylo předčítáno, vůbec a dva si to již nepamatovali.

Graf 10 - otázka č. 7 Máte doma knihovnu?, Adéla Vaňková, 2024

Odpovědí na otázku číslo 7 bylo u všech respondentů ano. Všichni respondenti mají i v dnešní digitální době doma knihovnu. Všichni respondenti také potvrdili, že měli doma knihovnu, i když byli malé děti, ať už přímo ve svém dětském pokoji, nebo v jiné místnosti domácnosti.

Graf 11 - otázka č. 8 Dostáváte nebo dáváte knihy jako dárek?, Adéla Vaňková, 2024

Další zajímavou otázkou v dotazníkovém šetření bylo, zda respondenti dávají a dostávají knihy jako dary. Celkem polovina respondentů knihy jen dostává, třetina dává i dostává a pouze 17 % dotazovaných knihy nedostává, ani nedává jako dary.

Jaké jsou v rodinách oblíbené postavy (u dětí, rodičů a prarodičů)?

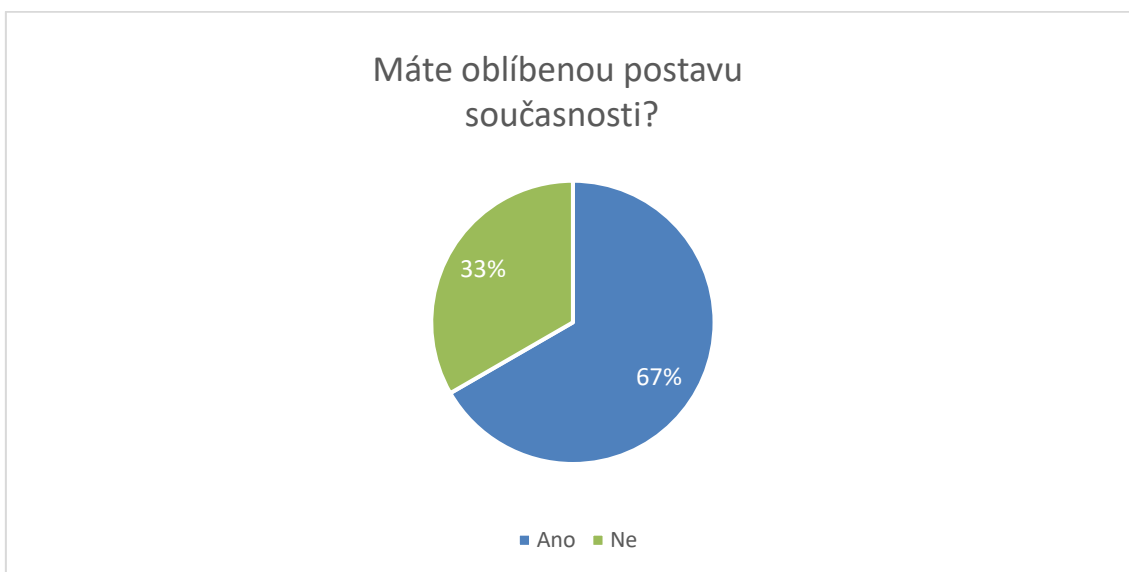
Další kategorií dotazníku byly oblíbené postavy u všech generací. Jednalo se o podskupinu celkem čtyř otázek, které se zabývaly oblíbenými postavami respondentů v dětství, současnosti, jejich vyjmenováním nebo například nejméně oblíbenou postavou jednotlivých respondentů.

Graf 12 - otázka č. 9 Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství?, Adéla Vaňková, 2024

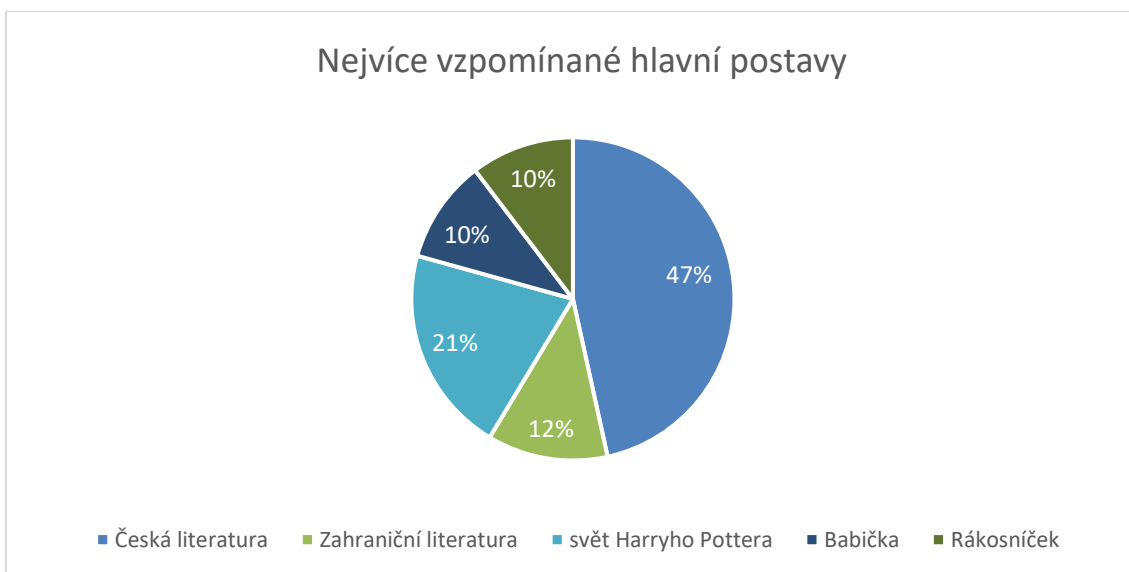
V první otázce z této kategorie „Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství?“ celkem 83 % respondentů odpovědělo, že ano. Většina starších respondentů měla oblíbené postavy především z české literatury, jako jsou například pohádkové postavy Rumcajs a Broučci anebo často zmiňovaný Honzík z knížky Honzíkova cesta. Většina mladší generace respondentů se odkazovala na postavy z Harryho Pottera nebo zahraničních děl.

Graf 13 - otázka č. 10 Máte oblíbenou postavu v současnosti?, Adéla Vaňková, 2024

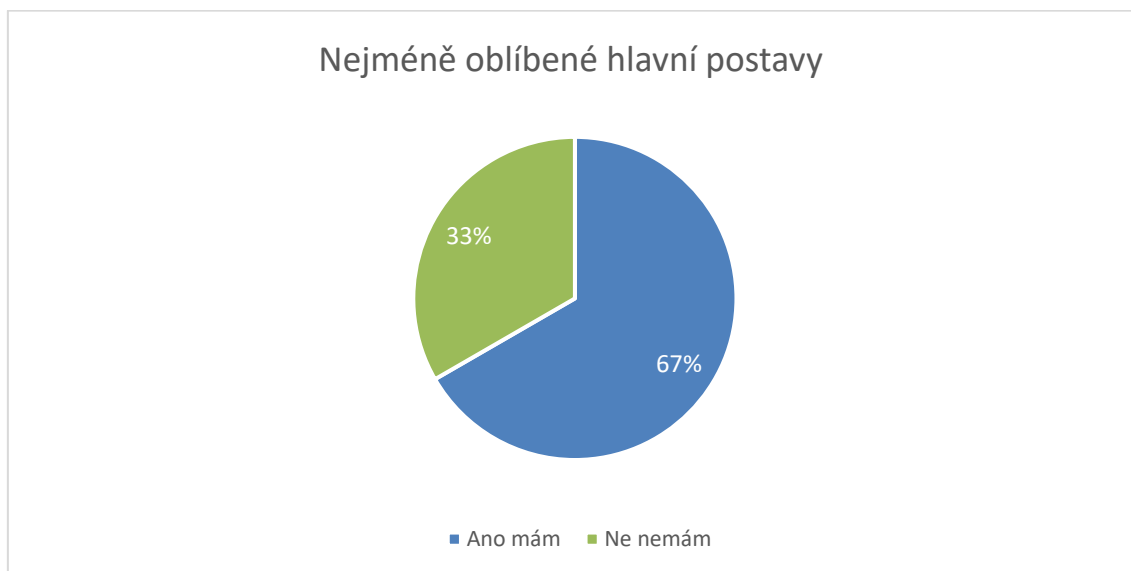
Tato otázka odkazovala na to, jestli mají čtenáři oblíbenou postavu v současnosti. Většina respondentů odpověděla, že má oblíbenou postavu, ale každý respondent měl svou vlastní a odlišnou od ostatních. Třetina respondentů také odpověděla, že žádnou oblíbenou postavu nyní nemá.

Graf 14 - otázka č. 11 Nejvíce vzpomínané hlavní postavy, Adéla Vaňková, 2024

Díky většímu množství starších respondentů je stále více českých postav, které respondenti zvládnou vyjmenovat. Mezi nejvíce jmenované patří babička B. Němcové (kanonická česká literatura) a Rákosníček (dětská postava, která je často známější z večerníkového zpracování), ale také například Krtek nebo hrdinové z knihy O letadélku Káněti, které se

v jedné rodině dědí z generace na generaci. Bylo zajímavé sledovat toto propojení mezi jednotlivými členy této rodiny. Prababička četla dědečkovi, dědeček tuto knihu četl synovi a nyní kniha čeká na vnuka. Velmi často zmiňovanou postavou byl také Harry Potter a jeho kouzelnický svět. Celkem třetina zmiňovaných postav se točila kolem školy v Bradavicích.

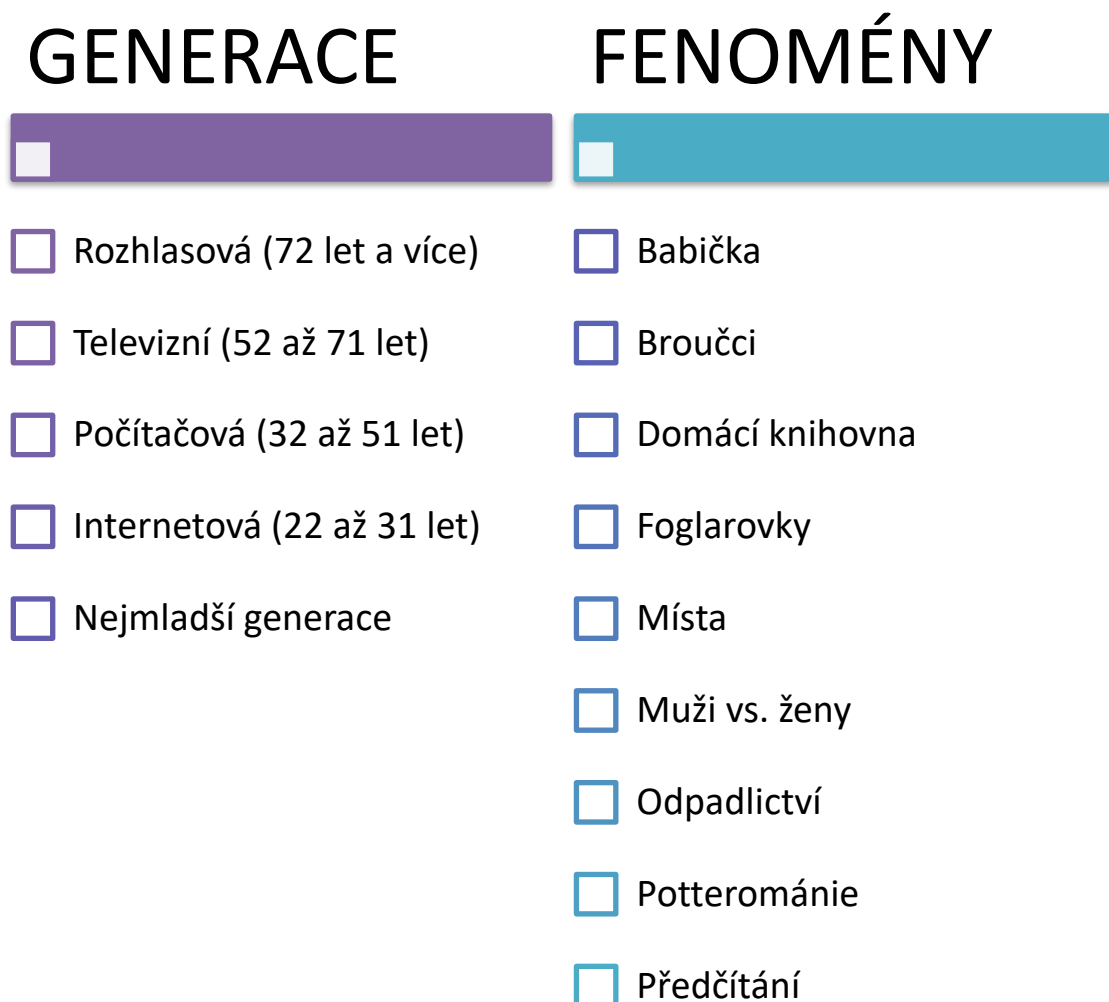

Graf 15- otázka č. 12 Nejméně oblíbené hlavní postavy, Adéla Vaňková, 2024

Poslední otázka z výzkumu se týkala nejméně oblíbených postav, kterými ve většině případů byly záporné nadpřirozené postavy, jakými jsou draci, čerti nebo čarodějnice. Zajímavé je, že jeden z respondentů má neoblíbenou postavu ze Starých pověstí českých, kterou byl kůň Šemík. Nelíbilo se mu, že velmi brzy v pověsti zemřel. Celkem třetina respondentů neměla nebo si vůbec nevzpomněla na žádnou postavu, ke které by chovala negativní vztah.

8 Porovnání vlastního šetření s výzkumem J. Trávníčka

V této podkapitole se autorka zaměří na propojení jednotlivých generací a fenoménu z vlastního výzkumu a knihy od autora Trávníčka.

Obrázek 8 – rozdělení generací a fenoménů, vlastní tvorba, Adéla Vaňková (2024), zdroj: Trávníček (2017)

Pro porovnání s vlastním výzkumem autorka zvolila dvě kategorie. První kategorií je rozdělení na generace. Druhou kategorií je rozdělení podle fenoménů. Fenoménů je více, než je udáváno v předešlém grafickém zobrazení, avšak pro porovnání jsou vhodné jen některé. Zbytek fenoménů je popsán v teoretické části této práce.

A) Porovnání s generacemi

Rozhlasová generace

Pro rozhlasovou generaci jediný přirozený „protivník“ knih byl rozhlas, díky tomu se tato generace jmenuje rozhlasová. Celkem dva zástupci respondentů spadají do této generace dle rozdělení Trávníčka. Z výzkumu vyplynulo, že rozhlasová generace si velmi váží knih. O knihy se stará, nevyhazuje je, ukládá si je a má k nim úctu, stejně jako popisuje Trávníček. Všichni z korespondentů spadající do této kategorie měli v mládí čas na čtení knih, na rozdíl od zjištěných informací od Trávníčkova výzkumu, který tvrdil, že času na četbu bylo málo, jelikož čtení bylo bráno jako „marnivá činnost“, obzvláště u dívek. Avšak je třeba si uvědomit, že oba respondenti spadají do spodní hranice této kategorie. Díla jako například verneovky či májovky nebo autoři jako Božena Němcová či Jan Karafiát, kteří jsou v knize zmíněni, korespondují s autory a díly, která byla zmiňována respondenty výzkumu k této diplomové práci.

Televizní generace

Televize začala nahrazovat knihy a rozhlas a postupně se stala hlavním médiem. Do této generace spadá pouze jeden dotazovaný. Jiří Trávníček zmiňuje, že tato generace si knihy již nekupuje, ale spíše půjčuje. Četba, která provázela tuto generaci, například Krtek, Foglarovky nebo Rychlé šípy, koresponduje se zjištěním z výzkumu, kde dotazovaný odpovídal, že ve svém mládí tyto knihy četl.

Počítačová generace

Tato generace obsahuje celkem třetinu všech respondentů. Tato generace byla již velmi ovlivněna televizními pořady a digitálním světem. Jeden z dotazovaných potvrdil, že si knihy z mládí vůbec nevybavuje, ale že si pamatuje na většinu Večerníčků. Popis v Trávníčkově knize se shoduje s výzkumem, kde respondenti zmiňovali knihy, jako jsou Honzíkova cesta, O letadélku Káněti, Čtyřlístek nebo knihy od Jaroslava Foglara. Někteří respondenti začali zmiňovat také Harryho Pottera, který vstoupil na trh na přelomu této generace s generací internetovou.

Internetová generace

V této generaci se tisk, rozhlas a televize odsunuly na vedlejší kolej. Trávníček zmiňuje, že tato generace je generací Harryho Pottera, a to také koresponduje s výzkumem, kde jediný respondent spadající do této generace patřil ke čtenářům tohoto fenoménu.

Nejmladší generace

Tato generace již není obsažena v knize, ale součástí výzkumu byla také tato věková kategorie dětí mladšího školního věku, mezi kterými jsou celkem čtyři respondenti.

Tato generace je velmi ovlivněna svými rodiči a v dnešní době také mezinárodními autory. Pro večerní předčítání však většina rodičů preferuje stále české knihy a české hrdiny, avšak starší děti, které již čtou, samy upřednostňují četbu zahraničních knih a překladové literatury.

B) Porovnání s fenomény

Tato podkapitola bude obsahovat srovnání jednotlivých odpovědí z výzkumu s vybranými fenomény z výzkumu Jiřího Trávníčka.

Babička

Babička je jeden z nejznámějších fenoménů. Většina respondentů z rozhlasové nebo televizní generace si na ni alespoň jednou za rozhovor vzpomněla. Babička vzbuzuje smíšené pocity. Jeden respondent ji četl a vzpomínal na ni jako na jednu z hlavních postav. Další respondent řekl: „Co se například týče Babičky, tak tu jsem nikdy nečetl. To mě nikdo nikdy nedonutil! To jsem si raději nechal dát ve škole pětku.“

Broučci

Tento fenomén zmínil pouze jeden dotazovaný z rozhlasové generace. Respondent však zmínil, že se jednalo o povinnou četbu, tudíž ji četl jen proto, že musel.

Domácí knihovna

Tento fenomén pojednává o tom, jak pouze 2 % domácností nemá doma knihovnu. Všichni účastníci výzkumu potvrdili, že knihovnu doma mají také a že ji měli i v dětství, proto lze říci, že u všech účastníků tohoto výzkumu je tento fenomén platný.

Foglarovky

Knihy od Foglara, ačkoliv jsou velký fenomén, který se prolíná napříč generacemi, jsou v rozhovoru zmiňovány pouze jedním dotazovaným.

Místa

Dříve se čtení považovalo za činnost soukromou. Postupem času se tato činnost stávala více veřejnou a méně náchylnou na okolní ruchy. Ze svého výzkumu mohu potvrdit, že starší generace čtenářů ráda čte sama, bez okolních vlivů, nejvíce v posteli či na pohovce. Mladší generaci čtenářů nevadí číst například v dopravních prostředcích nebo při cestě do práce.

Muži vs. ženy

Univerzální čtenář neexistuje. Dle tohoto fenoménu čtou ženy více než muži, což se sice potvrdilo i v případě malého výzkumného vzorku v této diplomové práci.

Odpadlictví

Nejméně čtou lidé ve středním věku, kteří nemají na čtení tolik času. Tento fenomén byl také potvrzen odpověďmi v rozhovorech, které jsou součástí této diplomové práce. Nejvíce čtou starší lidé, kteří jsou již v důchodu, a mladší školní generace. Tyto dvě generace mají na četbu nejvíce času.

Pottermanie

Fenomén Harryho Pottera zmiňoval takřka každý mladší čtenář, ale i jejich rodiče. Harry Potter je velmi známý a spousta respondentů zmiňovala také vedlejší postavy, které s přehledem dokázala vyjmenovat. Bylo také potvrzeno, že v tomto případě, jsou knihy barvitější a lépe zpracované než filmy spojené s tímto hrdinou.

Předčítání

Pouze třetina respondentů potvrdila, že jim buďto nebylo předčítáno vůbec, nebo si to nepamatují. Předčítání mladší generaci je pro mnoho rodičů základ dobrého čtenáře. Je paradox, že dle rozhovorů dvěma nejlepšími čtenářům předčítáno nebylo.

9 Porovnání oblíbených postav čtenářů s typologií postav dle autorů

V této podkapitole diplomové práce na téma Oblíbenost postav u dětí mladšího školního věku, jejich rodičů a prarodičů se autorka zaměří na porovnání jednotlivých oblíbených postav napříč rodinami s typologií popsanou v teoretické části této práce.

Jelikož porovnávaný výzkum nebyl tak obsáhlý a vzorek byl pouze o dvanácti respondentech, je velice těžké z tohoto vyvodit smyslné závěry, proto se bude jednat pouze o osobní názory autorky.

Rodina z vesnice

Rodina bydlící na vesnici není velmi čtenářská, ale z výzkumu vyplývá, že jednotliví členové rodiny se více zaměřují na postavy, které jsou jasně definované, mají určenou charakteristiku a také jsou více optimistické. Mezi zmíněné postavy patří například pohádkové postavy. Zbytek členů této rodiny nemá žádné oblíbené postavy. Co se srovnání s typologií postav podle jednoho zmiňovaného autora týče, lze využít typologii podle Všetické, kde se dané postavy v těchto knihách často stávají osudové nebo mysteriózní a následně přebírají knihu, jako hlavní postava. Můžeme zde zmínit například pohádku o Červené Karkulce, kde vlk byl osudová a zároveň i mysteriózní postava.

Rodina z malého města

U další rodiny, tentokrát z malého města, je úplně odlišný názor. Tato rodina je velmi čtenářská, ale zaměřuje se na úplně jiné knižní žánry nežli ostatní respondenti. Tato rodina často čte sci-fi příběhy nebo thrillery, které se projevují více temnou atmosférou. Mezi zmiňované oblíbené postavy této rodiny patří například Eragon nebo detektiv Erika Fosterová. Tyto postavy nejvíce spadají do typologie podle Fostera a to přímo do kategorie postavy plastické. Tyto postavy mění svou charakteristiku v průběhu čtení knih a vyvíjí se s dějem.

Rodina ze středního města

Rodina ze středního města zmínila, že oblíbená kniha napříč generacemi této rodiny je O letadélku káněti a s tím souvisí také oblíbené postavy přímo z této knihy, Vojta a Anežka. Tito dva mladí hrdinové lze charakterizovat, jako jasně definované postavy, které byly velmi

dobře a detailně popsané a zároveň neprocházely velkým vývojem během samotného děje. Proto dobře zapadají do typologie dle Daniely Hodrové a jedná se o kategorii postavy definice. U této knihy lze také zmínit typologii podle pana Hrabala, kde bychom s nadsázkou mohli říci, že vypravěč knihy O letadélku káněti by mohl spadat mezi Pábitelé, protože příběhy dětských hrdinů byly velmi dobře a chytlavě vyprávěny.

Rodina z velkého města

Co se rodiny z velkého města týče, bylo zajímavé při výzkumu sledovat napojení čtenářství dcery na její matku. Matka předala dceři nejen oblíbené autory, ale také postavy, mezi které patří například Doktor Proktor nebo detektiva Harryho Halla. Obě tyto postavy jsou napsány jedním autorem, Jo Nesbem, který své postavy velmi dobře popisuje, ale zároveň nechává velký prostor pro jejich rozvoj v průběhu děje knihy. Tudíž podle Forstera se jedná o postavy plastické a podle Hodrové o postavy hypotézy.

Shrnutí porovnání

Každá jednotlivá rodina má nastavené jiné čtenářské směry, tudíž i typologie postav, které se objevují při čtení jsou různé. Každá rodina má specifický styl, který vyhledává. Například rodina z malého města vyhledává temnější postavy s jasným popisem ale nejasnou budoucností, kdežto rodina ze středního města vyhledává postavy, které mají zřetelnou definici na začátku příběhu a jejich vývoj není v očekávání čtenáře. Avšak s jistotou to nelze říci o každém jimi přečteném díle, pokud se dané postavy v četbě neopakují.

Diskuse

V této kapitole diplomové práce se autorka bude věnovat diskusi a shrnutí s porovnáními výzkumu Jiřího Trávnička. Nejdříve připomene cíle výzkumu a výzkumné otázky, následně shrne výsledky prováděného výzkumu a poté je interpretuje. V této kapitole bude také poukázáno na jednotlivé limity uskutečněného výzkumu a doporučení stanovené autorkou práce. Na konci této kapitoly bude popsán přínos prováděného výzkumu a zjištěných informací.

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak se proměňovala oblíbenost postav u jednotlivých generací. Tohoto cíle bylo možné dosáhnout pomocí kvalitativního výzkumu a jako nástroj tohoto výzkumu byl zvolen fyzický rozhovor s jednotlivými respondenty. Ten se skládal ze dvou hlavních výzkumných otázek. „*Jaká je rodinná čtenářská infrastruktura vybraných rodin zapojených do výzkumu?*“ a „*Jaké jsou v rodinách oblíbené postavy (u dětí, rodičů a prarodičů)?*“. Odpovědi na tyto otázky hledala autorka této diplomové práce v rozhovorech na základě tazatelských otázek. Analýza a grafické znázornění výsledků výzkumu.

Co se výsledků výzkumu týče, je důležité zmínit, že každá generace má své hlavní hrdiny, kteří se mění, ale zároveň také hrdiny, kteří mohou provázet až několik generací. Z výzkumu je patrné, že například Harry Potter a jeho knižní kolegové jsou velmi populární napříč generacemi a znají je téměř všichni oslovení respondenti. Dále je třeba zmínit, že jednotlivé oblíbené postavy se liší u každé rodiny. Je to způsobeno návyky, které mají jednotlivé rodiny, co se četby týče, a také děděním knižních titulů. Co se čtení knih samotných týče, také velmi záleží na prostředí, ve kterém čtenář vyrůstal. Většinou se i vztah ke knížkám dědí z generace na generaci.

Pokud budeme srovnávat oblíbené hlavní postavy patrné z vlastního výzkumu s různými typologiemi postav obsažených v této diplomové práci, zjistíme, že respondenti mají raději postavy, které prochází v knize určitým vývojem, jejich vzhled je jasně definován a objevují se v autorových knížkách více než jednou. V rámci porovnání s Danielou Hodrovou upřednostňují účastníci výzkumu postavu definici, která má jasně danou charakteristiku a způsob jednání. Pokud bychom chtěli porovnávat typy postav dle Bohumila Hrabala, nebylo by to v této diplomové práci možné, jelikož nikdo z výše uvedených respondentů nezmínil

žádné povídky, avšak respondenti ze středního města, kteří mají společnou oblíbenou knihu zmiňují postavy, které by mohly spadat do kategorie Pábitelů.

Při porovnání výsledků s výzkumem Jiřího Trávnička lze říct, že většina fenoménů v knize *Česká čtenářská republika* je velmi podobná fenoménům zjištěným při vlastním výzkumu. Avšak výsledky jsou vzhledem k velmi obsáhlému výzkumu Jiřího Trávnička ovlivněny malým počtem respondentů použitých pro tuto diplomovou práci. Rozdíly mezi jednotlivými rodinami ve vzdělání a lokaci trvalého bydliště mohly ovlivnit výsledky autorčina výzkumu. Například při porovnání s výzkumem, který provedl internetový blog *Little Ramblings* (2014), se oblíbené postavy zcela liší. Čtenáře v tomto případě nejvíce zajímá Gerald z Rivie z knížek o Zaklánači od Andrzeje Sapkowského, který nebyl v této diplomové práci zmíněn ani jednou. Velkou roli při tomto srovnání hraje to, že všichni dotazovaní v této práci byli z České republiky, kdežto zmiňovaný výzkum byl mezinárodní. Bohužel, žádný další podobný výzkum se autorce nepodařilo dohledat.

Největším limitem výzkumu, který autorka této diplomové práce musí v této diskuzi uvést, je především malý vzorek oslovených respondentů. Součástí výzkumu totiž byly jen čtyři rodiny a celkem 12 oslovených dotazovaných. Dalším limitem je také nevyvážený gender vzhledem k tomu, že výzkumu se účastnilo více mužů než žen. Limitem bylo také věkové rozložení vzorku, jelikož i přesto, že vzorky spadaly do stejných generačních a věkových kategorií, byly rozdíly mezi jednotlivými respondenty znatelné. Posledním limitem byl také dostupný vzorek, který byl vybírán podle geografické polohy trvalého bydliště, které mělo dokázat jednotlivé rozdíly v četbě mezi lidmi z jinak velkých měst, které se neprokázaly. Celý vzorek respondentů nelze v tomto výzkumu zobecňovat, jelikož se jedná o velmi malý počet respondentů, ale díky tomu jsou výsledky více detailní nežli výzkum Jiřího Trávnička, který je velmi obecný.

Jako doporučení autorka konstatuje, že pro praxi a čtení jako takové je velice důležité rozvíjet vztah k četbě již od velmi útlého věku čtenářů předčítáním knih od rodičů. V pozdějším věku pak číst ve škole už od první třídy ZŠ. Vést je ke sdílení a přemýšlivým rozhovorům o knihách.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo porovnat výzkum Jiřího Trávnička zobrazený v knize *Česká čtenářská republika* s vlastním výzkumem na téma Obliba postav u dětí mladšího školního věku, jejich rodičů a prarodičů a také zjistit, jaké byly oblíbené postavy u jednotlivých generací s ohledem na literaturu, kterou četly nebo čtou.

Práce je rozdělena na tři hlavní části. V teoretické části se autorka zabývá především různými pojetími, charakteristikou, historií, vznikem a dělením postav. Dále pak žánry literatury pro děti a oblibou postav podle výzkumu Jiřího Trávnička, ve kterém jsou popsány jednotlivé čtenářské generace a fenomény s nimi spojené.

V empirické části této práce je představen kvalitativní výzkum. Zvolenou metodou jsou osobní rozhovory se čtyřmi odlišnými rodinami (single-case analýza). Všichni respondenti jsou rozděleni dle bydliště, věku, pohlaví a dosaženého vzdělání do několika kategorií, které byly následně porovnány napříč výzkumem (cross-case analýza). Na konci této části jsou shrnuty jednotlivé rozhovory a popsány jednotlivé rodiny. Přesné přepisy rozhovorů jsou součástí této diplomové práce jako příloha č. 1 – Strukturovaný rozhovor.

V poslední části této práce jsou získané výsledky podrobeny analýze a následně porovnány s výzkumem Jiřího Trávnička. Výsledky jsou zpracované v grafech s příloženým komentářem a popisem jednotlivých otázek. Byly rozděleny do dvou užších kategorií, kterými jsou čtenářská infrastruktura jednotlivých rodin a oblíbenost postav v jednotlivých rodinách. Výzkum je následně srovnán s generacemi a vybranými fenomény podle Jiřího Trávnička, které jsou popsány především v knize *Česká čtenářská republika*.

Výsledkem výzkumu bylo, že stejně staří respondenti napříč rodinami nemají žádnou společnou literaturu, ale v jednotlivých rodinách se vztah k literatuře, literární žánry a oblíbené knihy přenáší z generace na generaci. Velmi také záleželo, kde respondenti žili jako mladí a jaká byla čtenářská péče od jejich rodičů.

Co se oblíbených postav týče, je velice těžké z tak malého vzorku získat jasnou představu u jednotlivých generací. Dalo by se říci, že oblíbenost postav se formuje v dětství, jelikož většina respondentů si vybavovala nadpřirozené bytosti nebo postavy z literatury pro děti. V dospělosti se čtenáři více zaměřují na obsah jednotlivých knih a pokud nečtou nějakou

knižní sérii, tak postavám nevěnují pozornost. Výjimkou je pak Harry Potter, který je velký fenomén posledních dvou generací a je velice oblíbený mezi čtenáři.

Respondenti, kteří se výzkumu účastnili, byli informováni o výsledcích tohoto výzkumu a také byla provedena osvěta vůči ostatním členům jejich rodiny. Bylo velice zajímavé sledovat, jak si někteří respondenti uvědomili, jakým způsobem se věnují nebo věnovali svým potomkům a jak se čtenářská infrastruktura přenáší z generace na generaci. Nejvíce bylo toto zjištění vidět u rodiny ze středního města.

Seznam použitých informačních zdrojů

Knížní zdroje

ARISTOTELÉS. *Poetika: řecko-česky*. Knihovna antické tradice. Praha: OIKOYMENH, 2008. ISBN 978-80-7298-131-1.

BLAHNÍK, Vojtěch Kristián. *Světové dějiny divadla*. Praha: Nakladatelské družstvo Máje, [1939].

FORSTER, Edward Morgan, *Aspekty románu*. Bratislava: Tatran, 1971

FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Theoretica & historica. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. ISBN isbn:978-80-85778-61-8.

FRANCOVÁ, Kamila. *ILUSTRACE DĚTSKÉ KNIHY*. BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE. Olomouc: UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI, 2019.

HODROVÁ, Daniela. *--na okraji chaosu--: poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2001. ISBN isbn:80-7215-140-1.

HRABAL, Jiří. *Jak rozumět literárnímu vyprávění?* Nová škola, 2021. ISBN 978-80-907624-8-0.

CHATMAN, Seymour Benjamin. *Příběh a diskurs: narativní struktura v literatuře a filmu*. Teoretická knihovna. Brno: Host, 2008. ISBN isbn:978-80-7294-260-2.

JANÁČKOVÁ, Jaroslava. Román. In: MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 978-80-7185-669-6.

KOŽÍK, František. *Světlo v temnotách: bolestný a hrdinský život Jana Amose Komenského*. 3. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970.

KUDĚLKA, Viktor a HOLEŠOVSKÝ, František, ed. *Malý labyrint literatury*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1982.

Library of Congress. "*Children's Literature*" (PDF). Library of Congress Collections Policy Statement. Library of Congress. Retrieved 1 June 2013.

MOCNÁ, Dagmar. Povídka. In: MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 978-80-7185-669-6.

PROPP, Vladimír Jakovlevič. *Morfologie pohádky a jiné studie*. Jinočany: H & H, 1999. ISBN isbn80-86022-16-1.

Odborné časopisy a články

PAVEL, Thomas G. *The Lives of the Novel*. Princeton: Princeton University Press, 2015. 360 s. ISBN 978-0-691-16578-3.

PROCHOVNÍK, Štěpán. *Metody a techniky sociologického výzkumu*. Ostrava: Vysoká škola báňská, 1991. ISBN 8070780940.

RUMLOVÁ, Alžběta. *Dětská literatura ve výuce anglického jazyka na 1. stupni ZŠ. DIPLOMOVÁ PRÁCE*. Ostrava: OSTRAVSKÁ UNIVERZITA. Pedagogická fakulta, 2021.

Scott McCloud: *Understanding Comics – komiksový průvodce historií a teorií komiksu*, český překlad vyšel v časopisu Crew č. 21/2002 ISSN 1211-6548

Shavit, Zohar (2009). *Poetics of Children's Literature*. University of Georgia Press. ISBN 978-0-8203-3481-3.

SCHENKL, Karl. *Griechisch-Deutsches Wörterbuch*. 10. Abdruck ed. Wien: Carl Herold's Sohn, 1897

STAIGER, Emil, VAJCHR, Marek (ed.). *Poetika, interpretace, styl: výběr*. Paprsek (Triáda). Praha: Triáda, 2008. ISBN 978-80-86138-94-7.

SVOBODA, Ludvík, ed. a kol. *Encyklopedie antiky. 2. vyd.* Praha: Academia, 1974.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*. Brno: Host, 2017. ISBN 978-80-7491-850-6.

Universum: všeobecná encyklopedie. Praha: Odeon, 2001. ISBN 80-207-1067-1.

VAŘEJKOVÁ, Věra. *Literárněvýchovná interpretace uměleckého textu na 1. stupni základní školy. 2., přeprac. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN isbn80-210-3860-8.

VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984

VŠETIČKA, František. *Podoby prózy: o kompoziční výstavbě české prózy dvacátých let 20. století*. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-262-8.

WÖGERBAUER, Michael; PÍŠA, Petr; ŠÁMAL, Petr, JANÁČEK, Pavel a kol. V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře, 1749-2014. Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., 2015. 2 svazky (1661 s.). ISBN 978-80-88069-11-9.

ZOUBEK, František Jan. *Život Jana Amose Komenského – Jménem Besedy učitelské v Praze 2, Na oslavu 300. leté památky jeho narození*. Praha, 1892.

Internetové zdroje

ARISTOTELES ZE STAGEIRY. Online. KRÁLOVÁ, Magda. Edu.techmania.cz. 2007. Dostupné z: <https://edu.techmania.cz/cs/encyklopedie/vedec/1049/aristoteles>. [cit. 2023-12-04].

Betty a my, o jednom českém kulturním fenoménu. Online. Hostbrno.cz. 2018. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/betty-a-my/>. [cit. 2024-04-09].

Bohumil Fořt životopis. Online. Databazeknih.cz. 2015. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/bohumil-fort-18844>. [cit. 2023-12-04].

Bohumil Hrabal životopis. Online. Databazeknih.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/bohumil-hrabal-190>. [cit. 2024-04-11].

Co je to povídka? Online. Reknihy.cz. 2023. Dostupné z: <https://reknihy.cz/co-je-povidka/>. [cit. 2023-11-28].

Daniela Hodrová. Online. Www.czechlit.cz. 2019. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/daniela-hodrova-cz/>. [cit. 2023-12-04].

<https://www.joseflada.cz/josef-lada/zivotopis/>. Online. 2023, s. 1. Dostupné z: <https://www.joseflada.cz/>. [cit. 2024-04-04].

Charakteristika osoby u maturity na jedničku jako lusknutím prstu. Online. StudenMag.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.studenmag.cz/charakteristika-osoby-u-maturity-na-jednicku-jako-lusknutim-prstu/>. [cit. 2023-11-28].

Literatura pro děti a mládež. Online. Ctyrad.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.ctesyrad.cz/nejctivejsi/literatura-pro-deti-mladez>. [cit. 2024-04-01].

Literatura pro děti a mládež. Online. In: Wikipedia: the free encyclopedia. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Literatura_pro_d%C4%9Bti_a_ml%C3%A1de%C5%BE. [cit. 2023-12-05].

Pábitelé. Online. Megaknihy.cz. 2024. Dostupné z: <https://www.megaknihy.cz/cestina/40457-pabitele.html>. [cit. 2024-04-11].

Pohádka jako literární žánr, typy pohádek. Online, Naučná literatura. Ostrava, 2021. Dostupné z: <http://msk.comehere.cz/pohadka.pdf>. [cit. 2023-11-28].

POSTAVA A JEJÍ REPREZENTACE V LITERATUŘE. Online, BAKALÁŘSKÁ PRÁCE. České Budějovice: JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH FILOZOFICKÁ FAKULTA ÚSTAV BOHEMISTIKY, 2012. Dostupné z: https://theses.cz/id/0b4zm3/Postava_a_jej_reprezentace_v_literatue.pdf. [cit. 2023-11-28].

Protagonista. In: Internetová jazyková příručka. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i, ©2008–2022. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=protagonista>

PROVAZNÍK, Jaroslav. Současná poezie pro děti – nová zlatá éra? Online. 2012, s. 1. Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/30141-soucasna-poezie-pro-deti-nova-zlata-era>. [cit. 2024-04-04].

Seymour Chatman. Online. Hostbrno.cz. 2018. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/chatman-seymour/>. [cit. 2023-12-04].

SCHMIDTOVÁ, Jana. Recenze knih na megaknihy.cz od Jany Schmidtové. Online. Megaknihy.cz. 2020. Dostupné z: <https://www.megaknihy.cz/profil?id=6415346>. [cit. 2024-04-11].

Slohové práce. Online. ČESKÁ JAZYK. 2023. Dostupné z: cesky-jazyk.cz/slohovky/charakteristiky/. [cit. 2023-11-28].

SOUČEK, Tomáš. Slohové práce Charakteristiky. ČESKÝ-JAZYK.cz [online]. 2024 [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://www.cesky-jazyk.cz/slohovky/charakteristiky/>

VLČKOVÁ, Natalie. Česká dětská literatura dříve a dnes. Online. 2021, s. 1. Dostupné z: <https://protisedi.cz/ceska-detska-literatura-drive-a-dnes/>. [cit. 2024-04-04].

Život J. A. Komenského. Online. Muzeum Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě. 2023. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/zivot?idm=37>. [cit. 2023-12-05].

Seznam příloh

Příloha 1 – Strukturovaný rozhovor

A. Rodina z malé obce

Rozhovor 1: Lenka (9 let, žákyně malotřídní školy)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Ano čtu, mám přibližně jednu knížku na měsíc. Teda teď jsem měla jednu knížku docela dlouho. Hodně si čtu ve škole ráno, přibližně tak třikrát týdně.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Myslím, že jsem ještě moc knížek nenačetla, ale mám ráda knížky, kde vystupují zvířata nebo nějaké dobrodružné knížky.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Nemám žádného.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„Nejčastěji si čtu knížky ve škole v ranní družině, nebo doma v pokoji, v mé posteli.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Já si knížky nekupuji, ani nechodím do knihovny v Holanech, ale my máme knihovnu ve škole, přímo v naší třídě a tam si mohu knížku půjčit. Paní učitelka si to vždy zapíše do deníčku, když knížku přečteme, uděláme na ni referát a ten pak prezentujeme před celou třídou. Nakonec nám za to dává známku do Bakalářů. Takže si knížky, které čtu vybírám v té naší třídní knihovně. Čtu jen knížky, doma čtečku nemáme.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Mamka mi předčítala, když jsem šla spát. To mi četla třeba Manku a Rumcajse.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Přímo v pokojíčku knihovnu nemám, ale mám ji vedle u bráchy v pokojíčku. Ale tam jsou spíš takové puzzlové knížky a naučné knihy. Moc si tam knížky neberu, spíš v té škole.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Pravidelně dostávám knížky od učitelů na konci školního roku. Teď jsem dostala knížku Emily Vichrná, ještě jsem ji od minulého roku nedočetla. Je to o vládci moří – Neptunovi, ale moc mě to nebaví.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Když jsem byla malá, měla jsem oblíbeného Rumcajse. Ale úplně nejradši jsem měla Kouzelnou zahradu, tu jsem milovala. Ta byla i vtipná a tam jsem měla strašně ráda toho vzteklého kocoura.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Většinou jsou to zvířata nebo hrdinové v té knížce.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„Tak ta Sára, potom Šalamoun, to byla její sova. Potom kocour z té Kouzelné zahrady. Nebo teď čtu knížku, která je naučná a tam jsem se teď dočetla o hříbu dubovém, a to je taky vtipný a zároveň naučný. Ta knížka se jmenuje Pohádky na houby.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„V té Sáře byl ještě její bratr a ten zabil toho Šalomouna, tak to bylo takové zvláštní. To mě dost naštválo. Ten brácha měl ještě kamaráda a ten byl taky takový zlomyslný.“

Rozhovor 2: Miroslav (47 let, vyučený mechanik strojů a zařízení, údržbář)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Knihy moc nečtu.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Když už si něco musím přečíst, je to spíše technického rázu. Většinou něco o autech nebo o rybaření. Prostě čtu, co potřebuji, ale že bych si přečetl knihu sám od sebe, to ne.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Žádného oblíbeného autora nemám, u typů knih, které potřebuji číst to není ani důležitý faktor.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„Nejčastěji čtu doma u televize nebo v dílně.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Knihy si vůbec nekupuji ani nepůjčuji. Většinu četby, kterou potřebuji najdu bezplatně na internetu.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Když jsme byli hodně malí, tak ano. Často nám rodiče četli. Po nástupu do první třídy jsem byl nucen číst sám, což mě moc nebavilo. Četbu nám později nahrazovali Večerníčky, po kterých jsme museli chodit spát.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Ano, doma máme knihovnu. Když jsem byl malý kluk, měli jsme jednu společnou knihovnu v obývacím pokoji.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Nikdy jsem nedostal knihu, jako dárek, ani knihu jako dárek nedávám.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Z literatury si úplně nevzpomínám, ale měl jsem velmi rád Krakonoše a Jen počkej zajci, což mě velmi bavilo. Co se týče knih, tak Honzík z Honzíkovi cesty a Maxipes Fík.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Asi stále Honzík, protože jsem toho snad víc nečetl.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„No, napadá mě jenom Honzík, babička a děda s Honzíkovi cesty. Bílý Bim a samozřejmě Pejsek a Kočička.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„Vůbec jsem neměl rád draky, těch jsem se vždycky bál.“

Rozhovor 3: Jiřina (76 let, vyučená prodavačka, důchodce)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Ano, čtu a velmi často. Skoro každý den, jak mám čas. Více samozřejmě čtu v zimě, protože není tolik práce kolem domu.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Nejvíce oblíbení mám detektivky a akční knihy.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Můj oblíbený autor je momentálně Táňa Keleová – Vasilková.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„Nejraději čtu tzv. v pozici ležícího střelce. Takže v posteli nebo na gauči. Prostě když relaxuji, tak si vezmu knihu.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Většinou si knihy půjčuji v knihovně, většinou tak jednou za pět týdnů. Dlouho jsem si knihu sama nekoupila. Často se vracím ke knihám, které jsem dostala nebo si je koupila

dříve, a ještě jsem si je nestihla přečíst. Co se týče audioknih, tak ty vůbec neposlouchám, vždy jen klasické knihy v papírové formě.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Ano, občas nám rodiče předčítali, ale už si to nepamatuji. Přeci jen je to více jak sedmdesát let.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Ano, máme doma knihovnu, to je samozřejmost. Knihovnu jsme měli vždycky. I rodiče, když jsem byla malé dítě, to si pamatuji.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Ano, velmi často knihy dostávám, ale jako dárky je nedávám, protože nemám komu. Kniha mi udělá vždy velkou radost, ale dnešní generaci již tolik ne, proto je nedávám.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Z dětské literatury si vzpomínám pouze na jednu knihu, a to Květuška a její zahrádka, kterou jsem dostala od své babičky a také Broučky od Karafiáta, ale to musel číst každý povinně. Poté, když jsem byla v pubertě, tak jsem hodně četla májovky a verneovky, například Patnácti letý kapitán. Takže většina hlavních postav je z těchto knih, ale také si vzpomínám, že jsem četla Boženu Němcovou, Nerudu, Čapka a tyto národní autory. Dříve nebyl takový výběr knih, takže se museli číst čeští autoři. Když jsem byla ještě starší, tak jsem četla knihy z „Červené knihovny“, takové zamilované romány. Ještě si vzpomínám, že když jsem byla malá, často jsme četli časopisy, jako Ohníček a Mateřídouška.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Momentálně nemám žádnou oblíbenou postavu.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„No, to je velmi těžká otázka. Ale když se hodně zamyslím, tak Dášenska od Čapka, Babička od Němcové a třeba Doktor Kazisvět z Povídek malostranských.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„To vůbec netuším, asi žádnou nemám.“

B. Rodina z malého města

Rozhovor 4: Marek (6 let, žák základní školy)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

Já ještě nečtu, ale rodiče mi čtou každý den.

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

Nejvíce mě baví příběhy o zvířátkách, čarodějnicích a čertech.

Jaký je Váš oblíbený autor?

Nevím, asi žádného nemám.

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

Tatínek nebo babičkou mi čtou před spaním v postýlce.

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Dostávám je od babičky.

Jak často chodíte do knihovny?

Nechodím do knihovny.

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

Ano, každý den před spaním. Už se těším, až budu číst sám.

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

Ano, knihovnu doma máme, tatínek tam má hodně knížek. I já v pokoji mám knihovnu, ale moc knížek tam zatím nemám.

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

Ano, babička a rodiče mi dávají knížky k narozeninám. Dostal jsem i od Ježíška na Vánoce.

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

Když jsem byl malý kluk, měl jsem hodně rád Racochejla a taky Kát'a a Škubánek.

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

Teď mám nejraději Hasiče Sama.

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

Pejsek a Kočička a Rákosníček.

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

Žádnou nemá.

Rozhovor 5: Petr (29 let, provozní restaurace)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

Ano, čtu, ale nyní maximálně tak dvakrát do týdne. Kvůli práci nemám tolik času.

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

Nejvíce mě baví fantasy a knihy o fotbale. Fantasy čtu hodně.

Jaký je Váš oblíbený autor?

Jelikož mám nejraději knižní sérii Odkaz Dračích jezdců, kterou napsal Christopher Paolini, tak tento autor je můj nejoblíbenější.

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

Mám doma relaxační křeslo, takový svůj koutek. Takže tam si vždycky sednu a čtu.

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Knihy výhradně kupuji.

Jak často chodíte do knihovny?

Dříve jsem navštěvoval knihovnu často, minimálně jednou za měsíc. Dnes už však do knihovny nechodím vůbec.

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

Ano, často. Opravdu každý den, před spaním.

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

Ano, mám doma malou knihovnu a měl jsem doma knihovnu v dětském pokoji, když jsem byl malý.

Dostáváte nebo dáváte knihy jako dárek?

Ano a ano. Velice mě to vždycky potěší, ale musí to být žánr, který čtu.

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

Ano mám. Harryho Pottera samozřejmě. Když jsem tyto knihy začal číst, vůbec jsem nevěděl o nějakých filmech nebo že je tak slavný ve světě. Nejdříve mi ho četla maminka a pak už jsem se zbytkem knih vyrůstal.

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

Moje nejoblíbenější postava je Eragon z knih, které jsem zmiňoval v jedné z předešlých otázek.

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

No, měl jsem hodně rád Rákosníčka, no a z Harryho Pottera Hermiona a Ron a můj největší oblíbenec Draco Malfoy.

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

Nikdy jsem neměl rád Brouka Pytlíka z knížek Ferda Mravenec od pana Sekory.

Rozhovor 6: Markéta, (49 let, sekretářka)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

Ano čtu, takřka denně.

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

Nejvíce mám v oblibě psychothrillery a detektivní romány.

Jaký je Váš oblíbený autor?

Mám jich několik. Jedna z nich je Karin Slaughter nebo například Shari Lapena a taky mě hodně baví knihy od Stefana Ahnhema.

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

Opravdu nejraději čtu samozřejmě v posteli. Většinou večer, před spaním.

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Knihy si výhradně kupuji. Často poslouchám také audioknihy, kterými doplňuji svou knižní zásobu. Mám například i knihy, které mám duplicitně a když nemám čas číst papírovou verzi, poslouchám další kapitolu v audioknize.

Jak často chodíte do knihovny?

Do knihovny nechodím vůbec.

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

Ano. Sice maminka moc nechtěla, ale já jsem jí vždy donutila. Většinou už můj nápor nevydržela a četla mi.

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

Ano, máme doma opravdu velkou knihovnu. Když jsem byla malá, měla jsem knihovnu i v dětském pokoji.

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

Ano, dostávám i dávám. Většinou dám lidem seznam, jaké bych chtěla, abych neměla dvě stejné. Většinou takto doplňuji knižní série, které mám rozečteny.

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

Asi Všeználek z knihy Neználek od Nikolaje Nosova. Nejvíce se mi líbilo, jak měl klobouček. Chtěla jsem ho mít taky, dokonce jsme si ho vyráběli.

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

Momentálně čtu detektivní knihy od Robert Bryndza a tam je hlavní postavou detektiv Erika Fosterová, takže tu mám hodně ráda.

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

Manka, Rumcajs a Cipísek. Babička, Racochejl, Kát'a a Škubánek. Zním jich hodně.

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

Já vždycky neměla ráda Cibule z knížky o statečném Cibulkovi. Už ta obálka mi dost vadila.

C. Rodina ze středního města

Rozhovor 7: Tomáš (7 let, žák základní školy)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Knihy čteme ve škole. Nyní čteme Slabikář.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Nejraději mám pohádky o zvířátkách.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Toho pána, co napsal Boba a Bobka.“ (Vladimír Jiránek)

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„S maminkou nejvíce čteme v posteli před spaním.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Knížky mi kupuje maminka, ale až budu starší, bude se mnou chodit do knihovny.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Ano, maminka mi čte.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Ano, máme doma knihovnu, která je v obývacím pokoji. V mém pokoji mám jen knížky do školy.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Ano. K Vánocům jsem dostal Boba a Bobka a taky Krtka a kalhotky.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Moje nejoblíbenější postava je Bob a Bobek.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Teď mi maminka četla Krtka, takže asi Krtek.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„Já znám z knížek jenom Boba a Bobka a taky Krtka. Tam byla Myšička a taky Zajíček.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„Já nemám rád čarodějnice. Ve Slabikáři jich je hodně.“

Rozhovor 8: Petr (50 let, vyučený zámečnick, seřizovač)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Moc nečtu. Maximálně jednou za půl roku a to, když potřebuji. Většinou o dovolené nebo když jedu na hory.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Pokud čtu, tak čtu vzdělávací knihy, například o zahradnictví nebo cestopisy.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Žádného oblíbeného autora nemám.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„Nejčastěji čtu před spaním a jak už jsem zmiňoval, většinou na dovolené.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Knihy kupuji, do knihovny vůbec nechodím. Preferuji klasickou knihu nebo časopis.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Rodiče mi nepředčítali, ale prababička ano.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Ano, máme doma knihovnu. A když jsem byl malý, tak jsme také měli knihovnu. Jak v dětském pokoji, tak u rodičů v obývacím pokoji.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Ano, občas knihy dostávám jako dárek, a i je daruji. Převážně manželce, která hodně čte.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Ano, mám oblíbenou knihu, a to O letadélku Káněti a tam byla hlavní postava Vojta a měl ségru Anežku, tak ty dva.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Nyní nemám žádnou oblíbenou postavu. V knihách o zahradnictví jich moc není.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„No, tak samozřejmě Krtek, Rákosníček a Babička od Boženy Němcové. Všechny tyto knížky jsem četl, když jsem byl mladší. Zároveň jsme samozřejmě měli povinnou četbu, ale to už si moc nepamatuji. Když už jsem byl starší, četl jsem Lovci mamutů a verneovky.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„Vím, že jsem četl Staré pověsti české, takže asi Šemík? Hned umřel.“

Rozhovor 9: Petr st. (74 let, vyučený zámečník, důchodce)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Teď už knihy nečtu, dříve jsem četl hodně. Hlavně jako malý kluk. Většinou čtu časopisy, jako jsou Epoque nebo jiné naučné. Každých čtrnáct dní mám novou, což je super. Epoque čtu každý den. Když jsem četl jako malý kluk knihy, tak jsem vyhledával spíše kratší povídky, které jsem zvládl přečíst najednou. Nikdy jsem neměl rád nechat dlouhé knihy rozečtené.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Tak nejraději mám naučné časopisy, válečné historické knihy nebo dějepisné knihy. Když jsem byl malý kluk, jednou jsem k Vánocům dostal knihu O letadélku Káněti, tu jsem přečetl snad pětkrát, opravdu jsem jí miloval. V domácnosti jsme byli tři bratři a ten nejstarší začal nosit rodokapsy. Vypadalo to jako noviny, ale byly tam krátké příběhy, hlavně kovbojky. A jelikož se to dávalo do kapsy, tak proto rodokapsy. Ty nám všem pomohli k tomu, abychom začali všichni číst. A samozřejmě, pak už jako starší májovky a verneovky. Takže oblíbený žánr určitě dobrodružný.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Nepreferuji žádného autora.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„No, budete se divit, ale toaleta. To byl samozřejmě vtip. No asi v křesle, u televize.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Knihy vůbec nekupuji. Do knihovny také nechodím. Časopisy mi chodí automaticky, protože předplatné vždy dostanu jako dárek k Vánocům už několik let po sobě. Když se nad tím zamyslím, tak ani jako kluk jsem do knihovny nechodil.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Rodiče nám nepředčítali, ale moje babička ano. Nás vlastně vychovávala babička, protože maminka s tatínkem byli často v práci. A ta babička nám často četla. Když už jsem měl vlastní děti, tak četla i jim, pravnoučatům.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„No, jenom takovou malou knihovničku v dětském pokojíčku. V domě měla babička velkou knihovnu, co si pamatuji. Bratr byl totiž velký blázen do čtení, a protože byl starší, tak často chodil na „dospělácké knihy“ k prababičce. Nyní máme doma knihovnu, ale malou. Spoustu

knih máme schovaných na půdě v krabicích, jelikož se nám nikam nevejdou. Já vždycky říkám, že knihy se nevyhazují, ať jsou jakékoliv.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„No, jako dárek knihy nedávám ani nedostávám, ale jak jsem již zmiňoval, tak dostávám každý rok předplatné časopisu Epoque.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„No, pamatuji si děti z knihy O letadélku Káněti. Ale jak se jmenují si již nevzpomenu. Ale co se například týče například Babičky, tak tu jsem nikdy nečetl. To mě nikdo nikdy nedonutil! To jsem si raději nechal dát ve škole pětku.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Momentálně nečtu knihy, tudíž nemám žádnou oblíbenou postavu.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury? „No, tak to nevím. Nevzpomenu si teď ani na jednu. Je to už opravdu více než šedesát let.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„No, tak to si opravdu také nevzpomenu.“

D. Rodina z velkého města

Rozhovor 10: Adéla (9 let, žákyně základní školy)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Ano, čtu knížky. Každý den minimálně půl hodiny. Čtení mě opravdu baví.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Nejvíce mě baví, když je kniha napínavá, ale zároveň také vtipná. Takže dobrodružné knížky.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„Ano mám. Jo Nesbø. Četla jsem od něho Doktor Proktor a prdící prášek. Potom mám ještě ráda J. K. Rowlingovou.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„Nejraději čtu v posteli. Když máš čas, tak si čtu i přes den, nebo když si potřebuji odpočinout. Ale vždycky si čtu každý den před spaním alespoň na půl hodiny.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Někdy mi je koupí maminka, někdy si je pořídím sama za našetřené kapesné. Chodíme také jednou měsíčně do knihovny. Tam si vždycky vyberu knížku, která mě bude bavit. Kouknu se, jestli tu knihu stihnu přečíst, než jí budu muset vrátit a zkontroluji, jestli jsou písmenka dostatečně velká, aby mi to šlo dobře.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„Ano, když jsem byla malá, maminka mi četla. Pamatuji se, jak mi četla Šípkovou Růženku. Teď už mi nečte, ale zase já čtu s maminkou malému bráškov.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„V pokojíčku mám skříň, kam si knížky dávám, ale už jich mám tolik, že se mi tam nevejdou.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Ano, dostávám a často. Mám z nich vždy velkou radost. Teď se těším, až mi maminka dá další díl Doktora Proktora a taky na další díl Harryho Pottera.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Když jsem byla menší, měla jsem hodně ráda Lotku, z Luisy a Lotky, kterou jsme četli s paní učitelkou ve škole.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Teď mám nejraději Bulíka. To je takový malý kluk, který je opravdu malinký. Ten se potká s Doktorem Proktorem a zkouší ten prdící prášek. Taky jsem teď četla o druhé světové válce knížku Spočítej hvězdy a tam byla Annemarie a ta pomáhala kamarádce utéct do Švédska, protože byla židovka. A Annemarii mám taky hodně ráda.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„Harry Potter, pak mám ráda Severuse Snapa. Ještě si vzpomínám na Ellenku, to je ta kamarádka z knihy Spočítej hvězdy. Ještě si pamatuji na Zuzku z knížky Pejsek, který se ztratil, což bylo o pejskovi, který se ztratil a všude ho hledali. Taky Karlík z Karlík a továrna na čokoládu.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„Z Doktora Proktora pana Trána, to je pán, který krade lidem vynálezy. Z Harryho Pottera nemám ráda paní učitelku McGonagallovou a ministra kouzel Popleta. Z Karlíka a továrna na Čokoládu nemám ráda Augusta Gdoule.“

Rozhovor 11: Pavla (37 let, účetní)

Čtete knihy, pokud ano, jak často?

„Ano, čtu. Dá se říci, že denně.“

Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?

„Nejraději mám thrillery a potom historické romány s příběhem. Prostě román z dané doby, z minulosti.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„No, určitě by jich bylo hodně, ale problém je, že já si nepamatuji jména. Mám velmi ráda Jo Nesba, co se týká thrillerů, na kterého jsem naučila svou dceru, když jsem zjistila, že píše i pro děti. Teď zrovna čtu knihu Musím tě zradit od Ruty Sepetysové, která píše právě tyto romány, které jsou z dřívější doby. Od této autorky mám přečteno hodně knih. Tato autorka popisuje část dějin, které nejsou úplně známé, například Ruská okupace v Maďarsku. Baví mě, jak se mohu dozvědět nové historické skutečnosti, které bych normálně nevěděla.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„No, ze všeho nejraději čtu v posteli nebo na pohovce. Ale já také čtu každý den v tramvaji, když jedu do práce, už je to takový můj rituál. Čtu vlastně kdykoliv, když mám trochu volného času.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„No, spíše knihy více nakupuji a pak je půjčuji ostatním. V knihovně moc ne, protože tam pro mě není moc výběr. Takže já knihovnu, na rozdíl od mé dcery moc nevyužívám. Chodím do ní maximálně jednou za měsíc, možná méně. Vždy čtu pouze obyčejnou, papírovou knihu.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„To si nemyslím, to si vůbec nepamatuji. Za to já předčítám svým dětem každý den, momentálně to přenechávám své dceři.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Ano, máme. Není to vyloženě knihovna, prostě máme ve skříni místo na naše knížky. Ale děti samozřejmě malou knihovničku mají. Když jsem byla malá, měla jsem knihovnu v dětském pokoji.“

[Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?](#)

„Ano, knihy jako dárek dostávám a vždy mi to udělá velkou radost. Knížky jako dárek i dávám ale jen těm, o kterých vím, že jim to udělá radost.“

[Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?](#)

„To já si vůbec nepamatuji, co jsem četla jako dítě. Na druhém stupni základní školy si pamatuji, že jsem četla dívčí romány, ale z prvního stupně si pamatuji jen Honzíkovu cestu, ale oblíbenou postavu jsem asi neměla. Vzpomínám si, že jsem měla Alenčinu čítanku, ale na přesnou postavu si nevzpomenu. Já četla úplně jinak, než čte nyní má dcera Adélka, například jsme vůbec nedělali čtenářský deník.“

[Jaká je Vaše oblíbená postava teď?](#)

„No, tak mohu říct Harryho Halla, detektiv z knih od Jo Nesba, který je věčně opilý a zfetovaný, tak ten mě napadá. Je ve více knih a dá se snadno zapamatovat. U ostatních knih je to vždycky jiný hrdina, ale nemám k nim žádný vztah. Možná bych mohla zmínit Harryho Pottera, kterého jsem nikdy nečetla, ale když byla má dcera malá, začala jsem je jí předčítat a docela si knihy oblíbila také. Nyní je již Adélka čte sama.“

[Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?](#)

„No, tak Harry Potter, Lisa z knihy Děti u Bullerbynu, a ještě Honzík z knihy Honzíkova cesta.“

[Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?](#)

„Když jsem byla malá, četla jsem pohádky a tam byl Modrovous z pohádky od Bratří Grimmů, takže asi ten.“

Rozhovor 12: Milan (63 let, analytik)

[Čtete knihy, pokud ano, jak často?](#)

„Ano, v průběhu času se to proměňovalo, knížku čtu moc rád, Pokud mohu jsem schopen přečíst za týden jednu knihu. Byly doby, kdy jsem četl opravdu každý den, během posledních pěti se se to trochu zhoršilo. V posledním měsíci jsem přečetl minimálně dvě knihy.“

[Jaký knižní žánr je Váš oblíbený?](#)

„Nemyslím si, ale kdybych vybral z toho, co jsem přečetl v poslední době, tak jsou to vědecko – naučné knihy.“

Jaký je Váš oblíbený autor?

„V tuto chvíli nemám oblíbeného autora.“

Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení? (Kde nejraději čtete?)

„V obývacím pokoji v křesle.“

Jak nejčastěji pořizujete knihy? (Raději si knihu půjčíte nebo koupíte?)

Jak často chodíte do knihovny?

„Knihy spíše kupuji, do knihovny nechodím, preferuji klasickou knihu, audioknihy neposlouchám.“

Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí? Předčítají Vám rodiče?

„To už si nevybavuji, nechci říkat ano, ani ne, ale spíš se přikláním k tomu ne.“

Máte doma knihovnu? Když jste byli malí, měli jste knihovnu v dětském pokoji?

„Samozřejmě, že mám knihovnu a když jsem byl malý, měl jsem knihovnu i v dětském pokoji.“

Dostává nebo dáváte knihy jako dárek?

„Knihy jako dárek dostávám čas od času. I já sám dávám knihy občas.“

Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství? Pokud ano, tak jakou?

„Jako mladší jsem hodně četl Foglarovky, takže postavy z Foglarovek. Poté jsem hodně četl od Patočky příběhy a povídky.“

Jaká je Vaše oblíbená postava teď?

„Asi nemám.“

Dokázali byste vyjmenovat 3 hlavní postavy z dětské literatury?

„Rychlé šípy od Foglara – Mirek Dušín, Jarka Metelka, Rychlonožka, Červenáček, a Jindra Hojer, Rychlonohý Džar a pak postavy z Patočkových knih, ale na jména si nevzpomenu.“

Jaká postava z dětství je Vaše nejméně oblíbená?

„Nemyslím si, nevybavuji si.“

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Lysippos: Aristotelés římská kopie, (https://cs.wikipedia.org/wiki/Aristotel%C3%A9s#/media/Soubor:Aristotle_Altemps_Inv8575.jpg)	17
Obrázek 2 - Daniela Hodrová, 2016, odkaz: https://www.novinky.cz/clanek/kultura-daniela-hodrova-v-podstate-jsem-intuitivni-autor-347356	20
Obrázek 3 - Dělení postav dle Františka Všetického, Adéla Vaňková, 2024, zdroj: (Všetická, 1997)	23
Obrázek 4 – Josef Lada „Ladovská zima“, (odkaz: https://www.rodina21.cz/pokrm-y-produsi/ladovy-zimni-obrazky/)	32
Obrázek 5 – Jiří Trávniček, 2017, odkaz: https://www.kniznice.cz/media/k2/items/cache/f7f8c4727a011019fe43a7eaa92bf9a5_XL.jpg	34
Obrázek 6 – Jaroslav Foglar, 1990, odkaz: https://1gr.cz/fotky/idnes/19/013/r7/JB78dc08_fo00397923.jpeg	41
Obrázek 7 – J. K. Rowlingová a kniha HP, 2005, odkaz: https://i.insider.com/5978b6df197cf7fd1f8b48a4?width=1000&format=jpeg&auto=webp	43
Obrázek 8 – rozdělení generací a fenoménů, vlastní tvorba, Adéla Vaňková (2024), zdroj: Trávniček (2017)	74

Seznam grafů

Graf 1 - Graf „Pohlaví respondentů“, Adéla Vaňková, 2024	63
Graf 2 - Graf „Věková kategorie respondentů“, Adéla Vaňková, 2024	64
Graf 3 - Graf „Vzdělání respondentů“, Adéla Vaňková, 2024	65
Graf 4 - otázka č. 1 Čtete knihy, pokud ano, jak často?, Adéla Vaňková, 2024	66
Graf 5 - otázka č. 2 Jaký je Váš oblíbený autor?, Adéla Vaňková, 2024	66
Graf 6 - otázka č. 3 Jaký je Váš oblíbený autor?, Adéla Vaňková, 2024	67
Graf 7 - otázka č. 4 Jaké je Vaše nejoblíbenější místo na čtení?, Adéla Vaňková, 2024	68
Graf 8 - otázka č. 5 Jak nejčastěji pořizujete knihy?, Adéla Vaňková, 2024	68
Graf 9 - otázka č. 6 Předčítali Vám rodiče, když jste byli malí?, Adéla Vaňková, 2024	69
Graf 10 - otázka č. 7 Máte doma knihovnu?, Adéla Vaňková, 2024	70
Graf 11 - otázka č. 8 Dostáváte nebo dáváte knihy jako dárek?, Adéla Vaňková, 2024	70
Graf 12 - otázka č. 9 Máte nějakou oblíbenou postavu z dětství?, Adéla Vaňková, 2024	71
Graf 13 - otázka č. 10 Máte oblíbenou postavu v současnosti?, Adéla Vaňková, 2024	72
Graf 14 - otázka č. 11 Nejvíce vzpomínané hlavní postavy, Adéla Vaňková, 2024	72
Graf 15- otázka č. 12 Nejméně oblíbené hlavní postavy, Adéla Vaňková, 2024	73